

12. ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน

ในการอ่านคำอธิบายและการวิเคราะห์ของฝ่ายจัดการ ผู้ลงทุนควรอ่านประกอบกับงบการเงินรวมและหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ระบุไว้ในส่วนอื่นของหนังสือชี้ชวนนี้ เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น บรรดาข้อมูลทางการเงินที่ระบุไว้ในที่นี้ได้ระบุไว้เป็นอัตราเงินบาทตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปของประเทศไทย (Thai GAAP) บรรดาข้อมูลทางการเงิน ณ วันที่และสำหรับปี 2544 2545 และ 2546 และงวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 ได้ระบุไว้เป็นงบการเงินรวม นอกจากนี้ นักลงทุนควรอ่านข้อมูลในหัวข้อ “นโยบายการบัญชีที่สำคัญ” โดยละเอียด และควรอ่านหมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัทฯ ซึ่งมีการระบุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญซึ่งในบางกรณีฝ่ายจัดการจะต้องใช้ดุลพินิจและการตัดสินใจในการประมาณการข้อสมมติฐานของรายการทางธุรกิจนั้น ๆ เพื่อให้การจัดทำงบการเงินรวมถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีที่ยอมรับกันทั่วไป รายการดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อฐานะทางการเงินและผลประกอบการของบริษัทฯ คำอธิบายและการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหารนี้มีข้อความที่เป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต (Forward Looking Statements) ที่สะท้อนความเห็นในปัจจุบันของฝ่ายบริหารเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตและผลการดำเนินงาน ผลการประกอบที่แท้จริงของบริษัทฯ อาจแตกต่างจากการประมาณการที่ระบุไว้ในข้อความที่เป็นการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต เนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ดังที่ได้มีการระบุไว้ในหัวข้อ “ปัจจัยความเสี่ยง” และที่ระบุไว้ในที่อื่นๆ ในหนังสือชี้ชวนนี้

12.1 งบการเงิน

12.1.1 สรุปรายงานการสอบบัญชี

บริษัท เคทีเอ็มจี ภูมิภาค ไทย สอบบัญชี จำกัด (โดยนายวินิจ ศิลามงคล ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเลขทะเบียน 3378 เป็นผู้สอบบัญชี) ได้ดำเนินงานตรวจสอบบัญชีตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไปในประเทศไทย สำหรับงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะของบริษัทฯ สำหรับรอบปีบัญชี สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 2545 2546 โดยผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข โดยงบการเงินที่ได้ตรวจสอบได้แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของบริษัทฯ และบริษัทย่อยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และผู้สอบบัญชีได้สอบทานงบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะของบริษัทฯ สำหรับงวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 โดยผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติงานสอบทานตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวกับการสอบทานและไม่พบสิ่งที่เป็นเหตุให้เชื่อว่างบการเงินดังกล่าวไม่ถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

12.1.2 ตารางสรุปการเงินรวมสำหรับระยะเวลา 3 ปี ที่ผ่านมาและสำหรับงวดหกเดือนของปี 2546 และ 2547

งบดุล

สินทรัพย์	รอบปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม						งวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน		
	(ล้านบาท)	2544	ร้อยละของ สินทรัพย์	2545	ร้อยละของ สินทรัพย์	2546	ร้อยละของ สินทรัพย์	2547	ร้อยละของ สินทรัพย์
			รวม	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม
สินทรัพย์หมุนเวียน									
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	2,051	2	1,867	2	3,490	3	2,088	2	
เงินลงทุนระยะสั้นในตั๋วสัญญาใช้เงิน	1,577	2	1,712	2	4,592	5	1,707	2	
ลูกหนี้การค้า									
- บริษัทที่เกี่ยวข้องกัน	1,284	1	3,151	3	4,052	4	5,074	5	
- บริษัทอื่น	5,584	6	5,479	5	4,965	5	4,176	4	
ลูกหนี้อื่น - บริษัทย่อย บริษัทร่วม และบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน	173	0	152	0	129	0	139	0	
ส่วนของลูกหนี้ระยะยาวจากบริษัทย่อยและบริษัทที่เกี่ยวข้องกันที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	-	-	-	142	0	142	0	
สินค้าคงเหลือ	5,323	5	8,826	9	10,681	10	12,940	13	
ลูกหนี้กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง	1,935	2	1,547	2	745	1	2,383	3	
ค่าสินไหมทดแทนค้างรับจากบริษัทประกันภัย	370	0	-	-	-	-	-	-	
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	1,348	1	1,204	1	1,066	1	883	1	
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	19,645	19	23,938	24	29,862	29	29,532	30	
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน									
สินทรัพย์ภายใต้เงินได้รอตัดบัญชี	-	-	-	-	-	-	288	0	
เงินให้กู้ยืมแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ของพนักงาน - สุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปีซึ่งแสดงรวมไว้ในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	512	1	494	0	487	0	487	0	
ลูกหนี้ระยะยาวจากบริษัทย่อยและบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน - สุทธิ จากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	-	-	-	209	0	209	0	
เงินผู้ถือหุ้นสิทธิจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน	-	-	-	-	-	-	124	0	
เงินลงทุนในหุ้นทุนของบริษัทย่อยและบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน - สุทธิ	812	1	812	1	812	1	925	1	
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ	78,812	77	73,737	73	68,813	68	66,098	67	
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น - สุทธิ	2,308	2	1,988	2	1,748	2	1,687	2	
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	82,444	81	77,031	76	72,069	71	69,818	70	
รวมสินทรัพย์	102,089	100	100,969	100	101,931	100	99,350	100	

หนี้สิน	รอบปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม						งวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547		
	(ล้านบาท)	2544	ร้อยละของ สินทรัพย์	2545	ร้อยละของ สินทรัพย์	2546	ร้อยละของ สินทรัพย์	2547	ร้อยละของ สินทรัพย์
			รวม		รวม		รวม		รวม
หนี้สินหมุนเวียน									
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและเงินกู้ยืมระยะสั้นจากสถาบันการเงิน	-		550	1	18	0	2	0	
เจ้าหนี้การค้า									
- บริษัทที่เกี่ยวข้องกัน	4,564	4	1,298	1	3,005	3	5,900	6	
- บริษัทอื่น	1,677	2	3,549	4	5,709	6	7,309	7	
เจ้าหนี้อื่น - บริษัทย่อย บริษัทร่วมและบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน	161	0	232	0	395	0	461	0	
ภาษีสรรพสามิตค้างจ่าย	558	1	713	1	755	1	538	1	
ส่วนของเจ้าหนี้ระยะยาวจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกันที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	-	-	-	7	0	9	0	
ส่วนของหนี้สินระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	1,151	1	1,435	1	2,602	3	1,218	1	
ดอกเบี้ยค้างจ่าย	152	0	263	0	106	0	236	0	
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	324	0	394	1	810	1	495	1	
รวมหนี้สินหมุนเวียน	8,587	8	8,434	9	13,407	13	16,168	16	
หนี้สินไม่หมุนเวียน									
หนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี	1,230	1	1,169	1	1,606	2	2,074	2	
กองทุนสำรองเงินบำนาญ	344	1	344	0	341	0	387	1	
เจ้าหนี้ระยะยาวจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน - สุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	-	-	-	-	271	0	275	0	
หนี้สินระยะยาว - สุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	63,603	62	62,124	62	49,819	49	38,140	39	
เงินมัดจำและค่าเช่าที่ดินรับล่วงหน้า - สุทธิ	247	0	232	0	210	0	204	0	
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	65,424	64	63,869	63	52,247	51	41,080	42	
รวมหนี้สิน	74,011	72	72,303	72	65,654	64	57,248	58	

ส่วนของผู้ถือหุ้น (ล้านบาท)	รอบปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม						งวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547	
	2544	ร้อยละของ สินทรัพย์ รวม	2545	ร้อยละของ สินทรัพย์ รวม	2546	ร้อยละของ สินทรัพย์ รวม	2547	ร้อยละของ สินทรัพย์ รวม
ส่วนของผู้ถือหุ้น								
ทุนเรือนหุ้น								
ทุนจดทะเบียน หุ้นสามัญ 1,896,527,873 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 10 บาท จำนวนเงิน 18,965 ล้านบาท บาทหุ้นที่ออกและชำระแล้ว หุ้นสามัญ 1,896,527,873 หุ้น หุ้นละ 10 บาท	18,965	20	18,965	20	18,965	20	18,965	20
ส่วนเกินมูลค่าหุ้น	432	0	432	0	432	0	432	0
ส่วนเกินทุนจากการตีราคาที่ดิน อาคารและ อุปกรณ์ - สุทธิ	24,249	24	22,258	22	20,419	20	19,152	19
กำไร (ขาดทุน) สะสมจัดสรรเพื่อ								
- สำรองตามกฎหมาย	2	0	2	0	2	0	2	0
- สำรองสำหรับการเพิ่มทุน	244	0	244	0	244	0	244	0
ขาดทุนสะสม	(19,102)	(19)	(16,756)	(17)	(8,167)	(8)	(879)	(1)
ส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทใหญ่ - สุทธิ	24,790	25	25,145	25	31,895	32	37,916	38
ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย	3,288	3	3,521	3	4,382	4	4,186	4
ส่วนของผู้ถือหุ้น - สุทธิ	28,078	28	28,666	28	36,277	36	42,102	42
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	102,089	100	100,969	100	101,931	100	99,350	100

งบกำไรขาดทุน (ล้านบาท)	รอบปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม						งวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547			
	2544	ร้อยละ ของรายได้รวม	2545	ร้อยละ ของรายได้รวม	2546	ร้อยละ ของรายได้รวม	2546	ร้อยละ ของรายได้รวม	2547	ร้อยละ ของรายได้รวม
รายได้										
ขายสุทธิ	77,463	97	101,963	97	145,949	96	71,902	98	84,879	99
ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมัน	285	0	1,163	1	-	-	-	-	-	-
กำไรจากการขายเงินลงทุนในหุ้นของบริษัทย่อย	519	1	-	-	-	-	-	-	-	-
โอนกลับรายการค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์	834	1	-	-	-	-	-	-	-	-
กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	-	-	1,005	1	3,618	2	1,293	2	-	-
กำไรจากการขายซื้อหนี้สินก่อนกำหนด	-	-	-	-	640	1	-	-	315	1
ค่าสินไหมทดแทนสุทธิจากการสูญเสียรายได้	370	0	49	0	635	1	168	0	20	0
เงินสดขายสำหรับยอดขายที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำ	-	-	44	0	414	0	-	-	-	-
รายได้อื่น ⁽¹⁾	712	1	571	1	601	0	320	0	314	0
รวมรายได้	80,183	100	104,795	100	151,857	100	73,683	100	85,528	100
ค่าใช้จ่าย										
ต้นทุนขายและบริการ	77,685	97	99,765	95	140,025	92	70,040	95	76,516	89
ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร	407	1	686	1	575	0	284	0	395	0
ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	814	1	-	-	-	-	-	-	986	1
เงินสดขายค่าเสียหายภายใต้สัญญาประกันการจัดหาและประกันการจัดจำหน่าย	-	-	-	-	277	0	-	-	-	-
ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	-	-	-	-	-	-	-	-	150	0
ค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์	-	-	397	0	-	-	-	-	-	-
รวมค่าใช้จ่าย	78,906	98	100,848	96	140,877	93	70,324	95	78,047	91
กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงินและภาษีเงินได้	1,277	2	3,947	4	10,980	7	3,359	5	7,481	9
ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงิน	(4,774)	(6)	(3,120)	(3)	(2,626)	(2)	(1,341)	(2)	(1,349)	(2)
รับรู้ภาษีเงินได้หรือตัดบัญชี	-165	(0)	56	0	(442)	(0)	97	0	431	1
กำไรหลังภาษีเงินได้	(3,662)	(5)	883	1	7,912	5	2,115	3	6,563	8
กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย	(707)	(1)	(376)	(0)	(962)	(1)	(230)	(0)	70	0
กำไรก่อนรายการพิเศษ	(4,369)	(5)	507	0	6,950	5	1,885	3	6,633	8
รายการพิเศษ										
- ขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้ของบริษัทย่อย	-	-	-	-	(200)	(0)	-	-	-	-
- กำไรจากการขายซื้อหนี้สินก่อนกำหนด	4,728	6	-	-	-	-	-	-	-	-
กำไรสุทธิ	359	0	507	0	6,750	4	1,885	3	6,633	8
กำไรต่อหุ้นขั้นพื้นฐาน (บาท)⁽²⁾	0.19		0.27		3.56		0.99		3.5	

(1) รวมดอกเบี้ยรับจำนวน 240 ล้านบาท 108 ล้านบาท 91 ล้านบาท 46 ล้านบาท และ 48 ล้านบาท สำหรับปี 2544 2545 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2546 และ 2547 ตามลำดับ

(2) กำไรต่อหุ้นปรับลดจะเป็น 3.31 บาท/หุ้น และ 3.25 บาท/หุ้น สำหรับปี 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 บนสมมติฐานว่าหุ้นใหม่สำหรับการเสนอขายแก่ประชาชนทั่วไป และกรรมการและพนักงานได้ถูกจองซื้อเต็มจำนวน และหุ้นสำหรับการจัดสรรหุ้นส่วนเกินได้ถูกใช้สิทธิครบถ้วน

ข้อมูลทางการเงินอื่น ๆ (ล้านบาท)	รอบปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม			งวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547	
	2544	2545	2546	2546	2547
กำไรขั้นต้น ⁽¹⁾	63	3,361	5,924	1,862	8,363
กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่าย และภาษีเงินได้ (EBIT)	128	3,182	6,002	1,852	8,234
กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และรายจ่ายตัดบัญชี (EBITDA)	5,647	9,242	12,028	4,898	11,218
กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงินทางและภาษีเงินได้	1,277	3,947	10,980	3,359	7,481
ค่าเสื่อมราคาและรายจ่ายตัดบัญชี	5,519	6,060	6,026	3,046	2,984
หัก					
ดอกเบี้ยรับ	(240)	(108)	(85)	(46)	(48)
กำไรจากการขายเงินลงทุนในหุ้นของบริษัทย่อย	(519)	-	-	-	-
โอนกลับรายการค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์	(834)	397	-	-	-
(กำไร)ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	814	(1,005)	(3,618)	(1,293)	986
กำไรจากการจ่ายซื้อหนี้คืนก่อนกำหนด	-	-	(640)	-	(315)
ค่าสินไหมทดแทนสุทธิจากการสูญเสียรายได้	(370)	(49)	(635)	(168)	(20)
ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	-	-	-	-	150
กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าเสื่อมตัดจำหน่าย (EBITDA)	5,647	9,242	12,028	4,898	11,218
หัก					
ค่าเสื่อมราคาและรายจ่ายตัดบัญชี	(5,519)	(6,060)	(6,026)	(3,046)	(2,984)
กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่าย และภาษีเงินได้ (EBIT)	128	3,182	6,002	1,852	8,234

(1) จำนวนจาก ผลรวมของรายได้จากการขายสุทธิและค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันหักด้วยต้นทุนขายและบริการ

งบกระแสเงินสด	รอบบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม			งวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547		
	(ล้านบาท)	2544	2545	2546	2546	2547
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน						
กำไรสุทธิ	359	507	6,750	1,885	6,633	
รายการปรับปรุงกระทบกำไรสุทธิเป็นเงินสดสุทธิได้รับจากกิจกรรมดำเนินงาน						
ค่าเสื่อมราคาและรายจ่ายตัดบัญชี	5,519	6,060	6,026	3,046	2,984	
(กำไร) ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง	988	(885)	(3,436)	(1,201)	1,077	
ขาดทุน (กำไร) จากการจำหน่ายสินทรัพย์	-	-	-	(1)	150	
กำไรจากการขายเงินลงทุนในหุ้นของบริษัทย่อย	(519)	-	-	-	-	
กำไรจากการจำหน่ายอาคารและอุปกรณ์	(1)	(5)	(3)	-	-	
ค่าเผื่อนี้สงฆ์จะสูญ	-	250	-	-	-	
กำไรจากการจ่ายซื้อหนี้คืนก่อนกำหนด	(4,728)	-	(640)	-	(315)	
ขาดทุนจาก (กลับรายการ) ค่าเผื่อการค้าของสินทรัพย์	(834)	397	-	-	-	
การรับรู้ค่าธรรมเนียมการเช่าที่ดินและรายได้อื่น	(33)	(44)	(50)	(25)	(29)	
ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี	151	(61)	442	(97)	(431)	
ขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้ของบริษัทย่อย	-	-	200	-	-	
กำไร (ขาดทุน) สุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย	707	376	962	230	(70)	
กำไรจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลง ในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	1,609	6,595	10,251	3,837	9,999	
สินทรัพย์ดำเนินงานลดลง (เพิ่มขึ้น)						
ลูกหนี้การค้า	(1,757)	(1,768)	(451)	(526)	(273)	
ลูกหนี้อื่น - บริษัทย่อย บริษัทร่วมและบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน	(7)	20	(216)	(20)	(9)	
สินค้าคงเหลือ	823	(3,628)	(1,855)	(1,693)	(2,384)	
ลูกหนี้กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง	(382)	389	802	150	(1,638)	
ลูกหนี้ผู้รับเหมาสำหรับการชดเชยค่าเสียหาย	161	-	-	-	-	
เงินตรงจ่ายล่วงหน้าสำหรับซื้ออะไหล่เครื่องจักร	190	-	-	-	-	
ค่าสินไหมทดแทนค้างรับจากบริษัทประกันภัย	213	370	-	-	-	
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(555)	(370)	(363)	(12)	(23)	
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	(238)	(197)	9	(39)	(50)	

งบกระแสเงินสด (ต่อ)	รอบปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม			งวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547		
	(ล้านบาท)	2544	2545	2546	2546	2547
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น (ลดลง)						
เจ้าหนี้การค้า	2,921	(1,403)	3,924	1,700	4,502	
เจ้าหนี้อื่น - บริษัทย่อย บริษัทร่วมและบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน	(104)	72	186	322	72	
เจ้าหนี้ค่าก่อสร้างและจัดหาวัสดุ	(1,173)	-	-	-	-	
ภาษีสรรพสามิตค้างจ่าย	174	155	42	(109)	(217)	
ดอกเบี้ยค้างจ่าย	857	802	46	82	131	
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	(291)	57	444	302	(313)	
กองทุนสำรองเงินบำนาญ	(8)	-	(3)	41	46	
เงินมัดจำและค่าเช่าที่ดินรับล่วงหน้า	73	4	(2)	5	6	
เงินสดสุทธิได้รับจากกิจกรรมดำเนินงาน	2,506	1,098	12,814	4,040	9,849	
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน						
เงินลงทุนระยะสั้นในตัวสัญญาใช้เงินลดลง (เพิ่มขึ้น)	-	(642)	(336)	(682)	811	
ลูกหนี้ระยะยาวจากบริษัทย่อยและบริษัทที่เกี่ยวข้องกันลดลง	-	-	(253)	-	-	
เงินให้ผู้ซื้อแม่สหกรณ์ออมทรัพย์ของพนักงานลดลง	44	18	7	2	1	
เงินรับจากการขายเงินลงทุนในหุ้นทุนของบริษัทย่อย	1,156	-	-	-	-	
เงินกู้ยืมระยะยาวจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกันเพิ่มขึ้น	-	-	-	-	(124)	
เงินลงทุนในหุ้นทุนของบริษัทย่อยและบริษัทที่เกี่ยวข้องกันเพิ่มขึ้น	-	-	-	-	(113)	
ซื้ออาคารและอุปกรณ์	(984)	(634)	(390)	(460)	(177)	
เงินรับจากการขายอาคารและอุปกรณ์	8	21	7	3	200	
เงินสดสุทธิได้รับจาก (ใช้ไป) กิจกรรมลงทุน	224	(1,237)	(965)	(1,137)	598	

งบกระแสเงินสด (ต่อ) (ล้านบาท)	รอบปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม			งวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547	
	2544	2545	2546	2546	2547
กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน					
เงินกู้ยืมระยะสั้นจากสถาบันการเงินลดลง	(181)	550	(533)	(550)	(13)
เจ้าหนี้ระยะยาวจากบริษัทที่เกี่ยวข้องกันเพิ่มขึ้น	-	-	278	-	-
จ่ายชำระเพื่อซื้อหนี้คืน	(4,953)	-	(3,359)	-	(7,558)
เงินรับจากหนี้สินระยะยาว	4,040	211	-	-	71
จ่ายชำระหนี้สินระยะยาว	(2,038)	(1,170)	(3,967)	(845)	(6,297)
จ่ายเงินปันผล	-	(143)	(101)	(101)	(126)
เงินสดสุทธิใช้ไปในกิจกรรมจัดหาเงิน	(3,132)	(552)	(7,682)	(1,496)	(13,923)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง) สุทธิ	(402)	(691)	4,167	1,407	(3,476)
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด - สุทธิ ณ วันต้นงวด	4,030	3,628	2,937	2,937	7,104
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด - สุทธิ ณ วันสิ้นงวด	3,628	2,937	7,104	4,344	3,628

12.1.3 ตารางแสดงอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ

	หน่วย	รอบปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม			งวดหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน
		2544	2545	2546	2547
อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratio)					
อัตราส่วนสภาพคล่อง	เท่า	2.3	2.8	2.2	1.8
อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว	เท่า	1.2	1.4	1.3	0.8
อัตราส่วนสภาพคล่องกระแสเงินสด	เท่า	0.3	0.1	1.2	1.3
อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า	เท่า	8.8	10.1	15.0	7.3 ⁽¹⁾
ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย	วัน	40.8	35.5	24.1	49.3 ⁽¹⁾
อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ	เท่า	72.7	63.8	65.3	68.6
ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย	วัน	5.0	5.6	5.5	5.2
อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้	เท่า	14.9	16.1	18.6	13.2
ระยะเวลาชำระหนี้	วัน	24.2	22.3	19.3	27.3
Cash Cycle	วัน	21.5	18.9	10.3	27.3
อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio)					
อัตรากำไรขั้นต้น	%	0.1%	3.3%	4.1%	9.9%
อัตรากำไรจากการดำเนินงาน	%	0.5%	3.1%	4.1%	9.8%
อัตรากำไรอื่น	%	1.1%	0.7%	3.3%	(0.9%)
อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร	%	276.3%	28.5%	137.9%	137.8%
อัตราส่วนกำไรสุทธิ	%	0.4%	0.5%	4.4%	7.8%
อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น	%	1.4%	1.8%	20.8%	33.9%
อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Efficiency Ratio)					
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์	%	0.4%	0.5%	6.7%	6.6%
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร	%	7.4%	8.6%	17.9%	14.3%
อัตราการหมุนของสินทรัพย์	เท่า	0.8	1.0	1.5	1.7
อัตราส่วนวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน (Financial Policy Ratio)					
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	เท่า	2.6	2.5	1.8	1.4
อัตราส่วนความสามารถชำระดอกเบี้ย	เท่า	0.4	0.1	5.0	11.2
อัตราส่วนความสามารถชำระภาระผูกพัน (Cash basis)	เท่า	0.8	0.6	2.9	3.9
อัตราการจ่ายเงินปันผล (2)	%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

(1) รวมทั้งลูกหนี้กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงภายใต้โครงการควบคุมราคาก๊าซปิโตรเลียมเหลว น้ำมันเบนซิน ไร้สารตะกั่ว และน้ำมันดีเซล

(2) บริษัทฯ ไม่มีกรจ่ายเงินปันผลในช่วงเวลาที่แสดง แต่บริษัทย่อย ได้แก่ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ และ บจ. ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี มีการจ่ายในช่วงเวลาดังกล่าว

12.1.4 สรุปข้อมูลการดำเนินงานที่สำคัญ

	สำหรับปีสิ้นสุด			งวดหกเดือน	
	วันที่ 31 ธันวาคม			สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน	
	2544	2545	2546	2546	2547
กำลังการกลั่น (พันบาร์เรลต่อวัน) ⁽¹⁾	220	220	220	220	220
ปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต (พันบาร์เรลต่อวัน) ⁽¹⁾⁽²⁾	193	206	228	224	231
อัตราการใช้กำลังการกลั่น (ร้อยละ) ⁽³⁾	88	94	104	102	105
ปริมาณผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ (พันบาร์เรลต่อวัน) ⁽¹⁾⁽⁴⁾	188	201	223	219	227
ปริมาณผลิตภัณฑ์ที่ขายได้ (พันบาร์เรลต่อวัน) ⁽¹⁾	189	201	224	220	227
ราคาเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ (ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล) ⁽⁵⁾⁽⁶⁾	27.96	28.25	33.46	33.15	41.29
ราคาเฉลี่ยของวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต (ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล) ⁽⁶⁾⁽⁷⁾	26.02	25.67	30.08	30.43	34.81
ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมัน (ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล) ⁽⁶⁾⁽⁸⁾	0.26	2.83	-	-	-
กำไรจากการกลั่นขั้นต้น (ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล) ⁽⁶⁾⁽⁹⁾	1.34	2.61	3.38	2.72	6.48
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เป็นเงินสด (ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล) ⁽⁶⁾⁽¹⁰⁾	0.54	0.56	0.56	0.54	0.50

หมายเหตุ

- (1) คิดตามจำนวนวันในช่วงเวลานั้น ๆ
- (2) จำนวนจากปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตในแต่ละช่วงหารด้วยจำนวนวันในช่วงเวลานั้น ๆ
- (3) จำนวนจากปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตหารด้วยกำลังการกลั่น
- (4) ปริมาณผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ทั้งหมดประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี และผลิตภัณฑ์ผลพลอยได้ (เช่น กัมมะถันและผลิตภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูป)
- (5) จำนวนจากขายสุทธิหักภาษีสรรพสามิตและภาษีเทศบาล เงินส่งเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงและกองทุนอนุรักษ์พลังงานและค่าขนส่งสินค้ารวมกับเงินชดเชยจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง และการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของสินค้าคงคลังหารด้วยปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่น (ซึ่งไม่รวมปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่นตามสัญญาบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมดิบ)
- (6) แปลงเป็นดอลลาร์สหรัฐจากเงินบาทโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยน (อัตราขาย) ที่ประกาศโดยธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงเวลานั้น ๆ
- (7) จำนวนจากผลรวมของต้นทุนน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ และค่าสาธารณูปโภคหารด้วยปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่น (ซึ่งไม่รวมปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่นตามสัญญาบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมดิบ)
- (8) จำนวนจากกำไรจากการกลั่นขั้นต้นหารด้วยปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่นน้ำมันตามสัญญาให้บริการรับจ้างกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมดิบ
- (9) จำนวนโดยการคิดกำไรเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักตามปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตหารด้วยปริมาณวัตถุดิบทั้งหมดที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต โดยกำไรเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจะคำนวณจากผลรวมของ 1) ผลต่างระหว่างราคาเฉลี่ยของราคาผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้กับราคาเฉลี่ยของวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตคูณด้วยปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่น (ซึ่งไม่รวมปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่นตามสัญญาบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมดิบ) และ 2) ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันคูณด้วยปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่นภายใต้สัญญาให้บริการรับจ้างกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมดิบ ปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต (ซึ่งไม่รวมปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่นตามสัญญาบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมดิบ) สำหรับปี 2544 2545 และ 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2546 และ 2547 เท่ากับ 125,000 บาร์เรลต่อวัน 180,000 บาร์เรลต่อวัน 228,000 บาร์เรลต่อวัน 224,000 บาร์เรลต่อวัน และ 231,000 บาร์เรลต่อวัน ตามลำดับ ปริมาณวัตถุ

ดิบที่เป็นตามสัญญาบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมดิบกับ บมจ. ปตท. ในปี 2544 และ 2545 เท่ากับ 68,000 บาร์เรลต่อวันและ 26,000 บาร์เรลต่อวัน

- (10) จำนวนจากต้นทุนขายรวมค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารหักค่าใช้จ่ายที่กระทบต่อกำไรจากการกลั่นขั้นต้น (เช่น ต้นทุนน้ำมันดิบ และวัตถุดิบอื่น ๆ ค่าสาธารณูปโภค ภาษีสรรพสามิต เงินส่งเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง การเปลี่ยนมูลค่าของสินค้าคงคลัง และค่าขนส่งผลิตภัณฑ์ที่ขายได้) บวกรายได้อื่น ๆ หักค่าเสื่อมราคาหารด้วยปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตและแปลงเป็นคอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่เป็นเงินสดรวมถึงค่าตัดจำหน่าย เนื่องจากค่าตัดจำหน่ายส่วนมากเป็นค่าตัวเร่งปฏิกิริยา ซึ่งถูกใช้ในการผลิต เช่นเดียวกับค่าซ่อมบำรุง ค่าใช้จ่ายพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ค่าตัวเร่งปฏิกิริยา ค่าประกันภัยและค่าเช่าที่ดิน

ตารางด้านล่างแสดงการคำนวณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่เป็นเงินสด โดยคำนวณจากรายได้อื่น ๆ ต้นทุนขายและบริการและค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารเฉพาะในส่วนของบริษัทฯ สำหรับปี 2544 2545 2546 และสำหรับงวดหกเดือนแรกของปี 2546 และ 2547

	หน่วย : ล้านบาท				
	รอบปีสิ้นสุด			งวดหกเดือน	
	วันที่ 31 ธันวาคม			สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน	
	2544	2545	2546	2546	2547
	(ตรวจสอบแล้ว ยกเว้นค่าใช้จ่าย			(สอบทานแล้ว)	
	ในการดำเนินงานที่เป็นเงินสด)				
รายได้อื่น ๆ	1,047	839	1,074	485	501
ต้นทุนขายและบริการ	(71,778)	(94,889)	(135,021)	(67,872)	(74,119)
ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร	(298)	(427)	(249)	(98)	(215)
รวม	(71,029)	(94,477)	(134,196)	(67,485)	(73,833)
หัก					
รายได้อื่น ๆ					
- ดอกเบี่ยรับ	(315)	(80)	(65)	(37)	(35)
- เงินชดเชยภาษี	(79)	(30)	(15)	(6)	(19)
- กำไร (ขาดทุน) จากการบริหารความเสี่ยงของราคาน้ำมัน	(57)	(25)	(24)	(30)	21
- เงินได้เงินปันผล	0	(4)	(2)	(1)	(1)
- เงินชดเชยจ่ายครั้งเดียวจากบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ⁽¹⁾	0	0	(154)	0	0
ต้นทุนขายและบริการ-น้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ	51,360	70,849	102,535	51,796	57,568
- ภาษีสรรพสามิต	11,217	16,264	22,783	11,408	12,454
- ค่าไฟฟ้าและไอน้ำ	1,782	1,845	1,790	942	833
- การเปลี่ยนแปลงมูลค่าสินค้าคงคลัง (Product Stock Variation)	1,009	(1,018)	640	156	(137)
- ค่าระวางในการขาย	44	23	14	7	7
- ค่าธรรมเนียมการใช้ท่อส่งน้ำมันของ บจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทย	95	77	96	53	79
- ค่าเสื่อมราคา	4,268	4,456	4,461	2,212	2,246
- ปรับปรุงค่าเสื่อมราคาของการด้อยค่าทรัพย์สิน	(70)	0	0	0	0
- ปรับปรุงกำไรในสินค้าคงคลัง	(37)	(24)	175	51	(151)

หน่วย : ล้านบาท

	รอบปีสิ้นสุด			งวดหกเดือน	
	วันที่ 31 ธันวาคม			สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน	
	2544	2545	2546	2546	2547
	(ตรวจสอบแล้ว ยกเว้นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เป็นเงินสด)			(สอบทานแล้ว)	
ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร					
- ค่าเพื่อหนึ่งสิ่งสขในการชำระค่าผ่านท่อจ่ายล่วงหน้า.....	98	250	0	0	0
- ค่าเสื่อมราคา.....	16	14	13	6	6
- ค่าที่ปรึกษาและค่าที่ปรึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินกู้ยืมใหม่ การซื้อหนี้คืนและการแลกเปลี่ยนหนี้กู้ระยะยาว	0	0	0	0	121
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เป็นเงินสด	(1,698)	(1,880)	(1,949)	(928)	(841)
ปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต (พันบาร์เรลต่อวัน) ..	193	206	228	224	231
อัตราแลกเปลี่ยน - ดอลลาร์ (บาท/ดอลลาร์สหรัฐ) ⁽²⁾	44.58	43.11	41.63	42.62	39.84
จำนวนวันในช่วงนั้น ๆ	365	365	36	181	182
			5		
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เป็นเงินสด (ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล)	0.54	0.58	0.56	0.54	0.50

หมายเหตุ

- (1) เงินชดเชยที่ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ได้รับจากบมจ. ไทยออยล์เบสและจ่ายให้แก่บริษัทฯ เพื่อชดเชยปริมาณซื้อส่วนเกินของบริษัทฯ สำหรับยอดซื้อของบมจ. ไทยออยล์เบสที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำตามสัญญา
- (2) อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยรายวันที่ประกาศโดยธนาคารแห่งประเทศไทยสำหรับแต่ละช่วงเวลา

12.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของบริษัทฯ

กำไรจากการกลั่นน้ำมันขั้นต้น

โดยปกติ ผู้ประกอบกิจการกลั่นน้ำมันรวมทั้งบริษัทฯ วัตถุประสงค์ดำเนินงานจากกำไรจากการกลั่นน้ำมัน ราคาของน้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปมีความผันผวนอย่างมีนัยสำคัญตามภาวะตลาดน้ำมันทั่วโลก ด้วยเหตุดังกล่าว รายได้จากรูจกกลั่นน้ำมันและต้นทุนของผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายจึงอาจแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละช่วงเวลา ถึงแม้ว่าปริมาณของน้ำมันดิบที่ซื้อและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปที่จำหน่ายจะค่อนข้างคงที่ก็ตาม รายได้จากธุรกิจกลั่นน้ำมันขึ้นอยู่กับราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน และปริมาณการขายซึ่งแปรตามอัตราการใช้กำลังการผลิต (Plant Utilization) การที่ราคาของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยส่งผลให้รายได้จากรูจกกลั่นน้ำมันมีความผันผวนสูง อย่างไรก็ตาม การพิจารณารายได้จากกระบวนการประกอบเพียงอย่างเดียวจึงไม่ได้แสดงถึงผลการประกอบทางการเงินของโรงกลั่นน้ำมันแต่อย่างใด กำไรและกระแสเงินสดจากการกลั่นน้ำมันจะขึ้นอยู่กับกำไรจากการกลั่นขั้นต้น (Gross Refining Margin) เป็นหลัก โดยโรงกลั่นน้ำมันที่ประสบความสำเร็จจะพยายามรักษาระดับกำไรจากการกลั่นขั้นต้นในแต่ละปี แม้ว่าจะมีความผันผวนของราคาน้ำมันดิบ และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปก็ตาม

เช่นเดียวกับโรงกลั่นน้ำมันรายอื่น ๆ บริษัทฯ ใช้กำไรจากการกลั่นขั้นต้นเป็นตัววัดกำไรจากการกลั่นและแปลงสภาพน้ำมันดิบหรือวัตถุดิบอื่น ๆ ในปริมาณ 1 บาร์เรลให้เป็นผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป ซึ่งกำไรจากการกลั่นจะแสดงอยู่ในรูปสกุลเงิน

ดอลลาร์สหรัฐคิดเป็นอัตราต่อบาร์เรล ทั้งนี้ กำไรจากการกลั่นขึ้นต้นคำนวณจากผลต่างระหว่างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้กับ ต้นทุนรวมค่าขนส่งถึงท่าปลายทาง (Landed Costs) ของน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่ซื้อ รวมถึงต้นทุนค่าเชื้อเพลิงที่ใช้ในการ กลั่นน้ำมัน

ถึงแม้ว่าโดยทั่วไปแล้ว ต้นทุนของน้ำมันดิบจะเป็นไปตามอุปสงค์และอุปทานของน้ำมันดิบก็ตาม แต่เนื่องจากน้ำมันดิบ มีหลายประเภทและมีคุณภาพต่างกันหลายระดับ รวมทั้งคุณสมบัติทางกายภาพและความพอเพียงของน้ำมันดิบในตลาดทำให้ ราคาแตกต่างกัน ราคาของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปก็จะแตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับอุปสงค์ และอุปทานของผลิตภัณฑ์ แต่ละชนิด

กำไรจากการกลั่นขึ้นต้นของ โรงกลั่นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างรวมทั้งความสามารถในการเพิ่มคุณค่า ผลิตภัณฑ์ (Complexity) ของ โรงกลั่นน้ำมัน อัตราการใช้กำลังการผลิต และกลยุทธ์ในการซื้อน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ หรือเป็น เกณฑ์ในการวัดความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าในเชิงพาณิชย์สูงจากน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่มีต้นทุนรวมต่ำที่สุด ดังนั้น โรงกลั่นน้ำมันแบบคอมเพล็กซ์ (Complex Refinery) เช่น โรงกลั่นน้ำมันของบริษัทฯ ที่สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีราคา สูง เช่น ก๊าซปิโตรเลียมเหลว เช่น มิกซ์โซลินส์ และน้ำมันเบนซิน ไร้สารตะกั่ว (Light Products) และ น้ำมันดีเซล และน้ำมัน เชื้อเพลิงเครื่องบิน (Middle Distillates) ในสัดส่วนสูงสุดต่อการกลั่นน้ำมันดิบ 1 บาร์เรล จะมีกำไรจากการกลั่นขึ้นต้นสูงกว่า โรงกลั่นน้ำมันที่มีหน่วยกลั่นน้ำมันที่เพิ่มคุณค่าผลิตภัณฑ์น้อยกว่า นอกจากนี้ กำไรจากการกลั่นขึ้นต้นยังขึ้นอยู่กับแหล่งที่มาของ น้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ และสัดส่วนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปว่าในประเทศและต่างประเทศ ในด้านการ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยทั่วไปแล้ว โรงกลั่นน้ำมันที่ตั้งอยู่ใกล้ลูกค้าจะมีต้นทุนการขนส่งและการจัดการสินค้าต่ำกว่า โรงกลั่นน้ำมัน ที่ตั้งอยู่ไกลและจะทำให้สามารถขายผลิตภัณฑ์ได้โดยมีกำไรที่สูงกว่า ในการจัดหาน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ โรงกลั่นน้ำมันที่ ตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ จะมีต้นทุนการขนส่งน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่ต่ำกว่า ทั้งนี้ โรงกลั่นน้ำมันอาจเพิ่ม กำไรจากการกลั่นได้ด้วยการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูง ถ้าโรงกลั่นดังกล่าวสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดพิเศษที่ผู้ซื้อยินดีซื้อใน ราคาที่สูงกว่า

กำไรจากการกลั่นขึ้นต้นของบริษัทฯ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมของบริษัทฯ รวมทั้ง อุปสงค์และอุปทานของน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ รวมทั้งปัจจัยดังต่อไปนี้

- ความต้องการของตลาดภายในประเทศ และระดับการผลิตของโรงกลั่นรายอื่นในประเทศและในภูมิภาค เอเชียแปซิฟิก
- การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการบริโภคน้ำมันประมาณ ร้อยละ 20 ของอุปทานรวมของน้ำมันทั่วโลก รวมทั้งความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความผันผวนของค่าเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ
- ความมั่นคงทางการเมืองของประเทศผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่
- ระดับน้ำมันสำรองทั่วโลก และปริมาณน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป
- ความผันผวนของอุปสงค์ตามฤดูกาล
- ต้นทุนการขนส่งน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป
- สภาพภูมิอากาศตามที่มีการคาดการณ์และที่เกิดขึ้นจริง
- ความพอเพียงและความเหมาะสมของแหล่งพลังงานทดแทนอื่น ๆ และ

- ผลกระทบจากกฎเกณฑ์ของภาครัฐ โดยเฉพาะในเรื่องสิ่งแวดล้อม (รวมถึงการกำหนดคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง)
- ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างบาทและดอลลาร์สหรัฐ

ตารางแสดงกำไรจากการกลั่นขั้นต้นและอัตรการใช้กำลังการผลิตเฉพาะในส่วนของบริษัทฯ ในปี 2544 2545 และ 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547

	สำหรับปีสิ้นสุด			งวดหกเดือนสิ้นสุด
	วันที่ 31 ธันวาคม			วันที่ 30 มิถุนายน
	2544	2545	2546	2547
กำไรจากการกลั่นขั้นต้น (ดอลลาร์สหรัฐต่อหนึ่งบาร์เรล) ..	1.34	2.61	3.38	6.48
อัตรการใช้กำลังการผลิต (ร้อยละ) ⁽¹⁾	88	94	104	105

หมายเหตุ:

- (1) คำนวณจากจำนวนบาร์เรลของวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตหารด้วยกำลังการผลิตติดตั้งที่ 220,000 บาร์เรลต่อวันของบริษัทฯ และจำนวนวันในช่วงนั้น

ในการวัดผลการดำเนินงานของบริษัทฯ บริษัทฯ เชื่อว่าตามมาตรฐานการบัญชีของไทย เกณฑ์ที่ใกล้เคียงที่สุดที่จะนำมาใช้วัดกำไรจากการกลั่นขั้นต้น (Gross Refining Margin) คือกำไรขั้นต้น (Gross Profit)

ตารางต่อไปนี้ได้แสดงรายละเอียดของกำไรจากการกลั่นขั้นต้นสำหรับธุรกิจการกลั่นน้ำมันของบริษัทฯ โดยคำนวณกำไรจากการกลั่นขั้นต้น เฉพาะในส่วนของบริษัทฯ ในปี 2544 2545 และ 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 จากกำไรขั้นต้นตามงบการเงินตามมาตรฐานการบัญชี

	หน่วย : ล้านบาท			
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม			งวดหกเดือน
	2544	2545	2546	สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน
	2544	2545	2546	2547
ยอดขายรวม - ราคา ณ โรงกลั่น	56,999	78,750	115,105	64,296
- ภาษีสรรพสามิต	11,217	16,264	22,783	12,454
- เงินส่งเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงและกองทุนอนุรักษ์พลังงาน	1,766	2,533	4,543	1,938
ยอดขายขั้นต้นทั้งหมด	69,982	97,547	142,431	78,688
ส่วนลดการขาย	(68)	(405)	(512)	(261)
เงินส่งเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงและกองทุนอนุรักษ์พลังงาน	(1,766)	(2,533)	(4,543)	(1,938)
เงินชดเชยได้รับจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง	1,026	635	1,951	5,139
ยอดขายสุทธิ	69,174	95,244	139,327	81,628
ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมัน	285	1,163	-	-
ต้นทุนขายและบริการ - น้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ	(51,360)	(70,849)	(102,535)	(57,568)

	หน่วย : ล้านบาท			
	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม			งวดหกเดือน
	2544	2545	2546	สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2547
- ภาษีสรรพสามิต.....	(11,217)	(16,264)	(22,783)	(12,454)
- ค่าไฟฟ้าและไอน้ำ.....	(1,782)	(1,845)	(1,790)	(833)
- การเปลี่ยนแปลงในมูลค่าสินค้าคงคลัง (Product Stock Variation).....	(1,009)	1,018	(640)	137
- ค่าระวางในการขาย.....	(44)	(23)	(14)	(7)
- ค่าธรรมเนียมการใช้ท่อส่งน้ำมันของบจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทย.....	(95)	(77)	(96)	(79)
- ค่าเสื่อมราคา.....	(4,268)	(4,456)	(4,461)	(2,246)
- ค่าใช้จ่ายพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต.....	(768)	(760)	(799)	(402)
- ค่าเช่าที่ดิน.....	(176)	(182)	(195)	(98)
- ต้นทุนขายและบริการอื่นๆ ⁽¹⁾	(1,059)	(1,451)	(1,708)	(569)
ต้นทุนขายและบริการรวม.....	(71,778)	(94,889)	(135,021)	(74,119)
กำไรขั้นต้น ⁽²⁾	(2,319)	1,518	4,306	7,509
บวก:				
ค่าเสื่อมราคา.....	4,268	4,456	4,461	2,246
ค่าใช้จ่ายพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต.....	768	760	799	402
ค่าเช่าที่ดิน.....	176	182	195	98
ต้นทุนขายและบริการอื่นๆ ⁽¹⁾	1,059	1,451	1,708	569
กำไร/(ขาดทุน)จากอัตราแลกเปลี่ยน – เจ้าหนี้การค้าและอื่น ๆ ⁽³⁾	196	77	233	23
รายได้อื่น-เงินชดเชยภาษี.....	79	30	15	19
กำไรจากการกลั่นขั้นต้นในการผลิต.....	4,227	8,474	11,717	10,866
ปริมาณวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต (พันบาร์เรลต่อวัน)..	193	206	228	231
อัตราแลกเปลี่ยน – เฉลี่ย (บาท/ดอลลาร์สหรัฐ) ⁽⁴⁾	44.6	43.1	41.6	39.8
กำไรจากการกลั่นขั้นต้น (ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล).....	1.34	2.61	3.38	6.48

หมายเหตุ

- (1) รวมถึงค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและค่าเบี้ยประกันภัย
- (2) กำไรขั้นต้นตามงบการเงินรวมรอบปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 2545 และ 2546 และรอบหกเดือนสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 เท่ากับ 63 ล้านบาท 3,361 ล้านบาท 5,924 ล้านบาท และ 8,363 ล้านบาท ตามลำดับ
- (3) กำไร (ขาดทุน) จากอัตราแลกเปลี่ยนเฉพาะในส่วนของบริษัทฯ สำหรับปี 2544 2545 และ 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เท่ากับ (556) ล้านบาท 824 ล้านบาท 3,025 ล้านบาท และ (795) ล้านบาท ตามลำดับ ประกอบด้วย (ก) กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดจากการชำระราคาน้ำมันดิบและรายการอื่น ๆ จำนวน 196 ล้านบาท 77 ล้านบาท 233 ล้านบาท และ 23 ล้านบาท ตามลำดับ และ (ข) กำไร (ขาดทุน) จากอัตราแลกเปลี่ยนเนื่องมาจากบรรดาหนี้เงินกู้ค้างชำระ จำนวน (752) ล้านบาท 747 ล้านบาท 2,792 ล้านบาท และ (818) ล้านบาท ตามลำดับ กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดจากการชำระราคาน้ำมันดิบและรายการอื่น ๆ มีผลต่อกำไรจากการกลั่นขั้นต้นเท่ากับ 0.06 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล 0.02 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล 0.07 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล และ 0.01 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ตามลำดับ
- (4) อัตราขายเฉลี่ยรายวัน (Simple Average of the daily Selling Rate) ซึ่งประกาศโดยธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงสามปีที่ผ่านมา บริษัทฯ มีกำไรจากการกลั่นขึ้นต้นเพิ่มขึ้น โดยมีสาเหตุหลักมาจาก:

- อุปสงค์ของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปที่เพิ่มขึ้นทำให้กำลังการผลิตส่วนเกินของโรงกลั่นน้ำมันในประเทศและภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกลดลง
- สัดส่วนยอดขายในประเทศที่เพิ่มขึ้นของบริษัทฯ ที่ทำให้บริษัทฯ มีกำไรสูงกว่าการส่งออกไปยังต่างประเทศ เนื่องจากราคาขายในประเทศเป็นราคาเสมอภาคกับการนำเข้า (Import Parity Basis) และราคาที่เพิ่มขึ้นเพราะคุณภาพที่สูงกว่าเนื่องจากมีการกำหนดคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงที่เข้มงวดกว่า และ
- การที่ราคาน้ำมันในตลาดจอร์ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บริษัทฯ มีผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปที่มีมูลค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับต้นทุนน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ รวมค่าขนส่งถึงท่าปลายทางที่ใช้ผลิต

นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อเพิ่มกำไรจากการกลั่นขึ้นต้นด้วยการริเริ่มโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการไฮโดรคาร์บอน (Hydrocarbon Management Review หรือ HMR) ซึ่งเป็นการดำเนินการภายในของบริษัทฯ โดยฝ่ายเทคโนโลยี ฝ่ายธุรกิจ ฝ่ายผลิต และหน่วยงานภายในอื่น ๆ ของบริษัทฯ ตั้งแต่ปี 2543 โดยต่อมาได้ดำเนินการศึกษาร่วมกับ SGSI ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานดังกล่าวของบริษัทฯ ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2546 โครงการ HMR มุ่งเน้นที่มาตรการการเพิ่มกำไรจากการกลั่นขึ้นต้นให้สูงที่สุดโดยการคัดเลือกวัตถุดิบในการกลั่นที่ดี การปรับปรุงหน่วยการผลิต การปรับการใช้ไฮโดรคาร์บอนต่าง ๆ การปรับปรุงกระบวนการจำหน่ายและการวางแผน และการหาประโยชน์ที่ได้จากการร่วมดำเนินงาน (Synergy) กับโรงกลั่น/โรงงานปิโตรเคมีที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน บริษัทฯ ยังได้เพิ่มขีดความสามารถ (Upgrade) หน่วยผลิตมิกซ์ไซลีนส์เพื่อผลิตมิกซ์ไซลีนส์ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าในเชิงพาณิชย์สูงให้มากขึ้น และได้ปรับปรุงการดำเนินงาน รวมทั้งได้เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยแตกโมเลกุลด้วยสารเร่งปฏิกิริยา (Fluidized Catalytic Cracking Unit) ของบริษัทฯ ระหว่างการบำรุงรักษาระบบครั้งใหญ่ (Major Turnaround Maintenance) นอกจากนี้ บริษัทฯ ได้เพิ่มกำไรจากการกลั่นขึ้นต้นด้วยการดำเนินการเพื่อประโยชน์ร่วมกัน (Synergistic Activities) กับโรงกลั่นอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน อาทิเช่น การร่วมกับบมจ. บางจาก โดยได้ตกลงร่วมมือกันในการผลิตเพื่อเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่ได้จาก ลอง เรสิดิว (Long Residue) ที่บริษัทฯ รับซื้อจากบมจ. บางจาก ซึ่งปกติบมจ. บางจาก ขายในรูปของน้ำมันเตา เพื่อนำมาผลิตให้ได้ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่มีมูลค่าในเชิงพาณิชย์สูงโดยผ่านหน่วยเปลี่ยนแปลงสภาพโมเลกุลในโรงกลั่นของบริษัทฯ และกำไรที่ได้จากการนี้จะนำมาแบ่งกันระหว่างบมจ. บางจาก กับบริษัทฯ

นอกจากนี้ เอสโซ่ได้ติดตั้งท่อส่งน้ำมันเพื่อเชื่อมต่อกับท่อกวนน้ำลึกเพื่อใช้น้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ไปยังโรงกลั่นของเอสโซ่ ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันในปี 2544 โดยเอสโซ่เป็นผู้ลงทุนในการต่อเชื่อมท่อส่งน้ำมันดังกล่าวเองทำให้เอสโซ่สามารถใช้ท่อกวนน้ำลึกของบริษัทฯ เป็นอุปกรณ์รับน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง โดย เอสโซ่จ่ายค่าธรรมเนียมในการใช้ท่อกวนน้ำลึกดังกล่าวให้บริษัทฯ นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังสามารถประหยัดค่าขนส่งน้ำมันดิบโดยการขนถ่ายสินค้าน้ำมันดิบร่วมกันกับบริษัท อัดลาเยนซ์ รีไฟเนอร์ จำกัด และ บมจ. บางจาก

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจการกลั่นน้ำมันของบริษัทฯ

ราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป

ในประเทศไทย การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปจะอ้างอิงกับราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมประเภทนั้น ๆ ที่ซื้อขายในตลาดจอร์จทาวน์ ซึ่งถือเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการคำนวณราคา ณ โรงกลั่น ราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมในตลาดจอร์จทาวน์ซึ่งมีการประกาศทุกวันในสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล (ยกเว้นน้ำมันเตาที่กำหนดหน่วยเป็นดอลลาร์สหรัฐต่อตัน) จะสะท้อนถึงอุปสงค์และอุปทานในภูมิภาค

โดยทั่วไป การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมภายในประเทศจะอ้างอิงตามหลักการของความเสมอภาคกับการนำเข้า ซึ่งหมายความว่าราคา ณ โรงกลั่นของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่มีจำหน่ายในประเทศไทยจะถูกกำหนดโดยอ้างอิง MOPS บวกกับค่าใช้จ่ายในการขนส่งผลิตภัณฑ์นั้นๆ จากประเทศสิงคโปร์มายังประเทศไทย เช่นค่าประกันภัย ค่าขนส่งสินค้า อากาศขา ความสูญเสียของมวลน้ำมันที่เกิดจากการขนส่งสินค้าทางทะเล และค่าใช้จ่ายในการจัดการ นอกจากนี้ ราคาของผลิตภัณฑ์อาจมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงที่อาจถูกกำหนดแตกต่างกันใน 2 ประเทศดังกล่าว โดยทั่วไป การกำหนดคุณภาพและส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมของประเทศไทยจะเข้มงวดกว่าของประเทศสิงคโปร์ เช่น ปริมาณของสารเอมทีบีอี (MTBE) กำมะถัน อะโรมาติก และเบนซีน (ตัวอย่างเช่น คุณภาพของน้ำมันดีเซลในประเทศไทยกำหนดให้มีปริมาณกำมะถันไม่เกิน 350 ส่วนในล้านส่วน ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์กำหนดให้เป็น 500 ส่วนในล้านส่วน) ราคา ณ โรงกลั่นซึ่งกำหนดเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลนั้น (ยกเว้นน้ำมันเตาที่กำหนดหน่วยเป็นดอลลาร์สหรัฐต่อตัน) จะถูกแปลงให้เป็นบาทต่อลิตรเพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียกเก็บเงิน (Invoicing) โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐที่เหมาะสมในขณะนั้น ทั้งนี้ บริษัทเรียกเก็บเงินจากลูกค้าในราคาขายส่งของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป ซึ่งประกอบด้วยราคา ณ โรงกลั่นที่อ้างอิงมาจาก MOPS บวกกับภาษีสรรพสามิต ภาษีเทศบาล เงินส่งเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง และกองทุนอนุรักษ์พลังงาน และภาษีมูลค่าเพิ่มซึ่งจัดเก็บโดยรัฐบาล โดยภาระภาษีและเงินส่งเข้ากองทุนต่าง ๆ นั้นเป็นส่วนที่บรรดาโรงกลั่นในประเทศรวมทั้งบริษัทฯ เป็นผู้จัดเก็บแทนรัฐบาล ภาษีและเงินส่งเข้ากองทุนจะถูกส่งต่อไปยังหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ สำหรับผู้ค้าส่งรายย่อยนั้น ตามปกติบริษัทฯ จะกำหนดให้มีการวางหนังสือค้ำประกันที่ออกโดยธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นประกัน หรือขอให้จำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำมันที่ฝากไว้ที่คลังน้ำมันของบริษัทฯ เพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้ โดยบริษัทฯ กำหนดเงื่อนไขการชำระเงินสำหรับลูกค้าทุกประเภทภายใน 19 วันนับจากวันส่งมอบผลิตภัณฑ์

การส่งออกผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปจะมีการกำหนดราคาตามหลักการของความเสมอภาคกับการส่งออก ซึ่งเป็นราคาจากตลาดจอร์จทาวน์สำหรับผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยอ้างอิงจาก MOPS บวกหรือลบราคาส่วนเพิ่มหรือส่วนลดที่ขึ้นอยู่กับสภาพตลาดและการต่อรองกับผู้ที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ ในการส่งออกสินค้าแต่ละครั้ง ราคาของผลิตภัณฑ์จะกำหนดเป็นหน่วยดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล (ยกเว้นน้ำมันเตาที่กำหนดหน่วยเป็นดอลลาร์สหรัฐต่อตัน) ซึ่งจะเป็นไปตามราคาประมูลหรือราคาที่ต่อรองกันหรือตกลงกัน บริษัทฯ จะพยายามจำกัดปริมาณการส่งออก เนื่องจากโดยปกติแล้ว ราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปที่ส่งออกจะต่ำกว่าราคาที่จำหน่ายในประเทศมากเนื่องจากราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมในประเทศจะเป็นไปตามหลักความเสมอภาคกับการนำเข้า

โดยทั่วไปแล้ว การส่งออกผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปจะจำหน่ายในราคา FOB ให้กับลูกค้าเพื่อให้ลูกค้าสามารถนำไปขายต่อให้แก่ลูกค้าต่อไป โดยลูกค้าส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศสิงคโปร์ เวียดนาม เกาหลีใต้ จีน และประเทศอื่น ๆ ในทวีปเอเชีย การชำระเงินสำหรับการส่งออกส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบของเช็คเดออร์ออฟเรคิตที่ออกโดยธนาคาร โดยมีกำหนดการชำระเงินภายใน 30 วันนับจากวันส่งมอบ

ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทฯ มีความเสี่ยงที่เกิดจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอยู่สองลักษณะ ได้แก่ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน (Transaction Risk) และความเสี่ยงจากการแปลงค่าหนี้สินที่กำหนดไว้ในสกุลเงินตราต่างประเทศเป็นบาทเพื่อรับรู้ผลกระทบทางบัญชี (Translation Risk)

ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน (Transaction Risk)

บริษัทฯ มีรายได้และต้นทุนค่าวัตถุดิบและเชื้อเพลิงส่วนใหญ่ที่คำนวณมาจากราคาที่เป็นสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะถูกแปลงเป็นเงินบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนที่เกี่ยวข้องในช่วงวันที่เกิดรายการทางธุรกิจนั้น ๆ ดังนั้น การที่เงินดอลลาร์สหรัฐอ่อนค่าเมื่อเทียบกับเงินบาทจะทำให้เกิดผลในทางลบต่อกำไรขั้นต้นของบริษัทฯ ซึ่งเป็นสกุลเงินบาท เพราะทำให้มูลค่ารายได้เงินบาทที่แปลงจากราคาที่เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐลดลง ในทางตรงกันข้าม การอ่อนค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐเมื่อเทียบกับเงินบาทจะทำให้เกิดผลในทางบวกต่อต้นทุนค่าวัตถุดิบและพลังงาน เพราะทำให้มูลค่าเงินบาทของวัตถุดิบและพลังงานที่แปลงจากราคาที่เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐลดลง

สำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปในประเทศนั้น บริษัทฯ กำหนดราคา ณ โรงกลั่น โดยแปลงจากราคาอ้างอิงที่ระบุเป็นดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลหรือดอลลาร์สหรัฐต่อตันให้เป็นบาทต่อลิตรโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทและดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่เกี่ยวข้องและจัดทำใบเรียกเก็บเงิน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ภาระความเสี่ยงในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศดังกล่าวถูกรวมอยู่ในราคาของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป ในส่วนของการส่งออกนั้นจะกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ

ในการดำเนินงานตามปกติ บริษัทฯ จะจัดซื้อน้ำมันดิบ และวัตถุดิบอื่น ๆ ซึ่งจะมีมูลค่ากำหนดไว้เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐในตอนแรก แต่จะมีการแปลงเป็นเงินบาทเมื่อบริษัทฯ รับบอน้ำมันดิบ วัตถุดิบ และได้รับใบตราส่งเพื่อบันทึกรายการบัญชีสินค้าคงคลังและบัญชีเจ้าหนี้การค้าเป็นเงินบาท อย่างไรก็ตาม ราคารถบรรทุกที่บริษัทฯ ต้องชำระค่าน้ำมันดิบและวัตถุดิบตามใบเรียกเก็บเงินยังคงต้องชำระในสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐเมื่อถึงกำหนด บริษัทฯ มีความเสี่ยงจากการทำธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศระยะสั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบัญชีเจ้าหนี้การค้า น้ำมันดิบ และวัตถุดิบอื่น ๆ โดยปกติจะชำระค่าซื้อสินค้าภายใน 30 วันนับจากวันที่ระบุในใบตราส่ง ดังนั้น หากอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินดอลลาร์สหรัฐและเงินบาท ณ วันที่มีการชำระเงินจริงเปลี่ยนแปลงไปจากอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างวันที่ระบุในใบตราส่งและบันทึกไว้ในบัญชีเจ้าหนี้การค้า ส่วนต่างของมูลค่าการซื้อที่เป็นเงินบาทของเจ้าหนี้การค้าที่เป็นเงินบาทจะถูกบันทึกเป็นกำไรหรือขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนในงบกำไรขาดทุน

เนื่องจากการรับรู้รายได้ที่อิงกับเงินดอลลาร์สหรัฐของบริษัทฯ จะกระจายไปอย่างเท่า ๆ กัน ในแต่ละช่วงเวลา แต่การชำระเงินค่าซื้อน้ำมันดิบต้องชำระเป็นเงินก่อนใหญ่เมื่อถึงกำหนดชำระตามใบเรียกเก็บเงินแต่ละครั้ง บริษัทฯ พยายามลดความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนในระยะสั้นโดยทำสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า (Forward Contract) ตามอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทและเงินดอลลาร์สหรัฐ

ความเสี่ยงจากการแปลงค่าหนี้สินที่กำหนดไว้ในสกุลเงินตราต่างประเทศเป็นบาทเพื่อการรับรู้ผลกระทบทางบัญชี (Translation Risk)

เนื่องจากบริษัทฯ มีรายได้และรายจ่ายอยู่ในสกุลดอลลาร์สหรัฐเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น บริษัทฯ พยายามลดความเสี่ยงระยะยาวที่เกิดจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนโดยการกู้เงินระยะยาวเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐให้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม หนี้สินที่อยู่ในสกุลเงินตราต่างประเทศคงเหลือ ณ วันสิ้นงวดบัญชีจะถูกแปลงเป็นเงินบาทโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันสิ้นงวดบัญชีนั้น ๆ เพื่อแสดงในงบการเงินสำหรับรอบบัญชีดังกล่าว สำหรับปี 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ยอดหนี้ของ บริษัทฯ ประมาณร้อยละ 62 และ 72 เป็นเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ ร้อยละ 35 และ 25 เป็นเงินบาท และร้อยละ 3 และ 3 เป็นเงินเยน ตามลำดับ ดังนั้น การอ่อนค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐหรือเงินเยนเมื่อเทียบกับเงินบาทจะส่งผลให้มูลค่าที่คิดเป็นเงินบาทตามสัญญาเงินกู้ที่ทำเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐหรือเงินเยนลดต่ำลง ในทางกลับกันการแข็งค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐหรือเงินเยนต่อเงินบาท จะส่งผลให้มูลค่าหนี้ที่คิดเป็นเงินบาทสูงขึ้น กำไรหรือขาดทุนจากการแปลงค่าเงินของหนี้สินนี้รวมถึงหนี้สินอื่น ๆ ที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศของบริษัทฯ จะบันทึกเป็นกำไรหรือขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนในงบกำไรขาดทุน โดยกำไรจากการแปลงอัตราแลกเปลี่ยนต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีที่มีเงินได้นั้น ในขณะที่ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนสามารถยกไปหักจากกำไรที่ต้องเสียภาษีได้เป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปี

ผลกระทบจากความผันผวนของราคาน้ำมัน

จากข้อมูลในอดีตแสดงให้เห็นว่าต้นทุนของน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ และราคาของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป มีความผันผวนมาก บริษัทฯ และ โรงกลั่นรายอื่นต่างต้องประสบกับภาวะกำไรหรือขาดทุนในสินค้าคงคลังเนื่องจากความผันผวนของราคาของน้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป ดังนั้นกำไรและกระแสเงินสดจากการประกอบการของบริษัทฯ จะได้รับผลกระทบอย่างมากจากทิศทางและการเปลี่ยนแปลงราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปและต้นทุนน้ำมันดิบ และวัตถุดิบอื่น ๆ ที่รวมต้นทุนขนส่งถึงท่าปลายทาง ถึงแม้ว่ายอดขายสุทธิของบริษัทฯ จะผันผวนอย่างมีนัยสำคัญตามความเคลื่อนไหวของราคาน้ำมันดิบ แต่ความผันผวนของราคาไม่ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกำไรสุทธิของบริษัทฯ ในระยะยาวแต่อย่างใด ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันดิบที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทฯ จะมาจากปัจจัยที่ว่าราคาของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปจะปรับตัวได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันดิบได้หรือไม่และรวดเร็วเพียงใด

เนื่องจากหน้าที่การเก็บสำรองน้ำมันดิบตามกฎหมายและการเก็บสำรองในเชิงพาณิชย์ทำให้บริษัทฯ มีการเก็บสำรองน้ำมันดิบ วัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์น้ำมันอื่น ๆ ในปริมาณระหว่าง 7.5 – 8.0 ล้านบาร์เรล ด้วยเหตุดังกล่าว ผลการดำเนินงานของบริษัทฯ จึงได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคาตลาดของน้ำมันดิบ วัตถุดิบอื่น ๆ และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป ในกรณีที่น้ำมันดิบ และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปมีการปรับราคาขึ้นพร้อมกัน กำไรขั้นต้นของบริษัทฯ จะได้รับผลกระทบในเชิงบวก เพราะบริษัทฯ ค่ารวมกำไรขั้นต้นจากส่วนต่างระหว่างยอดขายสุทธิ (คำนวณ ณ เวลาที่ขายด้วยราคาผลิตภัณฑ์ที่กลั่นซึ่งได้มีการปรับราคาขึ้นแล้ว) หักด้วยต้นทุนในการขาย (คำนวณตามราคาซื้อน้ำมันดิบซึ่งจะกระทำก่อนการขายผลิตภัณฑ์น้ำมันจริงที่มีราคาต่ำกว่า) ดังนั้น กำไรขั้นต้นส่วนหนึ่งของบริษัทฯ ได้รับในช่วงที่มีการปรับราคาขึ้นอาจเป็นผลมาจากกำไรจากสินค้าคงคลัง (Stock Gain) หรือการปรับตัวขึ้นของราคาอย่างมีนัยสำคัญในช่วงเวลาระหว่างที่บริษัทฯ ซื้อน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ และก่อนหน้าที่บริษัทฯ ขายผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่กลั่นมาจากน้ำมันดิบและวัตถุดิบดังกล่าวก็ได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่น้ำมันดิบมีราคาสูงขึ้น ต้นทุนของการจัดหา น้ำมันดิบเข้ามาเพิ่มเติม น้ำมันดิบที่นำไปกลั่นก็มักเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการเงินทุนหมุนเวียนของบริษัทฯ เพิ่มขึ้นด้วย โดยทั่วไป ในกรณีที่ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปมีราคาสูงขึ้น บริษัทฯ จะมีความต้องการเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาน้ำมันดิบที่สูงขึ้นเร็วกว่าและมากกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากกำไรจากการกลั่นขั้นต้นซึ่งอาจเพิ่มขึ้นเนื่องจากการขายผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปได้ในราคาที่สูงขึ้น นอกจากนั้น กำไรจากการกลั่นขั้นต้นของบริษัทฯ อาจลดลงในช่วงเวลาที่ราคาน้ำมันดิบ

ปรับตัวขึ้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอัตราและระยะเวลาที่น้ำมันดิบมีราคาสูงขึ้น เทียบกับอัตราการปรับตัวเพิ่มของราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป สำหรับในช่วงเวลาที่ราคาน้ำมันดิบปรับตัวลดลง โดยทั่วไปแล้วบริษัทฯ จะได้รับผลกระทบในทางตรงกันข้าม

การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมของรัฐบาล

รัฐบาลไทยได้ควบคุมราคาขายของก๊าซปิโตรเลียมเหลว ซึ่งส่วนใหญ่แล้วใช้เป็นก๊าซหุงต้มในครัวเรือน รัฐบาลจึงได้เข้าควบคุมราคาจำหน่ายก๊าซปิโตรเลียมเหลวของผู้ผลิตก๊าซปิโตรเลียมเหลวรวมทั้งโรงกลั่นเช่นบริษัทฯ และโรงแยกก๊าซของบมจ. ปตท. โดยให้ขายก๊าซปิโตรเลียมเหลวตามราคาที่รัฐบาลกำหนดซึ่งมีการอ้างอิงตามราคาของ Saudi Aramco Contract Price หรือ CP ในปัจจุบัน ราคาที่รัฐบาลกำหนดเป็นราคามาตรฐานเท่ากับราคา CP ลบ 16 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่า 185 ดอลลาร์สหรัฐต่อตันและไม่สูงกว่า 315 ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน ราคาดังกล่าวซึ่งถูกกำหนดเป็นดอลลาร์สหรัฐต่อตันจะถูกแปลงเป็นราคา ณ โรงกลั่นที่เป็นบาทต่อกิโลกรัมโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลดอลลาร์สหรัฐต่อบาท ราคาขายส่งหน้าโรงกลั่นจะหมายถึงราคาก๊าซปิโตรเลียมเหลว ณ โรงกลั่นรวมภาษีสรรพสามิต ภาษีเทศบาล และภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยถ้าราคาที่รัฐบาลควบคุมนั้นสูงกว่าราคาก๊าซปิโตรเลียมเหลว ณ โรงกลั่นรวมกับภาษีที่เกี่ยวข้อง ราคาส่วนเกินจะถูกส่งเข้ากองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง แต่ถ้าราคาที่ควบคุมนั้นต่ำกว่าราคาก๊าซปิโตรเลียมเหลว ณ โรงกลั่นบวกภาษีที่เกี่ยวข้อง ผู้ผลิตก๊าซปิโตรเลียมเหลวจะได้รับการชดเชยจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง หากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงมีเงินกองทุนเพียงพอในการชำระเงิน อย่างไรก็ตาม กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงไม่มีกำหนดเวลาที่ชัดเจนในการจ่ายเงินชดเชยดังกล่าว ในบางครั้ง การควบคุมราคาดังกล่าวอาจส่งผลให้รัฐต้องทำการชดเชยเป็นเงินจำนวนมากและทำให้กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นลูกหนี้ของผู้ผลิตก๊าซปิโตรเลียมเหลว อย่างไรก็ตาม กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงจะไม่จ่ายดอกเบี้ยในเงินที่ค้างชำระดังกล่าว ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 ยอดลูกหนี้ที่ค้างชำระของบริษัทฯ โดยกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงในส่วนของก๊าซปิโตรเลียมเหลวมีจำนวน 440 ล้านบาท โดยยอดหนี้ที่กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงค้างชำระนานที่สุดเป็นยอดหนี้ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2546

ตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 รัฐบาลได้เริ่มควบคุมราคาขายปลีกและราคาขายส่งหน้าโรงกลั่นของน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว และน้ำมันดีเซล โดยมีการประกาศราคาขายของผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นครั้งคราวไป และจะมีการจ่ายเงินชดเชยโดยกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อให้ราคา ณ โรงกลั่น ซึ่งดูแลโดยรัฐบาล สอดคล้องกับราคาควบคุมในระดับที่ต้องการ แต่กองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงตกลงจะจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ผลิตภายในวันที่ 7 ของเดือนที่สองนับจากวันสุดท้ายของเดือนที่มีการขาย ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 บริษัทฯ มียอดหนี้ค้างชำระภายใต้โครงการควบคุมราคาน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว และน้ำมันดีเซลจากรัฐบาลจำนวน 1,943 ล้านบาท

ปัจจัยอื่นๆ

วัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต

โรงกลั่นของบริษัทฯ ได้รับการออกแบบและสร้างให้มีหน่วยเปลี่ยนแปลงสภาพโมเลกุลน้ำมันเชื้อเพลิงหลายชนิด ทำให้บริษัทฯ สามารถกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิงเครื่องบิน และน้ำมันดีเซล ให้ได้สัดส่วนสูงที่สุด ซึ่งน้ำมันดีเซลเป็นเชื้อเพลิงหลักของประเทศ ดังนั้น สัดส่วนผลิตภัณฑ์ของบริษัทฯ จึงสอดคล้องกับความต้องการผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมประเภทต่างๆ ภายในประเทศ จึงทำให้บริษัทฯ สามารถใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิตได้เต็มที่ และสามารถจำหน่ายสินค้าในตลาดในประเทศซึ่งมักมีกำไรมากกว่าการส่งออกได้ในปริมาณมากขึ้น นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังมีความยืดหยุ่นในการปรับแต่งส่วนผสมของ

ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมประเภทต่าง ๆ ที่ผลิตให้ได้คุณภาพได้ตามมาตรฐานของตลาดภายในประเทศเป็นครั้งคราว จึงทำให้บริษัทมีโอกาสได้รับกำไรจากการกลั่นขั้นต้นที่สูงขึ้น

การจัดหาวัตถุดิบ

บริษัทฯ ซื่อน้ำมันดิบจากแหล่งในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ และบางส่วนเป็นแหล่งในประเทศภายใต้สัญญาซื้อขายมีกำหนดเวลา และการซื้อในราคาตลาดจร ซึ่งทำให้บริษัทฯ มีความคล่องตัวในการจัดหาน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 บริษัทฯ นำเข้าน้ำมันดิบประมาณร้อยละ 80 ของมูลค่าน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ทั้งหมดที่บริษัทฯ ใช้ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง เช่น สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ โอมาน และเยเมน และบางส่วนจากประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (Far East) เช่น บรูไน และมาเลเซีย นอกจากนี้ โรงกลั่นน้ำมันของบริษัทฯ มีกระบวนการกลั่นน้ำมันดิบที่สามารถกลั่นน้ำมันดิบที่หลากหลาย บริษัทฯ เคยนำเข้าน้ำมันดิบบางส่วนจากประเทศในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตก เช่น ประเทศไนจีเรีย แองโกลา และ กินี ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงในการจัดหาน้ำมันดิบของบริษัทฯ ในช่วงหกเดือนแรกของปี 2547 บริษัทฯ มีการจัดหาวัตถุดิบจากแหล่งในประเทศประมาณร้อยละ 20 ของมูลค่าที่ซื้อโดยบริษัทฯ ต้องการจัดซื้อน้ำมันดิบและวัตถุดิบจากแหล่งในประเทศให้ได้มากที่สุด เนื่องจากมีลักษณะและคุณภาพที่เหมาะสมกว่าในการกลั่น และมีค่าขนส่งที่ต่ำกว่าบริษัทฯ ได้เข้าทำสัญญา POCSA กับบมจ. ปตท. ทำให้บริษัทฯ สามารถซื้อน้ำมันดิบและวัตถุดิบจากทั้งแหล่งในประเทศและต่างประเทศได้ในจำนวนที่เพียงพอกับความต้องการ ทั้งนี้ ตามสัญญา POCSA นั้น บมจ. ปตท. ตกลงที่จะจำหน่าย และบริษัทฯ ตกลงที่จะซื้อขายน้ำมันดิบและวัตถุดิบในราคาตลาดเพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปในจำนวนอย่างน้อยร้อยละ 49.99 ของกำลังการกลั่นของบริษัทฯ โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อกำหนดตามสัญญา POCSA บมจ. ปตท. มีสิทธิพิเศษที่จะจำหน่ายน้ำมันดิบและวัตถุดิบในราคาตลาดเพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปก่อนผู้จัดหารายอื่นเป็นจำนวนสูงสุดร้อยละ 100 ของกำลังการกลั่นของบริษัทฯ โดยเป็นไปภายใต้เงื่อนไขและข้อกำหนดของสัญญา POCSA โดยทั่วไปแล้วบริษัทฯ ได้รับเครดิตชำระเงินทางการค้าภายใน 30 วันจาก บมจ. ปตท. เว้นแต่บริษัทฯ จะขอให้มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการชำระเงินและบมจ. ปตท. ให้ความเห็นชอบ นอกจากนี้ บมจ. ปตท. และบริษัทฯ ยังได้เข้าทำความตกลงในการที่บริษัทฯ จะให้บริการรับจ้างกลั่นน้ำมันให้แก่ บมจ. ปตท. โดยหากบริษัทฯ ร้องขอ บมจ. ปตท. จะจัดหาน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ตามที่บริษัทฯ กำหนดเพื่อนำมากลั่นที่โรงกลั่นของบริษัทฯ

โครงสร้างค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของบริษัทฯ มีความสำคัญต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทฯ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานรวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้กำลังการกลั่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ค่าบำรุงรักษาเครื่องจักร การปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม ค่าที่ปรึกษาทางเทคนิค และค่าเบี้ยประกันภัย นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทฯ เช่น ความปลอดภัย ความมีเสถียรภาพ (Reliability) ในการกลั่น และการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยปกติแล้วการหยุดเดินเครื่องนอกกำหนดการ (Unplanned Downtime) จะส่งผลให้ระดับการผลิตและยอดขายลดน้อยลง ทำให้ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสูงขึ้น และทำให้เงินทุนหมุนเวียนและสินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้นเป็นการชั่วคราว ส่วนผลกระทบทางการเงินของการหยุดเดินเครื่องที่มีการวางแผนเอาไว้ เช่น การบำรุงรักษาครั้งใหญ่สามารถควบคุมให้อยู่ระดับต่ำได้ถ้ามีการวางแผนที่ดี โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น การคาดคะเนกำไรจากการกลั่น และปริมาณความต้องการผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นในการบำรุงรักษา และความเพียงพอของน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจอื่น ๆ

ต้นทุนเชื้อเพลิง

ต้นทุนผันแปรที่สำคัญของบริษัทฯ นอกเหนือจากค่าน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่นๆ คือ ต้นทุนค่าเชื้อเพลิงซึ่งเป็นต้นทุนหลักของโรงไฟฟ้าของบริษัทฯ ตัวชี้วัดที่สำคัญที่สุดของต้นทุนเชื้อเพลิงคือ ราคาของก๊าซธรรมชาติ ทั้งนี้ บมจ. ปตท. เป็นผู้จัดหาและผู้จัดจำหน่ายก๊าซธรรมชาติรายเดียวในประเทศไทย โดย บมจ. ปตท. ส่งมอบก๊าซธรรมชาติให้แก่บริษัทฯ บจ. ไทยออยล์ เพาเวอร์ และบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ผ่านทางระบบท่อส่งก๊าซ

ความเคลื่อนไหวของราคาเชื้อเพลิง

ราคาน้ำมันที่สูงมีผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนของเชื้อเพลิงหลัก (ก๊าซธรรมชาติ) และเชื้อเพลิงสำรอง (น้ำมันดีเซล) ของโรงไฟฟ้า ราคาของก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดีเซลขึ้นอยู่กับความเคลื่อนไหวของราคาน้ำมันดิบเนื่องจากเชื้อเพลิงทั้งสองประเภทเป็นเชื้อเพลิงที่ทดแทนกันได้สำหรับธุรกิจผลิตไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม ความเคลื่อนไหวของราคาน้ำมันมีผลกระทบน้อยมากต่อผลการดำเนินงานธุรกิจผลิตไฟฟ้าของบริษัทฯ เพราะตามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ และของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระกำหนดให้ราคาเชื้อเพลิงถูกรวมอยู่ในค่าไฟฟ้าที่ขายให้กับ กฟผ. และลูกค้ารายอื่น

ความมีเสถียรภาพของโรงไฟฟ้า

รายได้จากโรงไฟฟ้าของบริษัทฯ ขึ้นอยู่กับความมีเสถียรภาพ (Reliability) ของโรงไฟฟ้า และความพร้อม (Availability) ในการจ่ายไฟฟ้าเพื่อขายให้แก่ กฟผ. ตามสัญญาซื้อขายไฟฟ้า รวมทั้งการขายให้แก่ลูกค้าอุตสาหกรรม เช่น บจ. ไทยพาราไซลีน บมจ. ไทยลูบเบส และบริษัทฯ ทั้งนี้ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ และ บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระอาจต้องเสียค่าปรับตามสัญญา หากมีการหยุดเดินเครื่องนอกกำหนดการ (Unplanned Outage) และในกรณีของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ หากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ จะได้รับไฟฟ้าสำรองจาก กฟผ. ตามข้อตกลงเรื่องการจัดหาไฟฟ้าสำรองกับ กฟผ.

ความมีเสถียรภาพในการจัดหาก๊าซธรรมชาติ

ความมีเสถียรภาพในการจัดหาก๊าซธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจผลิตไฟฟ้า โดยโรงไฟฟ้าของบริษัทฯ ได้รับการออกแบบมาให้ใช้ก๊าซธรรมชาติที่จัดหาให้โดย บมจ. ปตท. ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันการส่งมอบก๊าซธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ และบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระได้เข้าทำสัญญาซื้อขายก๊าซธรรมชาติกับ บมจ. ปตท. เป็นเวลา 25 ปี หากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่สามารถจัดหาก๊าซธรรมชาติได้ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง กฟผ. ซึ่งเป็นลูกค้ารายเดียวของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระจะมีสิทธิตามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าที่จะขอให้ บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ใช้น้ำมันดีเซลเป็นพลังงานสำรองและ กฟผ. จะชำระค่าพลังงานที่เพิ่มขึ้นให้แก่ บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระตามสูตรคำนวณที่กำหนดในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า ทั้งนี้ การใช้น้ำมันดีเซลเป็นเชื้อเพลิงอาจทำให้ประสิทธิภาพของโรงไฟฟ้าลดลงและมีต้นทุนการบำรุงรักษาที่สูงขึ้น แต่เนื่องจากโดยปกติแล้วราคาของน้ำมันดีเซลจะสูงกว่าราคาของก๊าซธรรมชาติ ดังนั้น กฟผ. จึงกำหนดให้บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระเดินเครื่องโรงไฟฟ้าโดยใช้น้ำมันดีเซลเฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้น และในกรณีดังกล่าว กฟผ. จะต้องจ่ายส่วนเพิ่มจากค่าพลังงานตามสูตรที่อิงกับราคาน้ำมันดีเซลที่กำหนดไว้ในสัญญาซื้อขายไฟฟ้าเพื่อชดเชยส่วนที่บริษัทต้องรับภาระด้วย ถ้าบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์มีก๊าซธรรมชาติไม่เพียงพอ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ อาจใช้น้ำมันดีเซลแทนในการผลิตไฟฟ้าให้กับ กฟผ. ซึ่งเป็นลูกค้าหลักของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียค่าปรับภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้าและรับค่าชดเชยจาก บมจ. ปตท.

จากการจัดหาก๊าซธรรมชาติไม่เพียงพอในจำนวนที่เท่ากับต้นทุนที่เกิดจากการผลิตไฟฟ้าให้กับกฟผ. เว้นแต่จะเกิดจากเหตุสุดวิสัย บจ. ไทยออยล์เพาะเวอร์อาจรวมต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการใช้น้ำมันดีเซลไว้ในราคาไฟฟ้าที่ขายให้กับลูกค้าอื่นได้แก่ บจ. ไทยพาราไซลีน บมจ. ไทยลูบเบส และบริษัทฯ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด รวมทั้งการปรับค่าไฟฟ้าตามสูตรการปรับค่าไฟฟ้าโดยอัตโนมัติ (Ft) ซึ่งปกติจะมีการปรับทุก 4 เดือน

ความพร้อมในการจัดหาน้ำ

น้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งของต้นทุนผันแปรของโรงไฟฟ้า บจ. ไทยออยล์เพาะเวอร์ใช้น้ำจากหน่วยกลั่นน้ำทะเลเป็นน้ำจืด (Seawater Desalination Unit) และน้ำที่มีแร่ธาตุต่ำมาก (Demineralized Water) ที่บริษัทฯ เป็นผู้จัดหาให้ประมาณปีละ 7-8 แสนตัน บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ใช้น้ำดิบที่ บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน) ขายให้ประมาณปีละ 7 ล้านตัน บริษัทฯ และบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ได้ทำสัญญาซื้อขายน้ำระยะยาวเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะสามารถจัดหาน้ำได้ นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังมีหน่วยกลั่นน้ำทะเลเป็นน้ำจืด (Seawater Desalination Unit) ซึ่งทำให้บริษัทฯ สามารถใช้น้ำทะเลแทนได้ในกรณีที่เกิดภาวะขาดแคลนน้ำดิบ และยังมีสัญญาในการจัดหาน้ำกับผู้ขายน้ำรายอื่น ๆ อีก

ตลาดการขนส่งทางเรือในภูมิภาคและความเพียงพอของเรือ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการขนส่งทางเรือในประเทศ ซึ่งรวมถึงธุรกิจของบจ. ไทยออยล์มารีนด้วย ได้แก่ จำนวนเรือขนส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี สภาพเศรษฐกิจโดยรวม ปริมาณของธุรกรรมการค้า และความต้องการของลูกค้าในการขนส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี

12.3 คำอธิบายและการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน

12.3.1 ภาพรวม

บริษัทฯ ประกอบกิจการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป โดยเป็นเจ้าของและเป็นผู้ประกอบการโรงกลั่นน้ำมันแบบเดี่ยว (Single - Site) ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ซึ่งเป็น โรงกลั่นที่มีกระบวนการกลั่นแบบคอมเพล็กซ์ (Complex Refinery) ที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมีกำลังการกลั่นน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ประมาณ 220,000 บาร์เรลต่อวัน คิดเป็นประมาณร้อยละ 21 ของกำลังการกลั่นทั้งหมดในประเทศ นอกจากนี้ธุรกิจการกลั่นน้ำมันแล้ว บริษัทฯ ยังประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าโดยการลงทุนผ่านบจ. ไทยออยล์เพาะเวอร์ ซึ่งบริษัทฯ ถือหุ้นร้อยละ 55 และบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ซึ่งบจ. ไทยออยล์เพาะเวอร์ถือหุ้นร้อยละ 56 นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังประกอบธุรกิจผลิตผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีโดยการลงทุนผ่าน บจ. ไทยพาราไซลีน ซึ่งบริษัทฯ ถือหุ้นอยู่ร้อยละ 20 ธุรกิจผลิตน้ำมันหล่อลื่นพื้นฐาน โดยลงทุนผ่าน บมจ. ไทยลูบเบส ซึ่งบริษัทฯ ถือหุ้นอยู่ร้อยละ 13 และธุรกิจขนส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยการลงทุนผ่านบจ. ไทยออยล์มารีน ซึ่งบริษัทฯ เป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียว และผ่านบจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทย ซึ่งบริษัทฯ ถือหุ้นอยู่ร้อยละ 9 อย่างไรก็ตาม บริษัทฯ กำหนดให้การกลั่นน้ำมันเป็นธุรกิจหลักของบริษัทฯ ในปี 2544 2545 และ 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ธุรกิจการกลั่นน้ำมันของบริษัทฯ ทำกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ (13) ร้อยละ 36 ร้อยละ 92 และร้อยละ 102 ของกำไรสุทธิทั้งหมดของบริษัทฯ ตามลำดับ ส่วนธุรกิจผลิตไฟฟ้าของบริษัทฯ ทำกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ 115 ร้อยละ 65 ร้อยละ 9 และร้อยละ 1 ของกำไรสุทธิทั้งหมดของบริษัทฯ ตามลำดับ และธุรกิจอื่น ๆ ของบริษัทฯ ทำกำไรสุทธิคิดเป็นร้อยละ (2) ร้อยละ (1) ร้อยละ (1) และร้อยละ (3) ของกำไรสุทธิทั้งหมดของบริษัทฯ ตามลำดับ

ยอดขายสุทธิ

โดยทั่วไป บริษัทฯ จะบันทึกการขายเมื่อบริษัทฯ ส่งมอบผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปให้แก่ลูกค้า โดยจะถือว่ามีการส่งมอบเกิดขึ้นเมื่อมีการขนถ่ายสินค้าลงเรือบรรทุกน้ำมัน (ตามวันที่ระบุนำใบตราส่ง – Bill of Lading) หรือรถบรรทุกน้ำมัน หรือส่งผ่านท่อส่งน้ำมันให้แก่ลูกค้า สำหรับลูกค้าในประเทศ บริษัทฯ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปให้กับบริษัทน้ำมันขนาดใหญ่ 3 รายประกอบด้วย บมจ. ปตท. เซลล์ คาลเท็กซ์ และผู้ค้าน้ำมันอื่นอีกหลายรายรวมทั้งบริษัทที่เกี่ยวข้อง โดยในปี 2546 บริษัทฯ จำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นมูลค่าประมาณร้อยละ 92 ของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปในตลาดภายในประเทศ โดยร้อยละ 45 จำหน่ายให้ บมจ. ปตท. ร้อยละ 15 จำหน่ายให้เซลล์ ร้อยละ 3 จำหน่ายให้คาลเท็กซ์ ร้อยละ 24 จำหน่ายให้แก่ผู้ค้าน้ำมันรายอื่น และร้อยละ 5 เป็นการจำหน่ายให้แก่บจ. ไทยพาราโซลิน และส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 8 ส่งออกไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 บริษัทฯ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปในตลาดในประเทศประมาณร้อยละ 91 ของมูลค่ารวม โดยร้อยละ 47 จำหน่ายให้ บมจ. ปตท. ร้อยละ 11 จำหน่ายให้เซลล์ ร้อยละ 2 จำหน่ายให้คาลเท็กซ์ และร้อยละ 27 จำหน่ายให้ผู้ค้าน้ำมันรายอื่น ร้อยละ 4 เป็นการขายให้บริษัทที่เกี่ยวข้อง และส่งออกส่วนที่เหลือร้อยละ 9 ไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย

ตารางแสดงยอดขายสุทธิของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปในปี 2544 2545 และ 2546 และสำหรับงวดหกเดือนแรกของปี 2547

	รอบปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม			หน่วย:ล้านบาท งวดหกเดือนสิ้นสุด วันที่ 30 มิถุนายน
	2544	2545	2546	2547
ก๊าซปิโตรเลียมเหลว.....	2,993	3,622	4,627	2,609
เบนซินไร้สารตะกั่ว	15,763	22,942	35,182	22,778
น้ำมันเชื้อเพลิงเครื่องบิน / น้ำมันก๊าด	10,467	13,356	18,073	9,596
น้ำมันดีเซลหมุนช้า / น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว.....	31,045	43,068	61,784	36,216
น้ำมันเตา.....	3,724	5,943	9,729	5,250
มิถิชไซลีนส์	4,601	5,236	7,226	4,842
ลอม เรสิดิว.....	-	-	1,361	-
Isomate / Reformat	269	760	1,068	264
กำมะถัน	56	70	146	73
ยางมะตอย ⁽¹⁾	256	247	131	-
รวม ⁽²⁾	69,174	95,244	139,327	81,628

หมายเหตุ:

- (1) ไม่มีการผลิตลอม เรสิดิวตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2546
- (2) รวมภาษีสรรพสามิต และภาษีเทศบาล

บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ประกอบกิจการผลิตไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมแบบโคเจนเนอเรชัน โดยใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง (Combined-Cycle Co-Generation Power Plant) ด้วยกำลังการผลิตไฟฟ้า 118 เมกะวัตต์ และไอน้ำ 168 ตันต่อชั่วโมง โดยบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์จำหน่ายไฟฟ้าให้แก่ กฟผ. จำนวน 41 เมกะวัตต์ และจำหน่ายไฟฟ้าส่วนที่เหลือและไอน้ำให้แก่บริษัทฯ บจ. ไทยพาราโซลิน และบมจ. ไทยลูบเบส ทั้งนี้ ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 รายได้ร้อยละ 79 ของยอด

ขายสุทธิของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์มาจากการจำหน่ายไฟฟ้าและไอน้ำให้แก่ บมจ. ไทยลูบเบส บจ. ไทยพาราโซลิน และบริษัทฯ ภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้าและไอน้ำระยะยาว รายได้จากการดำเนินงานที่เหลือของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ มาจากการจำหน่ายไฟฟ้าให้ กฟผ.ตามสัญญาซื้อไฟฟ้ามักกำหนดระยะเวลา 25 ปี รายได้จากการจำหน่ายไฟฟ้าของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ได้รับการประกันรายได้ภายใต้ข้อตกลงการรับประกันปริมาณการซื้อไฟฟ้าขั้นต่ำ (Take-or-Pay) ซึ่งกำหนดให้ลูกค้าต้องซื้อไฟฟ้าหรือไอน้ำขั้นต่ำในปริมาณที่ไม่น้อยกว่าที่ตกลงกัน โดย กฟผ. ต้องรับซื้อไฟฟ้าอย่างน้อยร้อยละ 80 ของปริมาณที่ตกลงตามสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับ กฟผ. ลูกค้ารายอื่น ๆ ต้องรับซื้อไฟฟ้าอย่างน้อยร้อยละ 70 ของปริมาณที่ตกลงตามสัญญาและบมจ. ไทยลูบเบส และบริษัทฯ ต้องรับซื้อไอน้ำอย่างน้อยร้อยละ 85 ของปริมาณที่ตกลงกันตามสัญญา ทั้งนี้ ภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้า กฟผ. ตกลงจ่ายเงินค่าพลังไฟฟ้า (Capacity Payment) ให้แก่บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ตามจำนวนและราคาที่มีการตกลงกันตามสัญญาซื้อขายไฟฟ้า และกฟผ. ยังตกลงที่จะจ่ายค่าพลังงานไฟฟ้า (Energy Payment) ให้แก่บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ตามสูตรที่กำหนดไว้ในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า

บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ซึ่งเป็นบริษัทที่บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ถือหุ้นอยู่ร้อยละ 56 ประกอบกิจการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วม โดยใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง (Natural Gas-Fired Combined-Cycle Power Plant) ด้วยกำลังการผลิตไฟฟ้าขนาด 700 เมกะวัตต์และจำหน่ายไฟฟ้าทั้งหมดที่ผลิตได้ให้แก่ กฟผ. ภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้าซึ่งมีระยะเวลา 25 ปี โดยมีข้อตกลงที่ กฟผ. จะต้องชำระค่าไฟฟ้าให้บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระตามกำลังการผลิตไฟฟ้าที่กำหนดในสัญญา (Take-or-Pay ร้อยละ 100) สัญญายังระบุให้ กฟผ. จ่ายค่าความพร้อมจ่ายพลังไฟฟ้า (Availability Payment) ให้แก่ บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระในจำนวนที่ตกลงกันเพื่อครอบคลุมค่าใช้จ่ายของที่ ภาระหนี้สินและผลตอบแทนแก่บริษัท และระบุให้ กฟผ. จ่ายค่าพลังงานไฟฟ้า (Energy Payment) ตามสูตรคำนวณที่ระบุไว้ตามข้อสัญญา

บจ. ไทยออยล์มารีน ประกอบธุรกิจขนส่งผลิตภัณฑ์น้ำมันและผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีด้วยเรือขนส่งทางทะเลทั้งภายในและต่างประเทศ ในปัจจุบัน บจ. ไทยออยล์มารีน มีเรือบรรทุกน้ำมันและผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีจำนวน 7 ลำ ที่มีความสามารถในการบรรทุกรวมทั้งสิ้น 43,340 ตันบรรทุก (Deadweight Ton) บจ. ไทยออยล์มารีน มีรายได้ค่าระวางขนส่งจากการให้บริการขนส่งผลิตภัณฑ์น้ำมันและผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีให้แก่ลูกค้าในประเทศและต่างประเทศด้วย นอกจากนี้รายได้ค่าบริการขนส่งทางเรือซึ่งเป็นของบจ. ไทยออยล์มารีนเองแล้ว บจ. ไทยออยล์มารีน ยังมีรายได้ค่าบริการขนส่งทางเรือในจำนวนที่มีนัยสำคัญจากรายได้ค่าบริการขนส่งช่วง (Sub-Chartered) ในปัจจุบัน บจ. ไทยออยล์มารีน ให้บริการลูกค้าในประเทศและในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกซึ่งรวมถึงประเทศเวียดนาม สิงคโปร์ อินโดนีเซีย จีน เกาหลีใต้ อินเดีย พม่า และฟิลิปปินส์

ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมัน (Oil Processing Fees)

บริษัทฯ ได้ทำสัญญาให้บริการรับจ้างกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมดิบกับ บมจ. ปตท. ในปี 2542 โดยเมื่อบริษัทฯ ร้องขอ บมจ. ปตท. จะจัดหาน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ตามที่บริษัทฯ กำหนดและบริษัทฯ จะให้บริการรับจ้างกลั่นน้ำมันที่โรงกลั่นของบริษัทฯ หากข้อตกลงดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากบมจ. ปตท. สัญญานี้ทำให้บริษัทฯ มีหลักประกันในการจัดหาน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีความต้องการใช้เงินทุนหมุนเวียนสูงอันเนื่องจากการที่ราคาน้ำมันสูงขึ้น ในทางกลับกัน บมจ. ปตท. ก็จะมีหลักประกันว่าจะมีแหล่งในการจัดหาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปเพื่อนำมาจำหน่ายต่อไป โดยในช่วงปี 2542 ถึงปี 2545 บมจ. ปตท. ได้จัดหาน้ำมันดิบให้บริษัทฯ และบริษัทฯ ได้ทำการรับจ้างกลั่นน้ำมันให้กับบมจ. ปตท. โดยได้รับค่าธรรมเนียมการกลั่นน้ำมันจากบมจ. ปตท. บริษัทฯ มีการรับรู้รายได้จากค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันเป็นรายเดือน ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันนี้จะคำนวณจากส่วนต่างของมูลค่ารวมของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปที่บมจ. ปตท. ได้รับ กับมูลค่า

รวมของน้ำมันดิบที่เกี่ยวข้องและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการกลั่นในเดือนเดียวกัน รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายด้วย (ถ้ามี)

ต้นทุนขายและบริการ

ต้นทุนขายและบริการส่วนใหญ่ประกอบด้วยต้นทุนค่าน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่ใช้ในกระบวนการกลั่นคำนวณตามหลัก LIFO (วิธีเข้าหลัง-ออกก่อน หรือ Last In-First Out) ภาษีสรรพสามิต และเงินส่งเข้ากองทุนต่าง ๆ ที่ต้องชำระ ซึ่งประมาณร้อยละ 90 ร้อยละ 93 ร้อยละ 95 และร้อยละ 96 ของต้นทุนขายและบริการของธุรกิจกลั่นน้ำมันในปี 2544 2545 และ 2546 และในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ตามลำดับเกิดจากธุรกิจกลั่นน้ำมันและ ประมาณร้อยละ 9 ร้อยละ 6 ร้อยละ 4 และร้อยละ 4 ของต้นทุนขายและบริการของบริษัทฯ ในปี 2544 2545 และ 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ตามลำดับเกิดจากธุรกิจผลิตไฟฟ้า

ในปี 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ประมาณร้อยละ 73 และร้อยละ 75 ตามลำดับ ของต้นทุนขายและบริการของธุรกิจการกลั่นของบริษัทฯ เป็นต้นทุนน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่บริษัทฯ ซื้อ และประมาณร้อยละ 16 และร้อยละ 16 ตามลำดับของต้นทุนขายมาจากภาษีสรรพสามิต และภาษีเทศบาลซึ่งกำหนดโดยรัฐ ภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เหล่านี้จะถูกเรียกเก็บโดยผู้กลั่นน้ำมันซึ่งรวมถึงบริษัทฯ โดยจะรวมเข้าไปกับราคาขาย ภาษีต่าง ๆ และเงินส่งเข้ากองทุนจะถูกนำไปยังหน่วยราชการที่รับผิดชอบต่อไป

ในปี 2546 ประมาณร้อยละ 85 ของต้นทุนขายและบริการสำหรับธุรกิจผลิตไฟฟ้าของบริษัทฯ มาจากราคาก๊าซธรรมชาติที่บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ และบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ซื้อเพื่อใช้เป็นพลังงานสำหรับเครื่องกำเนิดพลังงานไฟฟ้า ต้นทุนอื่น ๆ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคา ค่าบำรุงรักษา ค่าเบี้ยประกันภัย ต้นทุนในการดำเนินงาน ค่าน้ำมันดิบ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับโรงงาน

กำไรขั้นต้น

กำไรขั้นต้นคำนวณจากส่วนต่างของยอดขายสุทธิ ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมัน และต้นทุนขายและบริการ ประมาณร้อยละ (89) ร้อยละ 99 ร้อยละ 103 และร้อยละ 100 ของกำไรขั้นต้นได้มาจากกิจการโรงกลั่นในปี 2544 2545 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ตามลำดับ ประมาณ ร้อยละ 919 (เป็นผลขาดทุนจากกิจการโรงกลั่นของบริษัทฯ จำนวน 561 ล้านบาท) ร้อยละ (1) ร้อยละ (3) และร้อยละ 0 ของกำไรขั้นต้นของบริษัทฯ มาจากกิจการผลิตไฟฟ้าในปี 2544 2545 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ตามลำดับ

รายรับอื่นๆ

- **กำไรจากการขายหุ้นในบริษัทย่อย** กำไรดังกล่าวรวมถึงการขายหุ้นจำนวนร้อยละ 45 ของ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ในปี 2543 และ 2544 ก่อนหน้านี้นี้บริษัทฯ ถือหุ้นทั้งหมด (ร้อยละ 100) ในบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ บริษัทฯ ได้ขายหุ้นใน บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ จำนวนร้อยละ 45 ให้กับพันธมิตรทางธุรกิจ (Strategic Partners) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมทุนตามแผนการปรับโครงสร้างนี้ ในปี 2543 และ 2544 โดยขายหุ้นจำนวนร้อยละ 26 ให้บริษัท ปตท. สผ. อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ในเดือนสิงหาคม 2543 และจำนวนร้อยละ 19 ให้กับ Electric Power Development Co., Ltd หรือ EPDC ซึ่งเป็นนิติบุคคลสัญชาติญี่ปุ่น ที่มีรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่

ในเดือนมีนาคม 2544 เงินที่ได้จากการขายหุ้นดังกล่าวได้นำไปใช้เพื่อซื้อหนี้ของบริษัทฯ คืน โดยได้รับส่วนลดประมาณร้อยละ 49

- **การโอนกลับรายการค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์** บริษัทฯ จะทำการประเมินมูลค่าสินทรัพย์เมื่อมีข้อมูลบ่งชี้ว่ามูลค่าของที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ และสินทรัพย์อื่น ๆ (โดยคิดจากราคาขายสินทรัพย์หรือมูลค่าในการใช้งานแล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า) ต่ำกว่ามูลค่าที่บันทึกบัญชีไว้ การประเมินดังกล่าวจะพิจารณาจากตัวทรัพย์สินหรือหน่วยทรัพย์สินที่สามารถก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นเงินสด ถ้ามูลค่าทางบัญชีสูงกว่ามูลค่าของสินทรัพย์ดังกล่าว บริษัทฯ จะบันทึกขาดทุนจากการด้อยค่าของทรัพย์สินเป็นรายจ่ายในงบกำไรขาดทุน และจะโอนกลับรายการค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์เป็นรายได้หรือถือเป็นรายการส่วนเกินทุนจากการตีราคาเมื่อข้อมูลที่บ่งชี้ว่าบริษัทฯ ไม่ต้องรับรู้การด้อยค่าของทรัพย์สินหรือขาดทุนจากการด้อยค่ามีจำนวนลดลง ทั้งนี้ ตามมาตรฐานบัญชีไทยฉบับที่ 32 บริษัทฯ ต้องทำการประเมินราคาที่ดิน เครื่องจักร อุปกรณ์ และทรัพย์สินอื่นๆ ทุก ๆ 3-5 ปี อย่างไรก็ตาม ส่วนเกินทุนจากการตีราคาทรัพย์สินไม่สามารถนำมาจ่ายเป็นเงินปันผลได้
- **กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน** กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนจะพิจารณาเฉพาะกำไรจากการแปลงมูลค่าหรือการทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศซึ่งเกิดจากการแข็งค่าของเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินในสกุลอื่น โดยเฉพาะเงินดอลลาร์สหรัฐ โดยส่วนใหญ่แล้วกำไรจะเกิดจากความแตกต่างของอัตราแลกเปลี่ยนที่ถูกบันทึกไว้ (1) ระหว่างวันที่ระบุในงบดุลปีก่อนหรือวันที่เกิดเข้าหนี้การค้าหรือหนี้อื่นเป็นเงินสกุลต่างประเทศแล้วแต่วันใดจะเกิดที่หลังกับวันที่มีการชำระหนี้ตามรายการเข้าหนี้การค้าหรือหนี้อื่น ซึ่งจะบันทึกเป็นกำไรจากธุรกรรมอัตราแลกเปลี่ยนและ (2) ระหว่างวันที่ระบุเงินในงบดุลปีก่อนหรือวันที่มีการก่อหนี้ขึ้น แล้วแต่วันใดจะเกิดที่หลัง กับวันที่มีการทำงบดุลล่าสุด
- **กำไรจากการจ่ายซื้อหนี้คืนก่อนกำหนด** กำไรจากการจ่ายซื้อหนี้คืนก่อนกำหนดเป็นไปตามสัญญาหลักการปรับโครงสร้างหนี้ (Master Restructuring Agreement หรือ MRA) ฉบับลงวันที่ 3 เมษายน 2543 ที่ยินยอมให้บริษัทฯ สามารถปลดหนี้ได้ก่อนครบกำหนด ในปี 2544 และ 2546 บริษัทฯ ได้ซื้อหนี้คืนก่อนครบกำหนดชำระตามที่ระบุไว้ในสัญญาหลักการปรับโครงสร้างหนี้โดยมีส่วนลด ในเดือน พฤศจิกายน 2544 บริษัทฯ ได้ซื้อหนี้คืนจากเจ้าหนี้ด้วยเงินสดรวมทั้งสิ้น 4,953 ล้านบาท ในราคาส่วนลดร้อยละ 48 ของเงินต้นและดอกเบี้ยค้างจ่ายของเงินกู้ระยะยาวจำนวน 201 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 1,967 ล้านบาท ส่งผลให้บริษัทฯ มีกำไรจากการซื้อหนี้คืนก่อนครบกำหนดชำระจำนวน 4,728 ล้านบาท ในวันที่ 30 กันยายน 2546 บริษัทฯ ได้ซื้อหนี้คืนจากเจ้าหนี้ด้วยเงินสดรวมทั้งสิ้น 3,359 ล้านบาท โดยมีส่วนลดร้อยละ 15 ของเงินต้นและดอกเบี้ยค้างจ่ายของจำนวนเงินกู้ระยะยาว เป็นจำนวน 97 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 340 ล้านบาท คิดเป็นกำไรจากการซื้อหนี้คืนก่อนครบกำหนดชำระจำนวน 640 ล้านบาท โดยสัญญาหลักการปรับโครงสร้างหนี้ได้ถูกยกเลิกไปหลังจากที่มีการปรับโครงสร้างหนี้ โดยการจัดหาเงินกู้ยืมใหม่ (Refinance) การซื้อหนี้คืน และการแลกเปลี่ยนหนี้เงินกู้ระยะยาวเมื่อเดือนเมษายน 2547
- **ค่าสินไหมทดแทนสุทธิจากการสูญเสียรายได้** เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซ (Gas Turbine) เครื่องหนึ่งของบริษัทฯ ผลิตไฟฟ้าอิสระได้รับความเสียหายในเดือนตุลาคม 2545 และสามารถกลับมาใช้งานได้ปกติในเดือนพฤศจิกายน 2546 ซึ่ง บริษัทฯ ผลิตไฟฟ้าอิสระได้บันทึกเงินที่ได้รับจากการประกันภัยการสูญเสียรายได้เป็นรายได้ในปี 2546
- **เงินชดเชยสำหรับยอดซื้อที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำ** เงินชดเชยสำหรับยอดซื้อที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำ (Underlifting) เป็นเงินชดเชยที่บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ได้รับจากลูกค้าที่ไม่ใช่บริษัทย่อยของบริษัทฯ ซึ่งได้แก่ บจ. ไทยพาราไซลีน และบมจ. ไทยอู๋เบส ภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้าและสัญญาซื้อขายไอน้ำกับบจ. ไทยพาราไซลีน ฉบับลง

วันที่ 19 ธันวาคม 2540 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมลงวันที่ 27 ธันวาคม 2543 และภายใต้สัญญาฉบับ บมจ. ไทยลูบเบส ฉบับลงวันที่ 25 มิถุนายน 2541 (เรียกโดยรวมว่าสัญญาซื้อขายไฟฟ้าและไอน้ำ) ภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้าและไอน้ำ บจ. ไทยพาราไซลีน และบมจ. ไทยลูบเบส ในฐานะลูกค้ามีหน้าที่ในการรับซื้อ ไฟฟ้าหรือไอน้ำขั้นต่ำไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของปริมาณไฟฟ้าและร้อยละ 85 ของปริมาณไอน้ำตามที่มีการตกลงไว้ตามลำดับ ในตอนสิ้นปี ถ้าลูกค้ารับมอบสินค้าไปน้อยกว่าปริมาณขั้นต่ำที่มีการตกลงกันไว้ (Minimum Take Obligations) ลูกค้าต้องจ่ายส่วนต่างสำหรับส่วนที่รับซื้อไปน้อยกว่าที่กำหนดให้แก่ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ตามสูตรที่มีการตกลงไว้ อย่างไรก็ดี บจ. ไทยพาราไซลีน และบมจ. ไทยลูบเบสจะสามารถรับไฟฟ้าหรือไอน้ำในส่วนของปริมาณที่ชำระไปแล้วได้ภายในสองปี (Make-Up) โดยไม่ต้องจ่ายค่าไฟฟ้าหรือไอน้ำนั้นอีก แต่ทั้งนี้จะต้องซื้อไฟฟ้าให้ครบตามปริมาณขั้นต่ำที่กำหนดในสัญญาสำหรับปีนั้น ๆ ก่อน ยกเว้นหน้าที่ของ บจ. ไทยพาราไซลีนในการรับซื้อไอน้ำในปริมาณขั้นต่ำ ซึ่งได้ถูกยกเลิกตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นไป

ในปี 2545 บจ. ไทยพาราไซลีน ซื้อไอน้ำในปริมาณที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในสัญญาจาก บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ เนื่องจากบจ. ไทยพาราไซลีนมีการผลิตไอน้ำเพื่อใช้เองในปริมาณที่เพียงพอ ด้วยเหตุดังกล่าว บจ. ไทยพาราไซลีนจึงต้องจ่ายค่าชดเชยสำหรับยอดซื้อที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำจำนวน 9 ล้านบาทให้แก่ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ในปี 2545 และเนื่องจากปริมาณความต้องการไอน้ำลดลงกว่าที่คาดไว้ บจ. ไทยพาราไซลีนและบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ จึงได้เข้าทำสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 1 (Addendum No. 1) เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาซื้อพลังงานไอน้ำลงวันที่ 2 มกราคม 2546 ซึ่งในสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าว บจ. ไทยพาราไซลีนไม่มีการรับซื้อไอน้ำในปริมาณขั้นต่ำอีกต่อไป และบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์จะเป็นผู้จัดหาไอน้ำให้ บจ. ไทยพาราไซลีนตามที่มีการร้องขอ ดังนั้น บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ จึงได้รับรู้เงินดังกล่าวเป็นรายได้ในไตรมาสที่สี่ของปี 2546

หลังจากภาวะวิกฤตทางการเงินในภูมิภาคเอเชียในปี 2540 บมจ. ไทยลูบเบสประสบปัญหาทางการเงินเนื่องจากภาวะปริมาณผลิตภัณฑ์น้ำมันหล่อลื่นพื้นฐานมีมากเกินความต้องการของตลาด การแข่งขันที่รุนแรงขึ้น และภาระหนี้ที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการลดค่าเงินบาท ดังนั้น บมจ. ไทยลูบเบส จึงได้ดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ในปี 2541 อย่างไรก็ดี เนื่องจากปัญหาสภาพคล่องทางการเงินทำให้บมจ. ไทยลูบเบส หยุดประกอบกิจการตั้งแต่สิ้นเดือนกรกฎาคม 2544 ถึงกลางเดือนสิงหาคม 2546 ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว บมจ. ไทยลูบเบสไม่สามารถซื้อไฟฟ้าและไอน้ำจาก บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ได้ถึงปริมาณขั้นต่ำทำให้ต้องชำระค่าชดเชยให้ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ เป็นจำนวน 44 ล้านบาทในปี 2543 จำนวน 133 ล้านบาทในปี 2544 และจำนวน 272 ล้านบาทในปี 2545 นอกจากนี้ ยังไม่สามารถรับซื้อไฟฟ้าและไอน้ำชดเชยปริมาณที่ซื้อไม่ครบโดยการเพิ่มการซื้อ (Make-Up) ให้มากกว่าปริมาณขั้นต่ำที่ตกลงกันภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้สองปีส่งผลให้ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์รับรู้รายได้จากเงินชดเชยสำหรับยอดขายที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำในปี 2543 เป็นจำนวน 44 ล้านบาท เป็นรายได้ในปี 2545 และเงินชดเชยสำหรับปี 2544 ถึง 2546 จำนวน 405 ล้านบาทเป็นรายได้ในปี 2546 ภาระการซื้อในปริมาณซื้อที่ขั้นต่ำที่กำหนดของ บมจ. ไทยลูบเบสได้รับการปรับโครงสร้างหนี้ ตามแผนฟื้นฟูกิจการของบมจ. ไทยลูบเบส ฉบับวันที่ 16 ตุลาคม 2546 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากศาลล้มละลายกลางในปี 2546 ซึ่งภายใต้แผนดังกล่าว บมจ. ไทยลูบเบสตกลงจะจ่ายเงินชดเชยให้ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ จำนวน 267 ล้านบาทโดยการผ่อนชำระเป็นงวดรวมทั้งสิ้นห้างวด โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2547

- รายได้อื่น

รายได้อื่น ๆ ของบริษัทฯ ที่สำคัญประกอบด้วย

- รายได้จากดอกเบี้ย ดอกเบี้ยที่ได้รับจากเงินฝากในธนาคารและการลงทุนระยะสั้นในตั๋วสัญญาใช้เงินของบริษัทฯ และบริษัทย่อย
- รายได้จากบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน บริษัทฯ ให้บริการต่างๆ รวมทั้งใช้ท่าเทียบเรือ (Jetty) และบริการดับเพลิงกับบจ. ไทยพาราโซลิน และบมจ. ไทยลูบเบส ตามสัญญาซื้อขายและสัญญาให้บริการโดยบริษัทฯ ได้ค่าจ้างตอบแทน
- ค่าธรรมเนียมการใช้ทุนผูกเรื่อน้ำลึก บริษัทฯ ได้รับค่าผ่านทางจากเอสโซ่สำหรับการใช้ทุนผูกเรื่อน้ำลึกของบริษัทฯ

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

- ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารประกอบด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานที่ไม่เกี่ยวกับการผลิต ค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ที่ไม่เกี่ยวกับการผลิตและต้นทุนอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการผลิต ค่าที่ปรึกษากฎหมายและค่าที่ปรึกษาอื่น ๆ
- ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนพิจารณาเฉพาะขาดทุนจากการแปลงมูลค่าหรือการทำธุรกรรมเงินตราต่างประเทศซึ่งเกิดจากการอ่อนค่าของเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินในสกุลอื่น โดยเฉพาะเงินดอลลาร์สหรัฐ โดยส่วนใหญ่แล้วขาดทุนจะเกิดจากความแตกต่างของอัตราแลกเปลี่ยนที่ถูกบันทึกไว้ (1) ระหว่างวันที่ระบุในงบดุลปีก่อนหรือวันที่เกิดเข้าหนี้การค้าหรือหนี้อื่นเป็นเงินสกุลต่างประเทศแล้วแต่วันใดจะเกิดที่หลังกับวันที่มีการชำระหนี้ตามรายการเข้าหนี้การค้าหรือหนี้อื่น กล่าวคือ เป็นขาดทุนจากธุรกรรมอัตราแลกเปลี่ยนที่ถูกบันทึกไว้ และ (2) ระหว่างวันที่ระบุเงินในงบดุลปีก่อนหรือวันที่มีการก่อหนี้ขึ้น แล้วแต่วันใดจะเกิดที่หลัง กับวันที่มีการทำงบดุลล่าสุด
- เงินชดเชยค่าเสียหายภายใต้สัญญาประกันการจัดหาและประกันการจัดจำหน่ายฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินชดเชยตามสัญญาประกันการจัดหาและประกันการจัดจำหน่ายฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (Supplemental Supply and Offtake Agreement) เป็นเงินชดเชยที่ บมจ. ไทยลูบเบส เป็นเจ้าหนี้ของบริษัทฯ ตามสัญญาฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2538 ระหว่างผู้ถือหุ้นของบมจ. ไทยลูบเบส (ซึ่งรวมถึงบริษัทฯ ด้วย) และเจ้าหนี้ของบมจ. ไทยลูบเบส ตามสัญญาประกันการจัดหาและประกันการจัดจำหน่าย บริษัทฯ และผู้ถือหุ้นรายอื่น ๆ ของบมจ. ไทยลูบเบส ไทยลูบเบสจะต้องชำระค่าเสียหายให้แก่ บมจ. ไทยลูบเบสในกรณี (1) ไม่สามารถจัดหาวัตถุดิบหรือซื้อผลิตภัณฑ์ได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญา และ/หรือ (2) บมจ. ไทยลูบเบสปฏิบัติผิดเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญา อย่างไรก็ตาม สัญญาประกันการจัดหาและประกันการจัดจำหน่ายดังกล่าวได้ถูกยกเลิกโดยผู้บริหารแผนตามแผนปฏิบัติการของบริษัทฯ ในปี 2543 ซึ่งบริษัทฯ จะผ่อนชำระเงินชดเชยนี้ตามที่ระบุไว้ในสัญญาหักกลบลบหนี้ (Claims Settlement Package Agreement) ลงวันที่ 27 กันยายน 2543 ระหว่างบมจ. ไทยลูบเบส บจ. ไทยออยล์ เพาเวอร์ และบริษัทฯ โดยตามสัญญาดังกล่าว บริษัทฯ จะต้องชำระหนี้ให้แก่บมจ. ไทยลูบเบส เป็นงวด ๆ รวมทั้งสิ้นสิบสามงวดในจำนวนที่แตกต่างกัน เริ่มตั้งแต่ 31 มีนาคม 2547 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2553 ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวเป็นหนึ่งในเงื่อนไขเพื่อแลกกับสิทธิที่จะได้รับหุ้นของบมจ. ไทยลูบเบส จำนวนร้อยละ 13 ของหุ้นทั้งหมด

ของบมจ. ไทยลூเบส หลังจากทีศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งเห็นชอบกับแผนฟื้นฟูกิจการของบมจ. ไทยลூเบสในเดือนธันวาคม 2546 บริษัทฯ ได้รับรู้เงินชดเชยดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์สิทธิในปี 2546 และได้รับหุ้นออกใหม่ของบมจ. ไทยลூเบสจำนวน 36.8 ล้านหุ้น

- **ค่าเผื่อการค้ำค่าของสินทรัพย์** บริษัทฯ จะทำการประเมินมูลค่าสินทรัพย์เมื่อมีข้อมูลบ่งชี้ว่ามูลค่าของที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ และสินทรัพย์อื่นๆ (โดยคิดจากราคาขายสินทรัพย์หรือมูลค่าในการใช้งาน แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า) ต่ำกว่ามูลค่าที่บันทึกบัญชีไว้ การประเมินดังกล่าวจะพิจารณาจากตัวทรัพย์สินหรือหน่วยทรัพย์สินที่สามารถก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นเงินสด ถ้ามูลค่าทางบัญชีสูงกว่ามูลค่าของสินทรัพย์ดังกล่าว บริษัทฯ จะบันทึกขาดทุนจากการค้ำค่าของทรัพย์สินเป็นรายจ่ายในงบกำไรขาดทุน เท่ากับส่วนต่างระหว่างราคาที่เป็นธรรมกับมูลค่าสุทธิ ทั้งนี้ ตามมาตรฐานบัญชีไทยฉบับที่ 32 บริษัทฯ ต้องทำการประเมินราคาที่ดิน เครื่องจักร อุปกรณ์ และทรัพย์สินอื่นๆ ทุก ๆ 3-5 ปี อย่างไรก็ตาม ส่วนเกินทุนจากการตีราคาทรัพย์สินซึ่งถูกบันทึกเป็นการปรับปรุงส่วนของผู้ถือหุ้นจะไม่สามารถนำมาจ่ายเป็นเงินปันผลได้

ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงิน

ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงินได้แก่ดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายทางการเงินที่เกิดจากการกู้ยืมเงินระยะยาวและระยะสั้นของบริษัทฯ และบริษัทในเครือ

ภาษีเงินได้

บริษัทฯ มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันมีอัตราอยู่ที่ร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ อย่างไรก็ตาม วันที่ 30 มิถุนายน 2547 บริษัทฯ มีผลขาดทุนสะสมทางภาษีเป็นจำนวนประมาณ 7,458 ล้านบาท ซึ่งบริษัทฯ มีแผนที่จะนำไปหักจากกำไรสุทธิของปี 2547 ที่ต้องเสียภาษี

ในปัจจุบัน ได้มีร่างพระราชกฤษฎีกาที่กำหนดว่าหากบริษัทใดนำหุ้นเข้าจดทะเบียนเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนก่อนวันที่ 31 ธันวาคม 2548 บริษัทดังกล่าวจะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีโดยจะเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 30 เหลือร้อยละ 25 ของกำไรสุทธิเป็นระยะเวลา 5 ปี ซึ่งบริษัทฯ จะได้รับประโยชน์จากอัตราภาษีดังกล่าวเช่นกันหากร่างพระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับกับร่างพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับภายหลังจากได้มีการลงพระปรมาภิไธยแล้ว

12.3.2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามงบการเงินรวม

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานงวดหกเดือนแรกของ ปี 2547 เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานสำหรับงวดหกเดือนแรกของปี 2546

ยอดขายสุทธิ

ยอดขายสุทธิตามงบการเงินรวมของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 12,977 ล้านบาท หรือร้อยละ 18 จาก 71,902 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 84,879 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 โดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากยอดขายสุทธิของบริษัทฯ ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 18 เนื่องจากยอดขายสุทธิของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปสูงขึ้นจากการที่ราคาเฉลี่ยของ MOPS ของ

น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว น้ำมันเชื้อเพลิงเครื่องบิน และน้ำมันดีเซลสูงขึ้น ในอัตราร้อยละ 33 ร้อยละ 26 และร้อยละ 22 ตามลำดับ ประกอบกับยอดขายเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 หรือ 1.5 ล้านบาร์เรล

ยอดขายไฟฟ้าและไอน้ำของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ยอดขายไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ รายได้จากค่าบริการขนส่งของบจ. ไทยออยล์มารีน คิดเป็นร้อยละ 1 ร้อยละ 3 และร้อยละ 1 ของยอดขายสุทธิของบริษัทฯ สำหรับงวดหกเดือนแรกของปี 2546 และ 2547 ยอดขายไฟฟ้าและไอน้ำของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์เพิ่มขึ้นเป็น 595 ล้านบาทในช่วงหกเดือนแรกของปี 2547 จากเดิม 439 ล้านบาทในช่วงหกเดือนแรกของปี 2546 โดยสาเหตุหลักจากการเพิ่มขึ้นของยอดขายให้แก่บจ. ไทยลูบเบสจากการที่บจ. ไทยลูบเบสได้เริ่มประกอบธุรกิจในกลางเดือนสิงหาคม 2546 ยอดขายไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระเพิ่มขึ้นเป็น 2,254 ล้านบาทในช่วงหกเดือนของปี 2547 จากเดิม 2,121 ล้านบาท ในช่วงหกเดือนแรกของปี 2546 โดยสาเหตุหลักจากความพร้อมในการผลิตไฟฟ้าที่มากขึ้นของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระในช่วงหกเดือนแรกของปี 2547 เนื่องจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 1 สามารถกลับมาใช้งานได้ตามปกติในเดือนพฤศจิกายน 2546 ทำให้บริษัทฯ สามารถดำเนินการผลิตไฟฟ้าได้เต็มที่พร้อมกันทั้ง 2 เครื่อง อย่างไรก็ตาม เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 2 เกิดระเบิดในวันที่ 26 มกราคม 2547 ซึ่งทำให้ยอดขายไฟฟ้าในปี 2547 สูงขึ้นจากในช่วงหกเดือนแรกของปีก่อนไม่มาก รายได้จากค่าบริการขนส่งของบจ. ไทยออยล์มารีนเพิ่มขึ้นเป็น 408 ล้านบาทในช่วงหกเดือนแรกของปี 2547 จากเดิม 338 ล้านบาทในช่วงหกเดือนแรกของปี 2546 โดยสาเหตุหลักจากความต้องการในการขนส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์เคมีที่เพิ่มขึ้น

ต้นทุนขายและบริการ

ต้นทุนขายเพิ่มขึ้น 6,476 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 9 จาก 70,040 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 76,516 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 การเพิ่มขึ้นดังกล่าวส่วนใหญ่มาจากต้นทุนค่าขนส่งน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่เพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นตามราคาเฉลี่ยสำหรับน้ำมันดิบโอมานที่อัตราร้อยละ 18 น้ำมันดิบดูไบที่อัตราร้อยละ 19 และน้ำมันดิบทาบิสที่อัตราร้อยละ 22

ต้นทุนค่าไฟฟ้าและไอน้ำของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์เพิ่มขึ้นจาก 946 ล้านบาทสำหรับงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 949 ล้านบาทสำหรับงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ต้นทุนค่าไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระเพิ่มขึ้นจาก 1,804 ล้านบาทสำหรับช่วงหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 1,931 ล้านบาทสำหรับช่วงหกเดือนแรกของปี 2547 ด้วยสาเหตุหลักจากอัตราการใช้กำลังการผลิตที่สูงขึ้นในช่วงครึ่งแรกของปี 2547 จากการที่เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 1 สามารถกลับมาทำงานได้ตามปกติในเดือนพฤศจิกายน 2546 ซึ่งหักลบกับผลกระทบจากการหยุดเดินเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 2 ภายหลังเหตุระเบิดในช่วงปลายเดือนมกราคม 2547 ต้นทุนค่าระวางของบจ. ไทยออยล์มารีนเพิ่มขึ้นจาก 377 ล้านบาทสำหรับช่วงหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 394 ล้านบาทสำหรับช่วงหกเดือนแรกของปี 2547 เนื่องจากความต้องการขนส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์เคมีที่เพิ่มขึ้น

กำไรขั้นต้น

กำไรขั้นต้นของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 6,501 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 349 จาก 1,862 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 8,363 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ด้วยสาเหตุหลักจากอัตราการผลิตเพิ่มขึ้นของยอดขายสุทธิของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปที่มากกว่าอัตราการผลิตเพิ่มขึ้นของต้นทุนน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ อันเป็นผลมาจากการปรับตัวของราคาเฉลี่ย MOPS สำหรับผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปที่สูงกว่าน้ำมันดิบมาก

กำไรจากการกลั่นขึ้นต้นของบริษัทฯ โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 6.48 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เพิ่มขึ้น 3.76 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล หรือ ร้อยละ 138 จากกำไรจากการกลั่นขึ้นต้น โดยเฉลี่ยที่เท่ากับ 2.72 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เนื่องจากส่วนต่างที่สูงขึ้นของราคาระหว่างราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป โดยเฉพาะน้ำมันเบนซิน น้ำมันเชื้อเพลิงเครื่องบิน และน้ำมันดีเซล กับราคาน้ำมันดิบ

รายรับอื่น ๆ

- **กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน** กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนจำนวน 1,293 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็นผลเนื่องมาจากกำไรจากการแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเพราะค่าของเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐแข็งค่าขึ้น ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 โดยเงินบาทแข็งค่าขึ้น 1.18 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 42.12 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ในวันที่ 30 มิถุนายน 2546 จาก 43.30 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ในวันที่ 31 ธันวาคม 2545
- **กำไรจากการขายซื้อหนี้คืนก่อนกำหนด** บริษัทฯ มีกำไรจากการซื้อหนี้คืนก่อนครบกำหนดชำระจำนวน 315 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เมื่อเทียบกับในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 ที่ไม่มีรายได้ในส่วนนี้เลย เนื่องจากการจัดหาเงินกู้ยืมใหม่ (Refinance) การซื้อหนี้คืน และการแลกเปลี่ยนหนี้เงินกู้ระยะยาวในอัตราส่วนลดในเดือนเมษายน 2547 ในราคาส่วนลด
- **ค่าสินไหมทดแทนสุทธิจากการสูญเสียรายได้** ค่าสินไหมทดแทนสุทธิที่ได้รับจากการประกันภัยเนื่องจากการสูญเสียรายได้ลดลง 148 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 88 จาก 168 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 20 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 โดยในเดือนตุลาคม 2545 เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 1 ของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระในช่วงการทดลองเดินเครื่องหลังจากการบำรุงรักษาเครื่องจักรดังกล่าวและได้กลับสู่การเดินเครื่องตามปกติในเดือนพฤศจิกายน 2546 ซึ่งบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระได้บันทึกค่าชดเชยความเสียหายที่ได้รับจากการประกันภัยดังกล่าว จำนวน 635 ล้านบาทเป็นเงินได้ในปี 2546 โดยจำนวน 168 ล้านบาท ได้บันทึกเป็นรายได้ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2546
- **รายได้อื่นๆ รายได้อื่น ๆ** ของบริษัทลดลง 6 ล้านบาท หรือร้อยละ 2 เหลือ 314 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 จากเดิม 320 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 ด้วยเหตุผลหลักจากการลดลงของรายได้อื่น ๆ ของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ จำนวนประมาณ 11 ล้านบาท บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระรับรู้รายได้จำนวน 12 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 และ 3 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 จากเงินประกันความเสียหายของส่วนประกอบเครื่องจักรที่จ่ายโดย Siemens Westinghouse ภายใต้สัญญาก่อสร้างโรงไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ (EPC Contract) รายได้จากดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น 2 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 4 จาก 46 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 48 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 โดยส่วนใหญ่เนื่องจากรายได้ของดอกเบี้ยของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ เพิ่มขึ้น 8 ล้านบาท โดยเป็นดอกเบี้ยจ่ายจากบจ. ไทยลูบเบส สำหรับหนี้เงินชดเชยสำหรับยอดซื้อที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำภายใต้แผนฟื้นฟูกิจการในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ซึ่งส่วนหนึ่งหักลบกับดอกเบี้ยรับที่ลดลงของบริษัทฯ เนื่องจากยอดเงินสดในบัญชีที่ลดลงเนื่องจากการนำไปใช้ในการชำระหนี้คืนก่อนกำหนด

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

- **ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร** ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 111 ล้านบาท หรือร้อยละ 39 จาก 284 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 395 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของค่าที่ปรึกษาและค่าใช้จ่ายทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดหาเงินกู้ยืมใหม่ (Refinance) การซื้อหนี้คืนและการแลกเปลี่ยนหนี้จำนวนประมาณ 121 ล้านบาทในเดือนเมษายน 2547
- **ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน** ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนจำนวน 986 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 โดยหลักเป็นผลมาจากการขาดทุนจากการแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเพราะค่าเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐอ่อนตัวลงในครึ่งปีแรกของปี 2547 โดยเงินบาทอ่อนค่าลง 1.29 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 41.03 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 จาก 39.74 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546
- **ขาดทุนจากการขายสินทรัพย์** ขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ของบริษัทฯ มีจำนวน 150 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เนื่องจากการขาดทุนจากการขายเรือบรรทุกก๊าซปิโตรเลียมเหลวจำนวนสองลำของ บจ. ไทยออยล์ มาริน ในเดือนเมษายน และพฤษภาคม 2547 จำนวน 74 ล้านบาท และขาดทุนจากการบันทึกบัญชีรับทราบการขาดทุนจากการขายเรือของบริษัทฯ ให้กับ บจ. ไทยออยล์มาริน จำนวน 76 ล้านบาท

ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงิน

ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงินเพิ่มขึ้น 8 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 1 จาก 1,341 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 1,349 ล้านบาทในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 โดยส่วนใหญ่เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของค่าธรรมเนียมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินกู้ยืมใหม่ (Refinance) การซื้อคืนหนี้ และการแลกเปลี่ยนหนี้เงินกู้ระยะยาวในเดือนเมษายน 2547 ของบริษัทฯ และ ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้คืนก่อนกำหนดของ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ในเดือนมกราคม 2547 โดยหักกลับกับการลดลงของดอกเบี้ยจ่ายอันเนื่องมาจากยอดหนี้เงินกู้ที่ลดลงจากการซื้อคืนและชำระก่อนกำหนด

ภาษีเงินได้

ภาษีเงินได้ของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 334 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 344 จาก 97 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 431 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 โดยส่วนใหญ่เนื่องจากการรับรู้ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีจากค่าเสื่อมราคาของส่วนเกินทุนจากการตีราคาทรัพย์สินเป็นรายได้ประมาณ 281 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เมื่อเทียบกับศูนย์ในช่วงหกเดือนแรกของปี 2546 หลังจากที่บ้านบริษัทฯ ได้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีของไทยฉบับที่ 56 เรื่องการบัญชีเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ซึ่งออกโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยมาใช้ก่อนที่มาตรฐานดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2550 และภายใต้การเปลี่ยนแปลงบริษัทฯ สามารถทยอยบันทึกหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชีที่เกิดจากการตีราคาสินทรัพย์เพิ่มในปีก่อน ๆ เป็นหนี้สินในงบดุลด้วยวิธีเส้นตรงภายในเวลา 5 ปี ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 บริษัทฯ ได้บันทึกหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเกิดขึ้นจากการตีราคาสินทรัพย์เพิ่มเป็นจำนวน 613 ล้านบาท คงเหลือจำนวนหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีที่ยังมิได้มีการบันทึกบัญชีจำนวน 5,513 ล้านบาท

กำไร (ขาดทุน) สุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในบริษัทย่อย

ส่วนของขาดทุนส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในบริษัทย่อยเพิ่มขึ้น 300 ล้านบาท จากกำไร 230 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็นขาดทุน 70 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 โดยการลดลงของส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยเนื่องมาจากกำไรสุทธิของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ลดลงเพราะมีการบันทึกค่าสินไหมทดแทนที่ได้จากการประกันภัยเนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินประมาณ 20 ล้านบาทเป็นรายได้ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เทียบกับสินไหมทดแทนจากการประกันภัยธุรกิจหยุดชะงักประมาณ 168 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 และบันทึกผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนประมาณ 186 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เทียบกับกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนประมาณ 187 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546

กำไรสุทธิ

กำไรสุทธิของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 4,748 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 252 จาก 1,885 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2546 เป็น 6,633 ล้านบาท ในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ด้วยเหตุผลที่ระบุข้างต้น

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานสำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2546 เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานสำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2545

ยอดขายสุทธิ

ยอดขายสุทธิตามงบการเงินรวมของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 43,986 ล้านบาท หรือร้อยละ 43 จาก 101,963 ล้านบาท ในปี 2545 เป็น 145,949 ล้านบาท ในปี 2546 โดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากยอดขายสุทธิของบริษัทฯ ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 46 เนื่องจากยอดขายสุทธิของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปสูงขึ้นตามราคาเฉลี่ยของ MOPS ของน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว น้ำมันเชื้อเพลิงเครื่องบินและน้ำมันดีเซลสูงขึ้นในอัตราร้อยละ 24 ร้อยละ 18 และร้อยละ 18 ตามลำดับ ประกอบกับปริมาณการจำหน่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 12 หรือคิดเป็นปริมาณที่เพิ่มขึ้น 8.5 ล้านบาร์เรล

ยอดขายไฟฟ้าและไอน้ำของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ยอดขายไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ และรายได้ค่าบริการขนส่งของบจ. ไทยออยล์มารีน คิดเป็นร้อยละ 1 ร้อยละ 3 และร้อยละ 1 ของยอดขายสุทธิในปี 2546 เทียบกับร้อยละ 1 ร้อยละ 5 และร้อยละ 1 ตามลำดับในปี 2545 ยอดขายไฟฟ้าและไอน้ำสุทธิของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์เพิ่มขึ้นเป็น 997 ล้านบาทในปี 2546 จากเดิม 840 ล้านบาทในปี 2545 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของยอดขายให้กับบมจ. ไทยดู๊บบเบส ตามที่บมจ. ไทยดู๊บบเบส ได้เริ่มประกอบกิจการในกลางเดือนสิงหาคม 2546 ยอดขายไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระลดลงเป็น 4,945 ล้านบาทในปี 2546 จากเดิม 5,404 ล้านบาทในปี 2545 เนื่องจากการเกิดเหตุเพลิงไหม้เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 1 ของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระในเดือนตุลาคม 2545 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการผลิตไฟฟ้าจนกระทั่งเดือนพฤศจิกายน 2546 รายได้ค่าบริการขนส่งของบจ. ไทยออยล์มารีนเพิ่มขึ้นเป็น 722 ล้านบาทในปี 2546 จากเดิม 530 ล้านบาทในปี 2545 เนื่องจากความต้องการขนส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์เคมีที่เพิ่มขึ้น

ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมัน

บริษัทฯ ไม่มีการบันทึกค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันเป็นรายได้ในปี 2546 เนื่องจากในเดือนธันวาคม 2545 บริษัทฯ หยุดการให้บริการกลั่นน้ำมันแก่บมจ. ปตท. ตามสัญญาการรับจ้างกลั่นน้ำมัน ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันที่ได้รับจากบมจ. ปตท. ในปี 2545 มีจำนวน 1,163 ล้านบาท

ต้นทุนขายและบริการ

ต้นทุนขายและบริการเพิ่มขึ้น 40,260 ล้านบาทหรือ ร้อยละ 40 จาก 99,765 ล้านบาท ในปี 2545 เป็น 140,025 ล้านบาท ในปี 2546 โดยส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นของต้นทุนราคาน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่รวมค่าขนส่งถึงท่าปลายทาง ซึ่งเพิ่มขึ้นตามราคาเฉลี่ยของน้ำมันดิบโอมานที่อัตราร้อยละ 14 น้ำมันดิบคูไบที่อัตราร้อยละ 13 และน้ำมันดิบทาปิที่อัตราร้อยละ 17

ต้นทุนขายไฟฟ้าและไอน้ำของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ เพิ่มขึ้นจาก 1,807 ล้านบาท ในปี 2545 เป็น 1,935 ล้านบาท ในปี 2546 โดยส่วนใหญ่เนื่องมาจากอัตราค่าพลังงานการผลิตที่เพิ่มขึ้นในปี 2546 เป็นผลมาจากประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นจากการบำรุงรักษาโรงไฟฟ้าครั้งใหญ่ (Major Inspection) เป็นเวลา 28 วันในปี 2545 ประกอบกับความต้องการไฟฟ้าและไอน้ำที่เพิ่มขึ้นของบมจ. ไทยดูเบส ซึ่งกลับมาดำเนินกิจการอีกในช่วงกลางเดือนสิงหาคม 2546 ทั้งนี้ ต้นทุนขายไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระลดลงจาก 4,482 ล้านบาท ในปี 2545 เป็น 4,194 ล้านบาท ในปี 2546 เนื่องมาจากการหยุดเดินเครื่องของเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 1 เป็นเวลา 11 เดือนในปี 2546 ต้นทุนค่าบริการขนส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์เคมีเพิ่มขึ้นจาก 468 ล้านบาทในปี 2545 เป็น 719 ล้านบาทในปี 2546 เนื่องจากความต้องการขนส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์เคมีที่เพิ่มขึ้น

กำไรขั้นต้น

กำไรขั้นต้นของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 2,563 ล้านบาท หรือร้อยละ 76 จาก 3,361 ล้านบาท ในปี 2545 เป็น 5,924 ล้านบาท ในปี 2546 ด้วยสาเหตุหลักจากการเพิ่มขึ้นของยอดขายสุทธิของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปที่มากกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของต้นทุนน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ อันเป็นผลมาจากการปรับตัวของราคา MOPS เฉลี่ยสำหรับผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปที่สูงขึ้นกว่าน้ำมันดิบมาก

กำไรจากการกลั่นขั้นต้นของบริษัทฯ โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 3.38 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในปี 2546 เพิ่มขึ้น 0.77 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล หรือร้อยละ 30 จากกำไรจากการกลั่นขั้นต้นโดยเฉลี่ยในปี 2545 เนื่องมาจากความต้องการของตลาดในประเทศที่เพิ่มขึ้น อันเป็นการลดปัญหาการกลั่นสินค้าตลาดและปริมาณผลิตภัณฑ์ส่งออกที่มีกำไรต่ำ ในปี 2546 บริษัทฯ ส่งออกผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปในอัตราร้อยละ 11 ของปริมาณการขายทั้งหมดเทียบกับร้อยละ 17 ในปี 2545 ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของความต้องการของตลาดในประเทศในปี 2546 ตามรายงานของ FACTS Inc. อุปสงค์ภายในประเทศเพิ่มขึ้นประมาณ 34 พันบาร์เรลต่อวัน หรือร้อยละ 5 จาก 651 พันบาร์เรลต่อวันในปี 2545 เป็น 685 พันบาร์เรลต่อวัน ในปี 2546 ตามการขายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงในประเทศ (Real GDP) ที่เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 6.7 ในปี 2546

รายรับอื่น ๆ

- **กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน** กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเพิ่มขึ้น 2,613 ล้านบาท ในปี 2546 เทียบกับจำนวน 1,005 ล้านบาท ในปี 2545 โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นผลเนื่องมาจากกำไรจากการแปลงอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งเกิดจากการแข็งค่าของเงินบาทเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545 ค่าเงินบาทได้แข็งค่าขึ้น 3.56 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 39.74 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 จากเดิมที่ 43.30 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545 ค่าเงินบาทแข็งค่าขึ้น 1.06 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐเป็น 43.30 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545 จากเดิม 44.36 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544
- **กำไรจากการจ่ายซื้อหนี้คืนก่อนกำหนด** กำไรจากการจ่ายซื้อหนี้คืนก่อนครบกำหนด 640 ล้านบาท ในปี 2546 ภายใต้โครงการซื้อหนี้คืนในเดือนกันยายน 2546 บริษัทฯ จ่ายเงินจำนวน 3,359 ล้านบาท ให้แก่เจ้าหนี้โดยได้รับส่วนลดร้อยละ 15 จากเงินต้นของหนี้เงินกู้ระยะยาวเป็นเงินจำนวนประมาณ 96 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 336 ล้านบาทและดอกเบี้ยค้างจ่ายจำนวน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 5 ล้านบาทตามสัญญาหลักการปรับโครงสร้างหนี้
- **ค่าสินไหมทดแทนสุทธิจากการสูญเสยรายได้** ค่าสินไหมทดแทนสุทธิที่ได้รับจากการประกันภัยเนื่องจากการสูญเสยรายได้เพิ่มขึ้น 586 ล้านบาท จาก 49 ล้านบาท ในปี 2545 เป็น 635 ล้านบาท ในปี 2546 โดยในเดือนตุลาคม 2545 เกิดเหตุไฟไหม้เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 1 ของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระในช่วงการเริ่มเดินเครื่องหลังจากการบำรุงรักษา เครื่องกำเนิดไฟฟ้าดังกล่าวกลับมาใช้งานตามปกติในเดือนพฤศจิกายน 2546 โดยบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระได้บันทึกค่าสินไหมที่ได้รับจากการประกันภัยดังกล่าวจำนวน 635 ล้านบาท เป็นเงินได้ในปี 2546
- **เงินชดเชยสำหรับยอดขายที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำ** บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ได้รับเงินชดเชยสำหรับยอดขายที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้าและพลังงานไอน้ำ (Power and Steam Purchase Agreements) เพิ่มขึ้น 370 ล้านบาทหรือร้อยละ 841 จาก 44 ล้านบาท ในปี 2545 เป็น 414 ล้านบาทในปี 2546 และได้รับรู้เงินชดเชยจำนวน 405 ล้านบาทในปี 2546 และ 44 ล้านบาทในปี 2545 จากบจ. ไทยลูบเบส ซึ่งเกิดขึ้นจากการระงับซื้อสินค้าขั้นต่ำสำหรับปี 2544 และ 2543 ตามลำดับ ทั้งนี้ เป็นไปตามแผนฟื้นฟูกิจการของบจ. ไทยลูบเบส ซึ่งมีการปรับโครงสร้างการเงินชดเชยสำหรับยอดขายที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำของบจ. ไทยลูบเบส ตามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าและพลังงานไอน้ำ นอกจากนี้ ยังได้รับรู้เงินชดเชยจำนวน 9 ล้านบาทในปี 2546 จากบจ. ไทยพาราไซลีน เป็นเงินชดเชยสำหรับยอดขายที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำในปี 2545 ตามสัญญาซื้อพลังงานไอน้ำ
- **รายได้อื่นๆ** รายได้อื่นๆ ของบริษัทฯ ลดลง 30 ล้านบาท หรือร้อยละ 5 เป็น 601 ล้านบาทในปี 2546 จากเดิม 571 ล้านบาทในปี 2545 การลดลงดังกล่าวมีสาเหตุหลักมาจากการลดลงของรายได้ที่เป็นดอกเบี้ยเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยปรับตัวลดลง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ลดลงเป็นร้อยละ 0.75 ต่อปี ณ สิ้นปี 2546 จากเดิมร้อยละ 1.5 ต่อปี ณ สิ้นปี 2545

รายจ่ายอื่นๆ

- **ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร** ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารของบริษัทฯ ลดลง 111 ล้านบาทหรือ ร้อยละ 16 จาก 686 ล้านบาท ในปี 2545 เหลือ 575 ล้านบาท ในปี 2546 เนื่องจากการบันทึกค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญในการชำระค่าผ่านท่อจ่ายล่วงหน้าให้แก่บริษัทที่เกี่ยวข้องคือ บจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทยซึ่งถูกบันทึก เป็นค่าใช้จ่ายในปี 2545 ในปี 2541 ถึงปี 2543 ซึ่งขณะนั้นบจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทย มีปัญหาทางการเงิน โดยบริษัทฯ ได้ให้การสนับสนุนทางการเงินในรูปแบบของการชำระค่าผ่านท่อก่อนกำหนดให้แก่ บจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทย ตามสัญญาการใช้

บริการขนส่งน้ำมันทางท่อ (Throughput Agreement) ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2537 มูลค่าของการชำระค่าผ่านทางท่อจ่ายล่วงหน้าจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่ากับค่าเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำต่อปีของธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารกรุงไทย และจะได้รับการชดเชยคืนเมื่อจบ ท่อส่งปิโตรเลียมไทยได้ปฏิบัติหน้าที่ทั้งหมดตามสัญญาสินเชื่อจนครบถ้วนแล้ว

- เงินชดเชยค่าเสียหายภายใต้สัญญาประกันการจัดหาและประกันการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ลُبไบท์เพิ่มเติม บริษัทฯ บันทึกค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินชดเชยค่าเสียหายภายใต้สัญญาประกันการจัดหาและประกันการจัดจำหน่ายลُبไบท์เพิ่มเติม จำนวน 277 ล้านบาทเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับปี 2546 เงินจำนวนดังกล่าวจะแบ่งชำระเป็นสิบสามงวดให้แก่บมจ. ไทยลูบเบส ตามสัญญาหักกลบลบหนี้ (Claims Settlement Package Agreement) ซึ่งเป็นการปรับโครงสร้างเงินชดเชยค่าเสียหายที่บริษัทฯ ค้างชำระตั้งแต่ปี 2542 ภายใต้สัญญาดังกล่าว
- ค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์ บริษัทฯ ไม่ได้บันทึกค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์ในปี 2546 โดยในปี 2545 บริษัทฯ จ้างผู้ประเมินราคาอิสระมาประเมินมูลค่าที่ดิน จึงรับรู้การลดลงของราคาตลาดจำนวน 544 ล้านบาท ซึ่งจำนวน 147 ล้านบาท จากจำนวนดังกล่าวนำไปใช้ในการหักกลบลบหนี้มูลค่าส่วนเกินจากการประเมินราคาที่ดินที่บันทึกเป็นส่วนของผู้ถือหุ้นในงบดุล และจำนวนที่เหลือ 397 ล้านบาทถูกบันทึกเป็นค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์ในงบกำไรขาดทุนประจำปี 2545

ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงิน

รายจ่ายดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายทางการเงินสำหรับหน้าที่ค้างชำระของบริษัทฯ ลดลง 494 ล้านบาท หรือร้อยละ 16 จาก 3,120 ล้านบาท ในปี 2545 เหลือ 2,626 ล้านบาท ในปี 2546 การลดลงดังกล่าวโดยหลักเป็นผลมาจากการลดลงของเงินต้นในเงินกู้ระยะยาวจาก 63,559 ล้านบาท เหลือ 52,421 ล้านบาทและการลดลงของอัตราดอกเบี้ยโดยเฉลี่ย การลดลงของหนี้เงินกู้ระยะยาวโดยหลักแล้วเป็นผลมาจากการซื้อหนี้คืนจำนวนประมาณ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งประกอบด้วยเงินต้นจำนวน 96 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 336 ล้านเยน พร้อมดอกเบี้ยค้างจ่ายจำนวน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 5 ล้านเยน การชำระหนี้ที่กำหนดเป็นเงินประมาณ 30 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภายใต้สัญญาหลักการปรับโครงสร้างหนี้ในเดือนกันยายน 2546 และการชำระหนี้ที่กำหนดด้วยความสมัครใจสำหรับดอกเบี้ยค้างจ่ายจำนวนประมาณ 34 ล้านดอลลาร์สหรัฐในเดือนธันวาคม 2546 ทั้งนี้ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำหรือ Minimum Lending Rate โดยเฉลี่ยของธนาคารใหญ่ห้าแห่งได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ลดลงเป็นร้อยละ 5.7 ในปี 2546 จากเดิม ร้อยละ 6.75 ในปี 2545 อัตราดอกเบี้ย LIBOR โดยเฉลี่ยหนึ่งเดือน ลดลงเป็นร้อยละ 1.2 ในปี 2546 จาก ร้อยละ 1.8 ในปี 2545

ภาษีเงินได้

ภาษีเงินได้ของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 498 ล้านบาท จากประโยชน์ทางภาษีจำนวน 56 ล้านบาทในปี 2545 เป็น 442 ล้านบาท ในปี 2546 จากการที่บริษัทฯ ได้รับประโยชน์ทางภาษีจำนวน 56 ล้านบาทในปี 2545 การเพิ่มขึ้นนี้เป็นผลส่วนใหญ่มาจากการที่บริษัทฯ ได้ตัดรายการสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีจำนวน 570 ล้านบาท เนื่องจากการลดค่าของหุ้นของบมจ. ไทยลูบเบส

กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในบริษัทย่อย

กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในบริษัทย่อยเพิ่มขึ้น 586 ล้านบาทหรือร้อยละ 156 จาก 376 ล้านบาทในปี 2545 เป็น 962 ล้านบาท ในปี 2546 โดยส่วนใหญ่เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของกำไรสุทธิในบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ เป็นจำนวน 892 ล้านบาท เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของเงินได้จากค่าสินไหมทดแทนจากประกันภัยและกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน

รายการพิเศษ

บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ บันทึกรายการพิเศษจากการขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้เป็นจำนวน 200 ล้านบาทในปี 2546 ซึ่งรับรู้การขาดทุนครั้งเดียวอันเนื่องมาจากการลดลงของบัญชีลูกหนี้จากการชำระหนี้สินค้ำขั้นต่ำ ซึ่งบมจ. ไทยออยล์เบสต้องชำระให้ภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้าและพลังงานไอน้ำ ทั้งนี้ กำหนดการชำระหนี้การค้ำ และเงินชดเชยสำหรับยอดซื้อที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำของบมจ. ไทยออยล์เบสจะเป็นไปตามการปรับโครงสร้างหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการของบมจ. ไทยออยล์เบส ให้บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์

กำไรสุทธิ

กำไรสุทธิของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 6,243 ล้านบาท จาก 507 ล้านบาท ในปี 2545 เป็นจำนวน 6,750 ล้านบาทในปี 2546 ตามเหตุผลที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานสำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2545 เปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานสำหรับปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2544

ยอดขายสุทธิ

ยอดขายสุทธิของงบการเงินรวมของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 24,500 ล้านบาท หรือร้อยละ 32 จาก 77,463 ล้านบาท ในปี 2544 เป็น 101,963 ล้านบาท ในปี 2545 โดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากยอดขายสุทธิของบริษัทฯ ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 38 เนื่องจากปริมาณการจำหน่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 คิดเป็นปริมาณที่เพิ่มขึ้น 4.5 ล้านบาร์เรล และการเพิ่มขึ้นของราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป อันเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของราคา MOPS เฉลี่ยสำหรับน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว ในอัตราร้อยละ 3

ยอดขายไฟฟ้าและไอน้ำของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ยอดขายไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ และรายได้ค่าบริการขนส่งของ บจ. ไทยออยล์มารีน คิดเป็นร้อยละ 1 ร้อยละ 5 และร้อยละ 1 ตามลำดับของยอดขายสุทธิของบริษัทฯ ในปี 2545 เทียบกับร้อยละ 1 ร้อยละ 9 และร้อยละ 1 ตามลำดับของปี 2544 ยอดขายไฟฟ้าและไอน้ำสุทธิของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ลดลง เป็น 840 ล้านบาทในปี 2545 จากเดิม 909 ล้านบาทสำหรับปี 2544 เนื่องจากยอดขายที่ขายให้กับบมจ. ไทยออยล์เบสที่ลดลง อันเป็นผลมาจากบมจ. ไทยออยล์เบสได้หยุดประกอบกิจการในปลายเดือนกรกฎาคม 2544 จนถึงกลางเดือนสิงหาคม 2546 ยอดขายไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระลดลงเป็น 5,404 ล้านบาทในปี 2545 จากเดิม 7,040 ล้านบาทในปี 2544 เนื่องจากการเกิดเหตุเพลิงไหม้เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 1 ของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระในเดือนตุลาคม 2545 ซึ่งส่งผลในทางลบต่อการผลิตไฟฟ้าจนกระทั่งเดือนพฤศจิกายน 2546 รายได้ค่าบริการขนส่งของบจ. ไทยออยล์มารีนเพิ่มขึ้นเป็น 530 ล้านในปี 2545 จากเดิม 396 ล้านบาทในปี 2544 เนื่องจากความต้องการขนส่งน้ำมันและผลิตภัณฑ์เคมีที่เพิ่มขึ้น

ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมัน

ค่าบริการรับจ้างกลั่นน้ำมันที่ได้รับจาก บมจ. ปตท. เพิ่มขึ้น 878 ล้านบาท หรือร้อยละ 308 โดยเพิ่มจาก 285 ล้านบาท ในปี 2544 เป็น 1,163 ล้านบาท ในปี 2545 โดยส่วนใหญ่เป็นผลจากกำไรจากการกลั่นขั้นต้นที่สูงขึ้น กำไรจากการกลั่นขั้นต้นของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น ไปในปี 2545 เนื่องจากความต้องการในประเทศไทยและจีน รวมทั้งสหรัฐอเมริกาเพิ่มสูงขึ้นแม้ว่าปริมาณน้ำมันที่รับจ้างกลั่นตามสัญญาให้บริการรับจ้างกลั่นน้ำมันปีโตรเลียมคิบในปี 2545 จะต่ำกว่าและราคาน้ำมันที่ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง น้ำมันเชื้อเพลิงเครื่องบิน โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการก่อการร้ายในสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544

ต้นทุนขายและบริการ

ต้นทุนขายและบริการเพิ่มขึ้น 22,080 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 28 จาก 77,685 ล้านบาท ในปี 2544 เป็น 99,765 ล้านบาท ในปี 2545 โดยมีสาเหตุหลักมาจากการเพิ่มขึ้นของต้นทุนราคาน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ที่รวมค่าขนส่งถึงท่าปลายทาง เพราะยอดขายที่สูงขึ้น และการเพิ่มขึ้นของราคาเฉลี่ยสำหรับน้ำมันดิบโอมาน น้ำมันดิบคูไบ และน้ำมันดิบทาบิสในอัตราร้อยละ 5 ร้อยละ 4 และร้อยละ 1 ตามลำดับ

ต้นทุนขายไฟฟ้าและไอน้ำของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ลดลงเป็น 1,807 ล้านบาท ในปี 2545 จากเดิม 1,814 ล้านบาท ในปี 2544 โดยส่วนใหญ่เนื่องมาจากต้นทุนการบำรุงรักษาที่ลดลง ต้นทุนการขายไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ลดลงเป็น 4,482 ล้านบาท ในปี 2545 จากเดิม 5,557 ล้านบาทในปี 2544 เนื่องมาจากเกิดเหตุไฟไหม้เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 1 ในปี 2545 ต้นทุนการขายของบจ. ไทยออยล์มารีนเพิ่มขึ้นจำนวนเป็น 468 ล้านบาท ในปี 2545 จากเดิม 351 ล้านบาท ในปี 2544 โดยส่วนใหญ่มาจากต้นทุนค่าบริการขนส่งช่วง (Sub-chartered) ที่สูงขึ้น

กำไรขั้นต้น

กำไรขั้นต้นของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 3,298 ล้านบาทหรือร้อยละ 5,235 จาก 63 ล้านบาท ในปี 2544 เป็น 3,361 ล้านบาท ในปี 2545 เนื่องจากอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการดำเนินงานสูง ทั้งนี้เป็นผลโดยหลักมาจากยอดขายสุทธิที่เพิ่มขึ้นมากของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป อันเป็นผลมาจากการเพิ่มปริมาณการขาย รวมถึงค่าบริการในการกลั่นน้ำมันที่เพิ่มขึ้นของบริษัทฯ

กำไรจากการกลั่นขั้นต้นโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 2.61 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในปี 2545 เพิ่มขึ้น 1.27 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล หรือร้อยละ 100 จากกำไรจากการกลั่นขั้นต้นโดยเฉลี่ยที่ 1.34 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรลในปี 2544 ทั้งนี้ เป็นผลโดยหลักมาจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้น ซึ่งทำให้กำไรจากการกลั่นขั้นต้นของบริษัทฯ สูงขึ้น ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการขายภายในประเทศของบริษัทฯ ในปี 2545 ยอดขายภายในประเทศเป็นร้อยละ 83 ของปริมาณการขายรวมของบริษัทฯ เมื่อเทียบกับปี 2544 เป็นร้อยละ 82 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของความต้องการภายในประเทศตามประกาศของ Economist Intelligence Unit ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงของประเทศไทยเป็นร้อยละ 5.1 ในปี 2545 เทียบกับร้อยละ 2.1 ในปี 2544

รายรับอื่นๆ

- การโอนกลับรายการค่าเผื่อการค้าของสินทรัพย์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 มูลค่าในการใช้สินทรัพย์ของบริษัทฯ มีมูลค่าสูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงในวันเดียวกันเนื่องจากการเสื่อมราคาของสินทรัพย์ในรอบปีที่ผ่าน ๆ มา ดังนั้น บริษัทฯ จึงได้กลับรายการค่าเผื่อการค้าของสินทรัพย์ในการขาดทุนจากการค้าของสินทรัพย์โดยนำจำนวน 2,085 ล้าน

บาทไปหักกลับกับส่วนต่างที่ได้จากการประเมินราคาทรัพย์สิน โรงงาน และอุปกรณ์ใหม่ และได้รับรู้อยู่ได้จำนวน 834 ล้านบาท ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544

- **กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน** บริษัทฯ มีกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนจำนวน 1,005 ล้านบาท ในปี 2545 เทียบกับผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนจำนวน 814 ล้านบาท ในปี 2544 โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นผลเนื่องมาจากกำไรจากการแปลงอัตราแลกเปลี่ยนจากค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นกว่าเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐในปี 2545 โดยค่าเงินบาทได้แข็งค่าขึ้นในอัตรา 1.06 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ จากเดิม 43.36 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 เป็นที่ 43.30 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545
- **ค่าสินไหมทดแทนสุทธิจากการสูญเสียรายได้** ค่าสินไหมทดแทนสุทธิที่ได้รับจากการประกันภัยเนื่องจากการสูญเสียรายได้ลดลง 321 ล้านบาท จาก 370 ล้านบาท ในปี 2544 เป็น 49 ล้านบาท ในปี 2545 เนื่องจากระหว่างก่อสร้างโรงไฟฟ้าได้ เกิดเหตุใบพัดเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันน้ำ ของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระหักเสียหายในปี 2542 ทำให้เกิดความล่าช้าในช่วงการเริ่มเดินเครื่อง โดยบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระได้รับรู้อยู่ได้จากค่าชดเชยที่ได้รับจากการเอาประกันภัยที่เกี่ยวข้องในความล่าช้าดังกล่าวจำนวน 419 ล้านบาท ซึ่งบริษัทฯ รับรู้รายได้จำนวน 370 ล้านบาทในปี 2544 และจำนวน 49 ล้านบาทในปี 2545
- **เงินชดเชยสำหรับยอดซื้อที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำ** บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์รับรู้เงินชดเชยสำหรับยอดซื้อที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำภายใต้สัญญาซื้อขายไฟฟ้าและพลังงานไอน้ำเป็นจำนวน 44 ล้านบาท ในปี 2545 จากบจ. ไทยลูบเบส ซึ่งเกิดขึ้นจากการระงับการซื้อไฟฟ้าและพลังงานไอน้ำที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำในปี 2543 ส่วนในปี 2544 ไม่มีเงินชดเชยสำหรับยอดซื้อที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำ
- **รายได้อื่น** รายได้อื่นลดลงจำนวน 141 ล้านบาท หรือร้อยละ 20 เป็น 571 ล้านบาท ในปี 2545 จากเดิม 712 ล้านบาท ในปี 2544 โดยมีสาเหตุหลักมาจากการลดลงของรายได้ค่าบริการในการขนส่งผลิตภัณฑ์ทางบกที่บริษัทฯ ได้รับลดลงจำนวน 13 ล้านบาท เป็น 21 ล้านบาทในปี 2545 จากเดิม 34 ล้านบาทในปี 2544 และการลดลงของรายได้จากดอกเบี้ยจำนวน 132 ล้านบาท หรือร้อยละ 55 เป็น 108 ล้านบาท ในปี 2545 จากเดิม 240 ล้านบาท ในปี 2544 โดยมีสาเหตุหลักมาจากการลดลงของอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และการใช้เงินสดในการซื้อหนี้สินในเดือนพฤศจิกายน 2544 อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ลดลงเหลือร้อยละ 1.5 ต่อปี ณ สิ้นปี 2545 จากเดิมร้อยละ 1.75 ต่อปี ณ สิ้นปี 2544

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

- **ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร** ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 279 ล้านบาทหรือ ร้อยละ 69 จาก 407 ล้านบาท ในปี 2544 เป็น 686 ล้านบาท ในปี 2545 เนื่องจากการบันทึกค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญในการชำระค่าผ่านท่อจ่ายล่วงหน้าให้แก่บริษัทที่เกี่ยวข้องคือ บจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทยในปี 2545 ในปี 2538 ถึงปี 2542 ซึ่งขณะนั้นบจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทยมีปัญหาด้านการเงิน บริษัทฯ ได้ให้การสนับสนุนทางการเงินในรูปแบบของการชำระค่าผ่านท่อจ่ายล่วงหน้าให้แก่บจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทยตามสัญญาการใช้บริการขนส่งน้ำมันทางท่อ ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2537 มูลค่าของการชำระค่าผ่านท่อจ่ายล่วงหน้าจะเพิ่มขึ้นในอัตราที่เท่ากับค่าเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมขั้นต่ำต่อปีของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และจะได้รับการชดเชยคืนเมื่อบจ. ท่อส่งปิโตรเลียมไทยได้ปฏิบัติตามหน้าที่ทั้งหมดตามสัญญาสินเชื่อจนครบถ้วนแล้ว

- **ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน** บริษัทฯ ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนจำนวน 814 ล้านบาท ในปี 2544 โดยมีสาเหตุหลักมาจากการมีขาดทุนจากการแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในปี 2544 ซึ่งเป็นผลมาจากค่าเงินบาทที่อ่อนกว่าดอลลาร์สหรัฐ โดยค่าเงินบาทได้อ่อนค่าลง 0.92 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ เป็น 44.36 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 จากเดิมที่ 43.44 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543
- **ค่าเพื่อการค้ำค่าของสินทรัพย์** บริษัทฯ จะต้องจัดให้มีการประเมินทรัพย์สินทุก ๆ 5 ปี ในปี 2545 บริษัทฯ จ้างผู้ประเมินราคาอิสระมาประเมินมูลค่าที่ดิน จึงรับรู้การลดลงของราคาตลาดจำนวน 544 ล้านบาท ในจำนวนดังกล่าวจำนวน 147 ล้านบาท นำไปใช้ในการหักกลบกับมูลค่าส่วนเกินจากการประเมินราคาที่ดินที่บันทึกเป็นส่วนของผู้ถือหุ้นในงบดุลในปี 2538 และปี 2540 จำนวนที่เหลือ 397 ล้านบาทถูกบันทึกเป็นค่าเพื่อการค้ำค่าของสินทรัพย์ในงบกำไรขาดทุนประจำปี 2545

ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงิน

ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายทางการเงินสำหรับหน้าที่ค้างชำระของบริษัทฯ ลดลง 1,654 ล้านบาท หรือร้อยละ 35 จาก 4,774 ล้านบาท ในปี 2544 เหลือ 3,120 ล้านบาท ในปี 2545 การลดลงดังกล่าวโดยหลักเป็นผลมาจากการลดลงของเงินกู้ระยะยาว จาก 64,754 ล้านบาท เหลือ 63,559 ล้านบาท และการลดลงของอัตราดอกเบี้ยโดยเฉลี่ย การลดลงของหนี้เงินกู้ระยะยาว ส่วนใหญ่จะมาจากการซื้อหนี้คืนจำนวนประมาณ 201 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 1,967 ล้านเยน ในไตรมาสที่สี่ของปี 2544 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ขั้นต่ำหรือ Minimum Lending Rate โดยเฉลี่ยของ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ลดลงเป็นร้อยละ 6.75 ในปลายปี 2545 จากเดิมร้อยละ 7.2 ในปลายปี 2544 อัตราเฉลี่ยดอกเบี้ย LIBOR หนึ่งเดือน ลดลงเป็นร้อยละ 1.8 ในปี 2545 จากเดิมร้อยละ 3.9 ในปี 2544

ภาษีเงินได้

ภาษีเงินได้ของบริษัทฯ ลดลงจาก 165 ล้านบาทในปี 2544 เป็นประโยชน์ทางภาษีจำนวน 56 ล้านบาท ในปี 2545 การลดลงดังกล่าวเป็นผลมาจากภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเกี่ยวกับความแตกต่างด้านเวลาของการตัดค่าเสื่อมราคาจำนวน 105 ล้านบาท การขาดทุนจากการลดลงของส่วนแบ่งขาดทุนจากเงินลงทุนตามวิธีส่วนได้เสียจำนวน 127 ล้านบาท การขาดทุนจากการค้ำค่าของสินทรัพย์จำนวน 119 ล้านบาท และการเพิ่มขึ้นของภาษีที่ได้จากเงินประกันสุทธิรับจากเหตุไฟไหม้ในปี 2543 ที่ไม่ได้นำมาคิดอีกในปี 2544 จำนวน 167 ล้านบาท

กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในบริษัทย่อย

กำไรสุทธิส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในบริษัทย่อยลดลง 331 ล้านบาทหรือร้อยละ 47 จาก 707 ล้านบาทในปี 2544 เหลือ 376 ล้านบาท ในปี 2545 โดยส่วนใหญ่เนื่องมาจากกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนในปี 2544 ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนในปี 2545 และอัตราการเพิ่มขึ้นของกำไรสุทธิของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของเงินได้จากค่าสินไหมทดแทนจากประกันภัย จากการล่าช้าของการเดินเครื่องของโรงไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระจำนวน 370 ล้านบาท ในปี 2544 และ 49 ล้านบาท ในปี 2545

รายการพิเศษ

บริษัทฯ บันทึกกำไรจากรายการพิเศษ ในการจ่ายซื้อคืนหนี้ก่อนกำหนดเป็นจำนวน 4,728 ล้านบาทในปี 2544 โดยบริษัทฯ ได้จ่ายเงินจำนวน 4,953 ล้านบาท ให้แก่เจ้าหนี้ในการซื้อคืนหนี้ที่อัตราส่วนลดร้อยละ 48 จากจำนวนต้นเงินกู้ระยะยาวรวม 193 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 1,943 ล้านบาท และดอกเบี้ยค้างจ่ายจำนวน 8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 23 ล้านบาท ในเดือนพฤศจิกายน 2544 ตามสัญญาหลักในการปรับโครงสร้างหนี้

กำไรสุทธิ

กำไรสุทธิของบริษัทฯ เพิ่มขึ้น 148 ล้านบาท หรือร้อยละ 41 จาก 359 ล้านบาท ในปี 2544 เป็นจำนวน 507 ล้านบาทในปี 2545 ตามเหตุผลที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

สภาพคล่องและแหล่งเงินทุน

ในปัจจุบันแหล่งเงินทุนหลักของบริษัทฯ ประกอบด้วยกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน และเงินจำนวน 2,450 ล้านบาทในรูปของเงินเชื่อเงินทุนหมุนเวียนจากธนาคารภายในประเทศ การใช้เงินทุนของบริษัทฯ อันดับแรกเป็นการใช้เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน การชำระคืนหนี้ระยะสั้นและระยะยาว และรายจ่ายเพื่อการลงทุน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 บริษัทฯ มีเงินสด และรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วยเงินสดและเงินฝากธนาคารกับสถาบันการเงิน รวม 3,490 ล้านบาทและการลงทุนระยะสั้นในรูปของตราสารที่มีอายุไม่เกินสามเดือน เป็นเงิน 3,614 ล้านบาท และ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 บริษัทฯ มีเงินสด และรายการเทียบเท่าเงินสด ประกอบด้วยเงินสดและเงินฝากธนาคารกับสถาบันการเงิน รวม 2,088 ล้านบาท และการลงทุนระยะสั้นในรูปของตราสารที่มีอายุไม่เกินสามเดือน เป็นเงิน 1,540 ล้านบาท

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

เงินสดสุทธิของบริษัทฯ จากกิจกรรมดำเนินงานมีจำนวน 2,506 ล้านบาท 1,098 ล้านบาท 12,814 ล้านบาทและ 9,849 ล้านบาทสำหรับปี 2544 2545 2546 และงวดหกเดือนของปี 2547 ตามลำดับ

การเพิ่มขึ้นของกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เปรียบเทียบกับจำนวน 4,040 ล้านบาทในงวดเดียวกันของปี 2546 มีสาเหตุสำคัญมาจากกำไรที่เพิ่มสูงขึ้นจากกิจกรรมดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลมาจากกำไรจากการกลั่นชั้นต้นที่เพิ่มสูงขึ้นรวมทั้งการมีเจ้าหนี้การค้าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากราคาของน้ำมันที่สูงขึ้น

การเพิ่มขึ้นของกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานในปี 2546 เปรียบเทียบกับปี 2545 มีสาเหตุสำคัญมาจากกำไรจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากกำไรจากการกลั่นชั้นต้นที่สูงขึ้นและการเพิ่มขึ้นของเจ้าหนี้การค้าซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากการชำระราคาสำหรับการซื้อน้ำมันดิบภายใต้สัญญา POCSA ให้แก่บมจ. ปตท. ก่อนถึงวันครบกำหนดชำระในเดือนธันวาคม 2545 ซึ่งเป็นผลมาจากการบริหารจัดการเงินสดของบริษัทฯ

การลดลงของกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานในปี 2545 เปรียบเทียบกับปี 2544 มีสาเหตุสำคัญมาจากการลดลงของเจ้าหนี้การค้าในปี 2545 โดยบางส่วนได้หักลบกันกับการเพิ่มขึ้นของกำไรจากกิจกรรมดำเนินงานซึ่งทำให้กำไรจากการ

กลั่นขึ้นต้นสูงขึ้น การลดลงของเจ้าหนี้การค้าในปี 2545 มีสาเหตุสำคัญมาจากการชำระราคาน้ำมันดิบตามสัญญา POCSA ก่อนวันครบกำหนดชำระในเดือนธันวาคม 2545 และการเพิ่มขึ้นของมูลค่าสินค้าคงคลังเป็นจำนวน 3,628 ล้านบาท โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากราคาของน้ำมันดิบในเดือนธันวาคม 2544 เพิ่มขึ้นเปรียบเทียบกับในเดือนธันวาคม 2545

กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน

เงินสดสุทธิของบริษัทฯ จากกิจกรรมลงทุนมีจำนวน 224 ล้านบาทและ 598 ล้านบาทสำหรับปี 2544 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ตามลำดับ และเงินสดสุทธิที่ใช้ในกิจกรรมลงทุนมีจำนวน 1,237 ล้านบาทและ 965 ล้านบาทสำหรับปี 2545 และ 2546 ตามลำดับ

เงินสดสุทธิของบริษัทฯ จากกิจกรรมลงทุนในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ประกอบด้วย (1) การที่ บจ. ผลิตไฟฟ้า อิศระ และ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ได้ถอนการลงทุนในตัวสัญญาใช้เงินระยะสั้น และเงินได้จาก การที่ บจ. ไทยออยล์มารีน ขายเรือบรรทุกก๊าซปิโตรเลียมเหลวจำนวน 2 ลำในเดือนเมษายน และเดือนพฤษภาคม 2547 ซึ่งได้หักลบกับเงินช่วยเหลือของบริษัทฯ จำนวน 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐให้แก่ บจ. ไทยพาราไซดีน ตามสัญญาให้การความช่วยเหลือทางการเงินลงวันที่ 13 กันยายน 2543 และ (2) เงินลงทุนเพิ่มเติมของบริษัทฯ ในหุ้นบุริมสิทธิของ บจ. ท่อปิโตรเลียมไทย จำนวน 113 ล้านบาท

การลดลงของเงินสดสุทธิที่ใช้ในกิจกรรมลงทุนในปี 2546 เปรียบเทียบกับปี 2545 นั้น มีสาเหตุสำคัญมาจากการเพิ่มขึ้นของบัญชีลูกหนี้ที่ปรับโครงสร้างหนี้แล้วที่ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ได้รับจาก บจ. ไทยลูบเบส โดยส่วนใหญ่เป็นหนี้เงินชดเชยสำหรับยอดขายที่ต่ำกว่าปริมาณขั้นต่ำภายใต้สัญญาการซื้อไฟฟ้าและไอน้ำประมาณ 253 ล้านบาทในปี 2546 และจากการลดลงของเงินสดที่ บจ. ไทยออยล์มารีนใช้ เนื่องจากมีการซื้อเรือบรรทุกผลิตภัณฑ์เคมี (Chemical Tankers) 2 ลำ เป็นเงิน 271 ล้านบาทในปี 2545 เงินสดสุทธิที่ได้จากกิจกรรมลงทุนในปี 2544 นั้นส่วนใหญ่แล้วเป็นเงินรับจากการขายหุ้นใน บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์จำนวน 1,156 ล้านบาท

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

เงินสดสุทธิของบริษัทฯ จากกิจกรรมจัดหาเงินนั้นมีจำนวน 3,132 ล้านบาท 552 ล้านบาท 7,682 ล้านบาทและ 13,923 ล้านบาทสำหรับปี 2544 2545 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ตามลำดับ

การเพิ่มขึ้นของเงินสดสุทธิที่ใช้ในกิจกรรมจัดหาเงินในงวดหกเดือนแรกของปี 2547 เปรียบเทียบกับปี 2545 มีสาเหตุมาจาก (1) การจัดหาเงินกู้ยืมใหม่ การซื้อหนี้คืนและการแลกเปลี่ยนหนี้เงินกู้ระยะยาวของบริษัทฯ ในเดือนเมษายน 2547 และ (2) การชำระคืนหนี้ก่อนกำหนดของบริษัทฯ เป็นจำนวนเทียบเท่าจำนวนประมาณ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐในเดือนมิถุนายน 2548

การเพิ่มขึ้นของเงินสดสุทธิที่ใช้ในกิจกรรมจัดหาเงินในปี 2546 เปรียบเทียบกับปี 2545 นั้น โดยส่วนใหญ่เนื่องจากมีการชำระเงินสดเพื่อซื้อคืนหนี้เงินต้นเงินกู้ระยะยาวและดอกเบี้ยค้างจ่ายจำนวน 3,359 ล้านบาทในเดือนกันยายน 2546 โดยบริษัทฯ ใช้เงินสดที่ได้จากกิจกรรมดำเนินงานในการซื้อคืนหนี้เงินกู้ดังกล่าว

การลดลงของเงินสดสุทธิที่ใช้ในกิจกรรมจัดหาเงินในปี 2545 เทียบกับปี 2544 นั้น มีสาเหตุสำคัญมาจากการชำระเงินสดเพื่อซื้อคืนหนี้เงินต้นของเงินกู้ระยะยาวและดอกเบี้ยค้างจ่ายจำนวน 4,953 ล้านบาทในเดือนพฤศจิกายน 2544 โดยบริษัทฯ ใช้เงินสดที่ได้จากการดำเนินงานและเงินที่ได้จากการขายหุ้น บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ในปี 2544 มาใช้ในการซื้อคืนหนี้เงินกู้ดังกล่าว

รวมทั้งเงินที่ได้จากเงินกู้ระยะยาวของบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ซึ่งบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์เบิกมาใช้ชำระบัญชีลูกหนี้ค้างจ่ายระยะยาวที่ต้องชำระให้แก่บริษัทฯ เป็นค่าซื้อสินทรัพย์ในปี 2544

ภาระหนี้สิน

ตารางแสดงจำนวนหนี้สินค้างชำระรวม (Consolidated) ทั้งหมดทั้งระยะสั้นและระยะยาวรวม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 2545 และ 2546 และ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547

	หน่วย : ล้านบาท			
	สำหรับปีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม			งวดหกเดือนสิ้นสุด
	2544	2545	2546	วันที่ 30 มิถุนายน
เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืมระยะสั้น.....	-	550	18	2
เงินกู้ระยะยาวที่ครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี.....	1,151	1,435	2,602	1,218
เงินกู้ยืมระยะยาว (ไม่รวมส่วนที่ครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี).....	63,603	62,124	49,819	38,140
รวม	64,754	64,109	52,439	39,360

หนี้เงินกู้ยืมระยะยาวค้างชำระ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 2545 และ 2546 และวันที่ 30 มิถุนายน 2547 ประกอบด้วยเงินกู้ยืมสกุลบาทและสกุลเงินต่างประเทศ ตารางต่อไปนี้แสดงถึงรายละเอียดของจำนวนเงินกู้ยืมระยะยาวค้างชำระ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547

	หน่วย : ล้านบาท		
	ดอลลาร์สหรัฐ	เยน	บาท
บริษัทฯ	548	3,088	5,842
บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์	-	-	1,895
บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ	141 ⁽¹⁾	-	2,097
บจ. ไทยออยล์มารีน.....	2	-	-

หมายเหตุ:

- (1) รวมเงินกู้ดอลลาร์สหรัฐ จำนวน 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ซึ่งจะแปลงเป็นเงินกู้ยืมสกุลบาท จำนวน 525 ล้านบาท ในอัตรา 25.99 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2552 ตามสัญญาเงินกู้ของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ โดยบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระจะรับภาระส่วนต่างของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริงกับอัตราแลกเปลี่ยนที่ 25.99 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะเท่ากับจำนวนประมาณ 304 ล้านบาท ภายใต้สมมติฐานว่าอัตราแลกเปลี่ยนตามความเป็นจริงในปี 2552 เท่ากับ 41.03 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ

บริษัทฯ มีนโยบายที่จะรักษาสัดส่วนหนี้สินระยะยาวทั้งหมดเทียบกับเงินทุนระยะยาว (Total Capitalization) ให้อยู่ในระดับร้อยละ 50

การปรับโครงสร้างหนี้

หลังจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชียในปี 2540 สถานะทางการเงินของบริษัทฯ ได้รับผลกระทบในทางลบจากอัตราดอกเบี้ยของอุปสงค์ของน้ำมันที่ตกต่ำ การมีอุปทานสำหรับสินค้ามากเกินไป และการเพิ่มขึ้นของจำนวนหนี้ค้างชำระของบริษัทฯ เนื่องจากการลดค่าของเงินบาท ในปี 2541 บริษัทฯ เข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้เพื่อปรับโครงสร้างหนี้ทั้งหมดจำนวนประมาณ 2,276 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดย บมจ. ปตท. ได้เพิ่มทุนโดยการถือหุ้นบริษัทฯ เป็นสัดส่วนร้อยละ 49.99 คิดเป็นเงิน 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่เจ้าหนี้ของบริษัทฯ ได้แปลงหนี้บางส่วนเป็นทุนที่เทียบเท่ากับ 10 บาทต่อหุ้นในจำนวนเท่ากันเพื่อถือหุ้นในบริษัทฯ เป็นสัดส่วนร้อยละ 49.99 ตามที่ระบุไว้ในแผนปรับโครงสร้างหนี้ นอกจากนี้บริษัทฯ ได้จำหน่ายหุ้นทั้งหมดที่บริษัทฯ ถือในบริษัท ไทยคาร์บอนโปรดักท์ จำกัด (คิดเป็นร้อยละ 40 ของหุ้นทั้งหมดของบริษัท ไทยคาร์บอนโปรดักท์ จำกัด) และหุ้นบางส่วนที่มีอยู่ใน บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ (คิดเป็นร้อยละ 45 ของหุ้นทั้งหมดใน บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์) และเพื่อระดมทุนมาใช้ในโครงการซื้อหนี้คืน นอกจากการเพิ่มทุน การแปลงหนี้เป็นทุนและการจำหน่ายสินทรัพย์รองแล้ว บริษัทฯ ได้ซื้อหนี้จำนวน 352 ล้านดอลลาร์สหรัฐในราคาส่วนลดร้อยละ 49 คืนจากเจ้าหนี้ ผลของการปรับโครงสร้างหนี้ดังกล่าวทำให้หนี้ค้างชำระของบริษัทฯ ลดลงร้อยละ 39 คงเหลือหนี้จำนวน 1,399 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

บริษัทฯ ได้ลงนามในสัญญาหลักในการปรับโครงสร้างหนี้ในเดือนเมษายน 2543 ซึ่งทำให้บริษัทฯ สามารถชำระหนี้ก่อนกำหนดได้ โดยในปี 2544 และ 2546 บริษัทฯ ได้ชำระหนี้ก่อนกำหนดในราคาส่วนลดตามที่ระบุไว้ในสัญญาหลักในการปรับโครงสร้างหนี้ ในไตรมาสที่สองของปี 2544 บริษัทฯ ชำระเงิน 4,953 ล้านบาทให้เจ้าหนี้เพื่อจ่ายซื้อคืนหนี้ก่อนกำหนดที่ราคาส่วนลดร้อยละ 48 จากเงินต้น 193 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 1,943 ล้านเยน และดอกเบี้ยค้างจ่ายจำนวน 8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 23 ล้านเยนตามสัญญาหลักในการปรับโครงสร้างหนี้ ในเดือนกันยายน 2546 บริษัทฯ ชำระเงิน 3,359 ล้านบาท ให้เจ้าหนี้เพื่อจ่ายซื้อคืนหนี้ก่อนกำหนดในราคาส่วนลดร้อยละ 15 จากเงินต้น 96 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 336 ล้านเยน และดอกเบี้ยค้างจ่าย 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 5 ล้านเยน และชำระหนี้ระยะยาวก่อนกำหนดจำนวนประมาณ 1,209 ล้านบาทในเดือนธันวาคม 2546 บริษัทฯ ชำระคืนหนี้ก่อนกำหนดจำนวนประมาณ 1,375 ล้านบาท

การจัดหาเงินกู้ยืมใหม่ (Refinance) การซื้อหนี้คืน และแลกเปลี่ยนหนี้เงินกู้ระยะยาวในปี 2547

ในเดือนเมษายน 2547 บริษัทฯ ได้ทำสัญญาการจัดหาเงินกู้ยืมใหม่ (Refinance) ซื้อหนี้คืนและแลกเปลี่ยนหนี้เงินกู้ ซึ่งเป็นหนี้ระยะยาวสกุลเงินบาท เงินดอลลาร์สหรัฐ และเงินเยน ดังนี้

- บริษัทฯ จัดหาเงินกู้ยืมใหม่ (Refinance) จำนวน 13,503 ล้านบาท เพื่อชำระคืนเงินกู้ภายใต้สัญญาหลักในการปรับโครงสร้างหนี้ (MRA) เป็นเงินกู้สองส่วนมีกำหนดเวลา 7 ปี จำนวน 6,655 ล้านบาทและ 173 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเงินกู้แต่ละจำนวนครบกำหนดชำระในปี 2554 ตามสัญญา Refinance Facility (Baht) และ Refinance Facility (Onshore Dollar) Loan Agreements ตามลำดับ ลงวันที่ 19 เมษายน 2547
- บริษัทฯ ซื้อหนี้คืนจำนวนประมาณ 213 ล้านดอลลาร์สหรัฐสำหรับหนี้สกุลดอลลาร์สหรัฐภายใต้สัญญาหลักในการปรับโครงสร้างหนี้ และ
- บริษัทฯ แลกหนี้ที่เหลือจำนวน 451 ล้านดอลลาร์สหรัฐและหนี้เงินเยนทั้งหมด 3,518 ล้านเยนตามสัญญาหลักในการปรับโครงสร้างหนี้ กับหนี้เงินกู้ระยะเวลาหกปีสองส่วน แต่ละส่วนครบกำหนดชำระในปี 2553 ตามสัญญา Base Facility (US Dollar) และสัญญา Base Facility (Yen) Loan Agreements ลงวันที่ 19 เมษายน 2547 ตามลำดับ

สัญญาหลักในการปรับโครงสร้างหนี้ จึงไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไป โดยเจ้าหนี้เงินกู้ระยะยาวทุกรายและบริษัทฯ ยังคงผูกพันตามเงื่อนไขในสัญญา Amended and Restated Intercreditor Agreement ลงวันที่ 19 เมษายน 2547 และสัญญาข้อตกลงเงินกู้ระยะยาวดังกล่าวยังคงเป็นสัญญาที่มีหลักประกันในเงินกู้ที่เหลือทั้งหมด รวมถึงสัญญาโอนสิทธิในสัญญาเช่าที่ดินอย่างมีเงื่อนไขกับกระทรวงการคลัง และการโอนสิทธิในบรรดากรรมทรัพย์ประกันภัยในความเสี่ยงภัยและความสูญเสียรายได้ทั้งหมดให้กับบรรดาเจ้าหนี้

จุดประสงค์หลักของธุรกรรมดังกล่าวนี้เพื่อ

- ให้บริษัทฯ มีความยืดหยุ่นในทางการเงินมากขึ้นโดยการยกเลิกข้อกำหนดให้บริษัทฯ ต้องจ้างองเครื่องจักรโรงงานและอุปกรณ์และนำบัญชีธนาคารของบริษัทฯ เป็นหลักประกันเงินกู้ และให้มีเงื่อนไขทางการเงินที่ผ่อนปรนให้บริษัทฯ มากขึ้น
- ลดต้นทุนการจัดหาเงินทุนจากโครงสร้างการเงินที่แข็งแกร่งขึ้น และ
- ลดความเสี่ยงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

บริษัทฯ อาจจัดหาเงินกู้ยืมใหม่แต่ละสัญญาได้ตามดุลยพินิจของบริษัทฯ ภายใต้ข้อกำหนดตามสัญญาเงินกู้ (Covenants) นอกจากนี้ บริษัทฯ อาจกู้ยืมเพิ่มขึ้นได้ภายใต้ข้อกำหนดทางการเงิน (Financial Covenants) รวมถึงการรักษาอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนไม่น้อยกว่า 1.05 ต่อ 1 และอัตราหนี้สินไม่หมุนเวียนต่อส่วนทุนไม่เกินกว่า 1.50 ต่อ 1 (ตามคำนิยามในมาตรฐานการบัญชีไทย) ตามสัญญาเงินกู้ใหม่ ทั้งนี้ สัญญาไม่มีข้อกำหนดห้ามมิให้มีการจ่ายเงินปันผล แต่มีการกำหนดให้บมจ. ปตท. ต้องถือหุ้นในบริษัทฯ อย่างน้อย ร้อยละ 45 ของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วของบริษัทฯ มิฉะนั้นจะถือเป็นเหตุผิดนัด (Events of Default) อย่างหนึ่งภายใต้สัญญา

การชำระหนี้คืนก่อนกำหนดในปี 2547

เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2547 บริษัทฯ ได้ชำระหนี้คืนก่อนครบกำหนดตามลำดับงวดที่ครบกำหนดชำระก่อน (Order of Maturity) จำนวนเทียบเท่าประมาณ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐตามสัดส่วนหนี้เงินกู้แต่ละสัญญา ดังนั้น บริษัทฯ จึงไม่ต้องมีการชำระหนี้เงินต้นตามสัญญากู้ยืมเงินต่าง ๆ ที่ถึงกำหนดจนถึงวันที่ 30 กันยายน 2549

ภาระหนี้สินของบริษัทย่อย

บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ทำสัญญาการสนับสนุนสินเชื่อระยะยาวกับสถาบันการเงินในประเทศสองแห่งเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2546 โดยได้นำโรงไฟฟ้าไปจดจำนองไว้และได้โอนสิทธิเรียกร้องอย่างมีเงื่อนไขในสัญญาที่สำคัญไว้เป็นหลักประกันสินเชื่อ ภายใต้วงเงินสินเชื่อดังกล่าว วงเงินสินเชื่อถูกแบ่งออกเป็นสามจำนวน

- Tranche A (สินเชื่อระยะยาว): วงเงินสินเชื่อสูงสุด 1,971 ล้านบาท (ซึ่งลดลงเหลือ 1,866 ล้านบาท ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 เนื่องจากมีการชำระไปบางส่วน)
- Tranche B (เงินเบิกเกินบัญชี): วงเงิน 200 ล้านบาท (ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 ยังไม่มีการเบิกใช้) และ
- Tranche C (หนังสือค้ำประกัน): วงเงิน 75 ล้านบาท

ตามสัญญาดังกล่าว บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์สามารถจ่ายเงินปันผลได้หาก (1) ไม่มีการคิดนัดชำระหนี้หรือเหตุการณ์ที่มีความเป็นไปได้ว่าจะมีการคิดนัดชำระหนี้ และ (2) ยอดเงินคงเหลือในบัญชีเงินสำรองเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้มีจำนวนอย่างน้อยเท่ากับจำนวนเงินต้นและดอกเบี้ยที่ต้องชำระในอีกหกเดือนข้างหน้า และ (3) อัตราเงินทุนหมุนเวียนไม่น้อยกว่า 1.20 ต่อ 1 โดยบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ได้จ่ายเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นในปี 2545 2546 และ 2547

บจ. พลิโตไฟฟ้าอิสระทำสัญญาการสนับสนุนสินเชื่อระยะยาววงเงินไม่เกิน 216 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 4,170 ล้านบาท กับสถาบันการเงินทั้งในประเทศและสถาบันการเงินต่างประเทศ ภายใต้วงเงินสินเชื่อ บจ. พลิโตไฟฟ้าอิสระต้องรักษาอัตราส่วนความสามารถชำระหนี้ในอัตรา 1.25 ต่อ 1 ก่อนที่จะสามารถจ่ายเงินปันผลได้นอกจากนี้ บจ. พลิโตไฟฟ้าอิสระ ยังได้จัดจ้างองโรงไฟฟ้าและโอนสิทธิตามสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการดำเนินงานตามโครงการไว้เป็นหลักประกัน บจ. พลิโตไฟฟ้าอิสระ ได้จ่ายเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นในปี 2545 อย่างไรก็ดี เนื่องจากโรงไฟฟ้ามีปัญหาทางเทคนิคระหว่างปี 2545 และ 2546 จึงทำให้บจ. พลิโตไฟฟ้าอิสระไม่สามารถประกาศจ่ายเงินปันผลในระยะเวลาดังกล่าวได้เนื่องจากไม่สามารถรักษาอัตราส่วนความสามารถชำระหนี้ตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

รายจ่ายส่วนทุน (Capital Expenditures)

ตารางแสดงรายจ่ายส่วนทุนสำหรับปี 2544 2545 และ 2546 และงวดหกเดือนแรกของปี 2547

	สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม			หน่วย : ล้านบาท
	2544	2545	2546	งวดหกเดือน สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน
บริษัทฯ	305	134	175	59
บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์	5	17	1	14
บจ. พลิโตไฟฟ้าอิสระ	670	203	201	11
บจ. ไทยออยล์มารีน	4	280	13	93
รวม	984	634	390	177

สำหรับระยะเวลาสามปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2546 รายจ่ายส่วนทุนของบริษัทฯ เป็นเงินจำนวน 614 ล้านบาท สำหรับระยะเวลาสามปีสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2546 รายจ่ายส่วนทุนของบริษัทย่อยเป็นเงินจำนวน 1,394 ล้านบาท รายจ่ายส่วนทุนส่วนใหญ่ใช้ในการซื้อเรือบรรทุกผลิตภัณฑ์เคมีเหลวจำนวนสองลำในราคาต้นทุน 271 ล้านบาทโดยบจ. ไทยออยล์มารีน และการซื้ออะไหล่และอุปกรณ์สำหรับแผนการหยุดซ่อมบำรุงโรงไฟฟ้าโดยบจ. พลิโตไฟฟ้าอิสระในราคาต้นทุน 870 ล้านบาท

ตารางแสดงแผนรายจ่ายส่วนทุนสำหรับงวดหกเดือนหลังของปี 2547 และสำหรับปี 2548 และ 2549

	หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ			
	ปี 2547 ⁽¹⁾	ปี 2548	ปี 2549	รวม
บริษัทฯ ⁽²⁾	18	153	151	322
บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ⁽³⁾ /บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ ⁽⁴⁾	3	17	17	37
บจ. ไทยออยล์มารีน ⁽⁵⁾	0	6	6	12
โครงการอื่น ⁽⁶⁾	0	33	67	100
รวม	21	209	241	471

หมายเหตุ:

- (1) สำหรับครึ่งปีหลังของปี 2547
- (2) รวมรายจ่ายในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยกลั่นน้ำมันดิบที่ 3 จำนวนประมาณ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ งบประมาณโครงการขายหุ้นผูกเรือน้ำลึกจำนวนประมาณ 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐ การติดตั้งหน่วยกำจัดสารปรอท จำนวนประมาณ 6 ล้านดอลลาร์สหรัฐและรายจ่ายส่วนทุนที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการรวมธุรกิจการผลิตของบจ. ไทยพาราโซลิน และบมจ. ไทยลูบเบสเข้ากับบริษัทฯ รวมทั้งรายจ่ายส่วนทุนของบริษัทฯ ในโครงการที่ดำเนินอยู่ตามปกติ
- (3) บริษัทฯ หรือบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์มีแผนการลงทุนประมาณ 30 ล้านดอลลาร์สหรัฐเพื่อรองรับความต้องการไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น ภายหลังจากขยายงานของบริษัทฯ ในอนาคต
- (4) ปัจจุบัน บจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระยังไม่มีแผนที่จะมีรายจ่ายส่วนทุนอย่างมีนัยสำคัญสำหรับปี 2547 ถึง 2549 นอกจากโครงการที่ดำเนินอยู่ตามปกติและการใช้กำลังใหม่ทดแทนที่ได้รับจากการประกันภัยเพื่อชำระค่าเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องใหม่ที่ได้แทนเครื่องกำเนิดไฟฟ้ากังหันก๊าซเครื่องที่ 2 ที่เสียหาย
- (5) บจ. ไทยออยล์มารีน มีแผนที่จะซื้อเรือบรรทุกผลิตภัณฑ์เคมีจำนวน 2 ลำ ในปี 2548 และจำนวน 2 ลำ ในปี 2549 ในราคาประมาณ 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อ 1 ลำ
- (6) ปัจจุบันบริษัทฯ และบจ. ไทยออยล์มารีน อยู่ในระหว่างพิจารณาการเข้าซื้อเรือบรรทุกน้ำมันดิบขนาดใหญ่ (VLCC) 3 ลำในจำนวนประมาณ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยแต่ละลำมีระวางระหว่าง 270,000 ถึง 300,000 ตันบรรทุก (Deadweight Ton) ด้วยการร่วมทุนระหว่างบริษัทฯ หรือบจ. ไทยออยล์มารีน กับบริษัทเดินเรือรายอื่น หรือการควบกิจการระหว่าง บจ. ไทยออยล์มารีนกับบริษัทเดินเรือรายอื่น

บริษัทฯ มีแผนการที่จะใช้เงินที่ได้รับจากการเสนอขายหุ้นครั้งนี้ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานและวงเงินสินเชื่อที่มีอยู่เป็นรายจ่ายส่วนทุนเพิ่มเติม นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังอาจจะระดมทุนเพิ่มเติมโดยการออกและเสนอขายหุ้น ตราสารหนี้ หรือหลักทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ในอนาคต บริษัทฯ อาจมีการเพิ่มรายจ่ายส่วนทุนเพิ่มเติมตามโอกาสหรือตามที่จำเป็น นอกจากนี้ บริษัทฯ อาจเพิ่ม ลด หรือระงับรายจ่ายส่วนทุนที่วางแผนไว้สำหรับปี 2547 ถึง 2549 หรือเปลี่ยนแปลงระยะเวลาและวิธีการใช้รายจ่ายส่วนทุนจากงบประมาณที่ระบุไว้ข้างต้นตามภาวะของตลาดหรือเงื่อนไขอื่น

ภาระหน้าที่ตามสัญญาและข้อผูกพัน

ตารางแสดงข้อมูลเกี่ยวกับภาระหน้าที่ตามสัญญา ที่เป็นเงินสดและข้อผูกพันที่เป็นเงินสดอื่น ๆ ของบริษัทฯ และบริษัทย่อย ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 และผลกระทบที่คาดว่าจะมีต่อสภาพคล่องและกระแสเงินสดในอนาคต

ภาระหน้าที่ตามสัญญาและข้อผูกพันที่ถึงกำหนดชำระในแต่ละช่วงเวลา ⁽¹⁾

หน่วย : ล้านบาท

	กรกฎาคม –				2552 เป็นต้นไป
	รวม	ธันวาคม 2547	2548 – 2549	2550 – 2551	
หนี้สินระยะยาว (เงินต้น)					
สกุลบาท.....	9,834	214	751	1,825	7,044
สกุลดอลลาร์สหรัฐ ⁽²⁾	28,352	350	2,272	8,088	17,642
สกุลเงิน	1,172	0	26	405	741
สัญญาเช่าที่ดินกรมธนารักษ์.....	3,484	147	295	323	2,719
จ่ายตามสัญญาสิทธิซึ่งรถยนต์.....	16	6	9	1	-
ค่าเช่าลิฟต์ซึ่งเครื่องคอมพิวเตอร์.....	9	5	4	-	-
เงินชดเชยแก่บมจ. ไทยสูบเบสตามสัญญาประกันการ จัดหาและประกันการจัดจำหน่าย-ดอลลาร์สหรัฐ...	284	4	25	50	205
น้ำมันดิบ – ดอลลาร์สหรัฐ	17,560	17,560	-	-	-
สัญญาบริการ	5,261	265	969	853	3,174
ซื้อหม้อไอน้ำและอุปกรณ์ส่วนควบ ⁽³⁾	150	150	-	-	-
ค่าซื้อก๊าซธรรมชาติ – บมจ. ปตท.....	35,271	722	2,879	2,879	28,791
ค่าไฟฟ้าสำรอง – กฟผ.....	134	3	13	13	105
รวม.....	101,527	19,426	7,243	14,437	60,421

หมายเหตุ

- (1) การแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาทใช้อัตราแลกเปลี่ยน 41.03 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ และ 37.9 บาทต่อหนึ่งร้อยเยน ตามอัตราขายเงินสกุลต่างประเทศโดยเฉลี่ย ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 ที่ประกาศโดยธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2547
- (2) รวมเงินกู้สกุลดอลลาร์สหรัฐ จำนวน 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐของบจ. ผลิตภัณฑ์ไฟ้อิสระ ซึ่งจะแปลงเป็นเงินกู้สกุลบาทในปี 2552 จำนวน 525 ล้านบาท ณ อัตรา 25.99 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ ตามสัญญาเงินกู้ของบจ. ผลิตภัณฑ์ไฟ้อิสระ โดยบจ. ผลิตภัณฑ์ไฟ้อิสระจะรับภาระส่วนต่างของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนจริงกับอัตราแลกเปลี่ยนที่ 25.99 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ มีจำนวนประมาณ 304 ล้านบาท ภายใต้สมมติฐานว่าอัตราแลกเปลี่ยนจริงในปี 2552 เท่ากับ 41.03 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ
- (3) บริษัทฯ มีแผนที่จะซื้อหม้อไอน้ำ (Boiler) และอุปกรณ์ส่วนควบจากบมจ. ไทยสูบเบส ตามแผนฟื้นฟูกิจการของบมจ. ไทยสูบเบส ทั้งนี้เมื่อได้รับอนุมัติจากหน่วยงานของรัฐในเรื่องมาตรฐานของสิ่งแวดล้อม

ภาระผูกพัน

บริษัทฯ มีภาระผูกพันตามสัญญาหลายประการ บางกรณีจะถูกบันทึกเป็นหนี้สินซึ่งปรากฏในงบการเงินรวม รวมทั้งหนี้ระยะยาวและระยะสั้น แต่ในบางกรณี กล่าวคือ ภาระผูกพันในการซื้อ โดยทั่วไปแล้วไม่จำเป็นต้องรับรู้เป็นหนี้สินในงบดุล บริษัทฯ มีภาระผูกพันและความรับผิดชอบที่อาจเกิดขึ้นในภายหน้า (Contingencies) ซึ่งไม่ได้บันทึกในงบการเงินรวมแต่อาจส่งผลให้ต้องมีการใช้เงินในอนาคต

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 บริษัทฯ มีข้อผูกพันตามสัญญาซื้อน้ำมันดิบกับผู้จำหน่ายน้ำมันดิบต่างประเทศหลายรายเป็นเงินจำนวนประมาณ 283 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 บริษัทฯ มีภาระผูกพันที่อาจเกิดขึ้นภายใต้หนังสือค้ำประกัน (Letter of Guarantee) ของธนาคารที่ออกให้แก่กรมธนารักษ์และแก่บุคคลอื่น ๆ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 172 ล้านบาทและประมาณ 83 ล้านบาทตามลำดับ บริษัทฯ มีข้อผูกพันภายใต้สัญญากำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุด (Interest Cap Rate Agreements)

กับธนาคารต่างประเทศสามแห่งเพื่อบริหารความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาวจำนวน 450 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งใช้อัตราดอกเบี้ยลอยตัวโดยขึ้นกับอัตราดอกเบี้ย LIBOR ตลอดจนระยะเวลาตามสัญญา Interest Rate Cap Agreements ซึ่งเป็นระยะเวลา 7-10 ปีนั้น ทุกหกเดือน บริษัทฯ มีสิทธิได้รับส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่กำหนดไว้ร้อยละ 6.0 หรือ 6.5 ต่อปี แล้วแต่กรณี กับอัตราดอกเบี้ย LIBOR ในกรณีที่ LIBOR สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่กำหนดไว้ดังกล่าวแต่ต่ำกว่าอัตราที่ร้อยละ 7.5 ต่อปี (Knock-Out Trigger Rate) ในวันที่กำหนดไว้ ถ้า LIBOR เท่ากับหรือสูงกว่าอัตรา Knock-Out Trigger Rate คู่สัญญาจะไม่มีภาระที่ต้องจ่ายให้แก่บริษัทฯ สำหรับช่วงหกเดือนที่เกิด Knock-Out ขึ้นนั้น

นอกเหนือจากเงินค้ำชดเชยภายใต้สัญญาประกันการจัดหาและประกันการจัดจำหน่าย บริษัทฯ ยังมีภาระภายใต้สัญญาสนับสนุนทางการเงิน (Financial Sponsor Support Agreement) ลงวันที่ 13 กันยายน 2543 กับ บจ. ไทยพาราไซลีน ซึ่งทั้งบริษัทฯ และผู้ถือหุ้นรายหนึ่งคือ บริษัท เอ็ม โอ ซี โฮลดิ้ง (ประเทศไทย) จำกัด แต่ละรายตกลงจะจัดหาเงินสนับสนุนจำนวนไม่เกิน 5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เมื่อ บจ. ไทยพาราไซลีนขาดแคลนเงินสดที่จะใช้ชำระหนี้แก่ผู้ให้กู้ โดยจนถึงเดือนมีนาคม 2547 บริษัทฯ ได้ให้เงินสนับสนุนไปแล้ว 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐในรูปของค่าสินค้ามีกซ์ไซลีนสัปดาห์ชำระ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2547 บริษัทฯ ได้โอนเงินสนับสนุนจำนวน 118 ล้านบาท (เทียบเท่ากับจำนวน 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) ซึ่งเป็นเงินที่ บจ. ไทยพาราไซลีนยังไม่ได้ชำระหนี้ให้แก่บริษัทฯ จากบัญชีลูกหนี้ไปเป็นลูกหนี้เงินกู้ยืมค้ำชดเชยสิทธิ (Subordinated) ให้แก่บริษัทที่เกี่ยวข้องกัน

ณ เดือนธันวาคม 2546 บจ. พลิต ไฟฟ้าอิมพอร์ตมีสัญญาป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Swap Hedging Agreement) สองฉบับกับธนาคารต่างประเทศเพื่อลดความเสี่ยงของอัตราดอกเบี้ยลอยตัวของหนี้เงินกู้ดอลลาร์สหรัฐเป็นจำนวนเงินประมาณ 120 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยตลอดระยะเวลาตามสัญญานี้ บจ. พลิต ไฟฟ้าอิมพอร์ต ตกลงจะชำระดอกเบี้ยที่อัตราคงที่ร้อยละ 7.3 และได้รับดอกเบี้ยลอยตัวที่อัตรา LIBOR หกเดือนบวกร้อยละ 1.15 วันสิ้นสุดของสัญญาดังกล่าวคือวันที่ 17 มีนาคม 2552

บริษัทฯ ไม่มีข้อตกลงภาวะผูกพันที่ไม่ปรากฏในงบดุลอื่นใดที่บริษัทฯ เชื่อว่า หรือคาดว่าจะมีผลกระทบในปัจจุบันหรือในอนาคตต่อสถานะทางการเงิน การเปลี่ยนแปลงสถานะทางการเงิน รายได้และค่าใช้จ่าย ผลการดำเนินงาน สภาพคล่อง รายจ่ายส่วนทุน หรือแหล่งเงินทุน

อัตราเงินเฟ้อ

อัตราเงินเฟ้อของประเทศซึ่งได้รวบรวมข้อมูลโดยกระทรวงพาณิชย์ วัดโดยดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index) แล้วคิดเป็นร้อยละ 0.3 ในปี 2542 ร้อยละ 1.6 ในปี 2543 ร้อยละ 1.6 ในปี 2544 ร้อยละ 0.7 ในปี 2545 และร้อยละ 1.8 ในปี 2546 ด้วยเหตุนี้ อัตราเงินเฟ้อของประเทศจึงไม่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัทฯ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

ฤดูกาล

ความต้องการและราคาของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปเปลี่ยนแปลงขึ้นลงระหว่างปี ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากปัจจัยในเรื่องของฤดูกาล โดยความต้องการ (ในด้านปริมาณ) สำหรับน้ำมันดีเซลในช่วงมรสุมในประเทศไทยนั้นต่ำกว่าฤดูอื่น นอกจากนี้ราคาต่อหน่วยสำหรับผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูป เช่น น้ำมันเบนซินในช่วงฤดูร้อนจะสูงกว่าฤดูอื่น เนื่องจากในสหรัฐอเมริกา ประชาชนจะมีการใช้น้ำมันเบนซินมากขึ้นในช่วงฤดูร้อน ราคาต่อหน่วยของน้ำมันดีเซลยังเพิ่มขึ้นในช่วงเดือนที่อยู่ในฤดูหนาวเนื่องจากใช้เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงให้ความอบอุ่นในญี่ปุ่นและเกาหลีใต้

ผลกระทบจากภาวะตลาด

ปัจจัยหลักที่มีผลกระทบจากภาวะตลาดของบริษัทฯ คือความผันผวนของราคาน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และอัตราดอกเบี้ย โดยมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

ความเสี่ยงจากราคาสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodity Price Risk)

ความผันผวนของราคาน้ำมันดิบ วัตถุดิบอื่น ๆ และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปส่งผลกระทบต่อบริษัทฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อยอดขายสุทธิและต้นทุนขาย อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของราคาน้ำมันดิบไม่จำเป็นว่าจะต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงกับกำไรสุทธิของบริษัทฯ ในระยะยาวเสมอไป ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันดิบต่อการดำเนินงานของบริษัทฯ นั้นขึ้นอยู่กับอัตราการปรับตัวของราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมากกว่า ราคาขายของบริษัทฯ สำหรับผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปได้รับอิทธิพลจากราคาน้ำมันดิบ โดยทั่วไปแล้วการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคาน้ำมันดิบจะเป็นผลให้ราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปเพิ่มขึ้นหรือลดลง อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาที่ราคาน้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปมีการเคลื่อนไหวเมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงของราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปนั้น จะส่งผลกระทบต่อกำไรจากการกลั่นขึ้นต้น และอาจจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของโรงกลั่น และรายได้ และกระแสเงินสดของบริษัทฯ การเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ทำให้บริษัทฯ มีความจำเป็นต้องใช้เงินทุนระยะสั้นเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ บริษัทฯ มีการเก็บรักษาสินค้าคงคลังสำหรับน้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปซึ่งมีมูลค่าผันผวนไปตามราคาตลาด

บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ และบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระได้ทำสัญญาระยะยาวกับกฟผ. เพื่อจำหน่ายไฟฟ้าและบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ ได้ทำสัญญาระยะยาวกับลูกค้ารายใหญ่เพื่อจำหน่ายไฟฟ้าและไอน้ำ เพื่อจำกัดความเสี่ยงการจำหน่ายไฟฟ้าและพลังงานไอน้ำ บริษัททั้งสองแห่งได้ทำสัญญาซื้อขายก๊าซธรรมชาติกับบมจ. ปตท. ซึ่งเป็นสัญญาระยะยาว สำหรับสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์กับ กฟผ. นั้น ให้ภาระในต้นทุนเชื้อเพลิงส่วนหนึ่งตกเป็นภาระของกฟผ. แต่สัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ กับ กฟผ. นั้น ให้ภาระในต้นทุนเชื้อเพลิงเกือบทั้งหมดถูกรวมไว้ในค่าพลังงานไฟฟ้า การขายไฟฟ้าโดย บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์ให้แก่ บมจ. ไทยสูบเบส และบจ. ไทยพาราโซลินเป็นไปตามสูตรราคาเดียวกับผู้จำหน่ายไฟฟ้ารายสำคัญคือ กฟผ. ซึ่งค่าไฟฟ้าที่คิดโดย กฟผ. จะรวมถึงต้นทุนค่าเชื้อเพลิงและการผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน โดยมีการปรับราคาเป็นครั้งคราว รายได้จากการขายไอน้ำของ บจ. ไทยออยล์เพาเวอร์อิงกับสูตรการคำนวณค่าเชื้อเพลิงเป็นหลัก และบจ. ไทยออยล์เพาเวอร์จะเรียกเก็บเงินโดยอิงกับเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ

ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน

สถานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทฯ อาจมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับอัตราแลกเปลี่ยนของเงินตราต่างประเทศสองประการ ได้แก่ ความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน (Transaction Risk) และความเสี่ยงที่เกิดจากการแปลงค่าหนี้สินที่กำหนดไว้ในสกุลเงินตราต่างประเทศเป็นบาท เพื่อรับรู้ผลกระทบทางบัญชี (Translation Risk)

ตารางสรุปภาระเงินกู้ระยะยาวซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งรวมถึงสัญญาซื้อขายอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้า (Foreign Currency Forward Exchange Agreement) และภาระเงินกู้ที่เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547

หน่วย : จำนวนเทียบเท่าล้านบาท

	วันครบกำหนดชำระในแต่ละปีบัญชี					หลังจากปี		มูลค่า ยุติธรรม
	2547	2548	2549	2550	2551	2551	รวม	
บริษัทฯ:								
หนี้เงินกู้ยืมระยะยาว								
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (ดอลลาร์สหรัฐ)	0	0	360	2,801	3,921	15,412	22,494	22,494
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย ⁽¹⁾	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+
	ร้อยละ 2.125	ร้อยละ 2.125	ร้อยละ 2.125	ร้อยละ 2.125	ร้อยละ 2.781	ร้อยละ 3.146	ร้อยละ 2.869	ร้อยละ 2.869
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (เยน)	0	0	26	169	236	741	1,172	1,172
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+
	ร้อยละ 1.75	ร้อยละ 1.75	ร้อยละ 1.75	ร้อยละ 1.75	ร้อยละ 2.5	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.45	ร้อยละ 2.45
บจ. พลิตไฟฟ้ายุโรป:								
หนี้เงินกู้ยืมระยะยาว								
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (ดอลลาร์สหรัฐ)	49	99	98	99	98	887	1,330	1,330
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย ⁽³⁾	SIBOR+	SIBOR+	SIBOR+	SIBOR+	SIBOR+	SIBOR+	SIBOR+	SIBOR+
	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (ดอลลาร์สหรัฐ)	285	825	854	740	398	1,337	4,439	4,439
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+
	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95
บจ. ไทยออยล์มารีน:								
หนี้เงินกู้ยืมระยะยาว								
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (ดอลลาร์สหรัฐ)	16	20	16	16	15	6	89	89
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+
	ร้อยละ 2.375	ร้อยละ 2.375	ร้อยละ 2.25	ร้อยละ 2.25	ร้อยละ 2.25	ร้อยละ 2.25	ร้อยละ 2.3	ร้อยละ 2.3

หมายเหตุ

- (1) TIBM หมายถึง Tokyo Interbank Rate ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยระหว่างธนาคารในโตเกียว
- (2) รวมถึงหนี้เงินกู้ยืมสกุลดอลลาร์สหรัฐของบจ. พลิตไฟฟ้ายุโรปจำนวน 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนเป็นเงินกู้ยืมสกุลเงินบาทจำนวน 525 ล้านบาท ณ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 25.99 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐในปี 2552 ตามสัญญาเงินกู้ของบจ. พลิตไฟฟ้ายุโรป โดยบจ. พลิตไฟฟ้ายุโรปจะรับภาระส่วนต่างของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนจริงกับอัตราแลกเปลี่ยนที่ 25.99 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะเท่ากับจำนวนประมาณ 304 ล้านบาท ภายใต้สมมติฐานว่าอัตราแลกเปลี่ยนจริงในปี 2552 เท่ากับ 41.03 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ
- (3) SIBOR หมายถึง Singapore Interbank Offered Rate ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยระหว่างธนาคารในสิงคโปร์

ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย

บริษัทฯ มีความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ยเนื่องจากความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยในเงินกู้ยืมระยะสั้นและระยะยาว การปรับตัวสูงขึ้นของอัตราดอกเบี้ยจะเพิ่มต้นทุนในการกู้ยืมใหม่ของบริษัทฯ และเพิ่มรายจ่ายดอกเบี้ยของหนี้สินปัจจุบันซึ่งคิดดอกเบี้ยลอยตัว ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 ประมาณร้อยละ 100 ของเงินกู้ระยะสั้น และร้อยละ 95 ของเงินกู้ระยะยาวของบริษัทฯ คิดดอกเบี้ยในอัตราลอยตัว โดยในกรณีที่เป็นการกู้ยืมในเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ ก็จะอ้างอิงกับอัตราดอกเบี้ยที่เสนอในตลาดเงินกู้ยืมระหว่างธนาคารในลอนดอน (LIBOR) หรือสิงคโปร์ (SIBOR) และในกรณีที่เป็นการกู้ยืมเงินเยน ก็จะอ้างอิงกับอัตราดอกเบี้ยที่เสนอในตลาดเงินกู้ยืมระหว่างธนาคารในโตเกียว (TIBM) และในกรณีที่เป็นการกู้ยืมเงินบาท ก็จะอ้างอิงกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำระยะเวลาหกเดือนหรืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้าชั้นดี (MLR) ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2546 และวันที่ 30 มิถุนายน 2547 การเพิ่มขึ้นทุกร้อยละ 1 ในอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้ยืมที่คิดดอกเบี้ยในอัตราลอยตัว ซึ่งคิดเป็นจำนวน 49,044 ล้านบาท และ 37,492 ล้านบาทตามลำดับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อรายจ่ายดอกเบี้ยต่อปีคิดเป็นเงินจำนวน 490 ล้านบาท และ 375 ล้านบาทตามลำดับ โดยผลกระทบอาจลดลงภายใต้ธุรกรรมบริหารความเสี่ยง (Hedging) บริษัทฯ เชื่อว่ามีความเชื่อมโยงระหว่างระดับของอัตราดอกเบี้ยในสกุลดอลลาร์สหรัฐ และกำไรจากการกลั่นของบริษัทฯ โดยทั่วไป เมื่อเศรษฐกิจของสหรัฐฯ มีความเข้มแข็ง ความต้องการของน้ำมันจะสูงขึ้นซึ่งจะทำให้กำไรจากการกลั่นในช่วงเวลาดังกล่าวสูงขึ้น และอัตราดอกเบี้ยก็มักจะสูงขึ้นด้วย ดังนั้น บริษัทฯ เชื่อว่าการกำหนดอัตราดอกเบี้ยคงที่ในการกู้ยืมของบริษัทฯ ในขณะที่กำไรจากการกลั่นมีความผันผวนมากจะทำให้บริษัทฯ มีความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ยอย่างมาก

ตารางสรุปวันครบกำหนดชำระคืนของเงินต้น และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของอัตราดอกเบี้ยของภาระหนี้เงินกู้ยืมสำหรับแต่ละช่วงเวลาหนี้ซึ่งอัตราดอกเบี้ยอาจได้ผลกระทบถึงกำหนดชำระ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547

หน่วย : จำนวนเทียบเท่าล้านบาท

	วันครบกำหนดชำระในแต่ละปีบัญชี						รวม	มูลค่า ยุติธรรม
	2547	2548	2549	2550	2551	2552 เป็นต้นไป		
บริษัทฯ:								
หนี้เงินกู้ยืมระยะยาว								
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (บาท)	-	-	-	433	606	4,803	5,842	5,842
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย ⁽¹⁾	TD+	TD+	TD+	TD+	TD+	TD+	TD+	TD+
	ร้อยละ 2.9375	ร้อยละ 2.9375	ร้อยละ 2.9375	ร้อยละ 2.9375	ร้อยละ 2.9375	ร้อยละ 2.9375	ร้อยละ 2.9375	ร้อยละ 2.9375
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (ดอลลาร์สหรัฐ)	-	-	360	2,801	3,921	15,412	22,494	22,494
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+
	ร้อยละ 2.125	ร้อยละ 2.125	ร้อยละ 2.125	ร้อยละ 2.125	ร้อยละ 2.781	ร้อยละ 3.146	ร้อยละ 2.869	ร้อยละ 2.869
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (เซบ)	0	0	26	169	236	741	1,172	1,172
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+	TIBM+
	ร้อยละ 1.75	ร้อยละ 1.75	ร้อยละ 1.75	ร้อยละ 1.75	ร้อยละ 2.5	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.45	ร้อยละ 2.45
บจ. ไทยออยล์เพาวเวอร์:								
หนี้เงินกู้ยืมระยะยาว								
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (บาท) ⁽²⁾	29	-	-	-	-	-	29	29
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	MLR+						MLR+	MLR+
	ร้อยละ 0.25	-	-	-	-	-	ร้อยละ 0.25	ร้อยละ 0.25
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (บาท) ⁽³⁾	-	-	220	232	232	869	1,553	1,553
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย			TD+	TD+	TD+	TD+	TD+	TD+
	-	-	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75
บจ. ผลิไฟฟ้าอิสระ⁽⁴⁾:								
หนี้เงินกู้ยืมระยะยาว								
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (บาท)	81	162	161	161	161	1,371	2,097	2,097
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	MLR-	MLR-	MLR-	MLR-	MLR-	MLR-	MLR-	MLR-
	ร้อยละ 0.151	ร้อยละ 0.092	ร้อยละ 0.075	ร้อยละ 0.075	ร้อยละ 0.075	ร้อยละ 0.017	ร้อยละ 0.083	ร้อยละ 0.083
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (ดอลลาร์สหรัฐ)	49	99	98	99	98	887	1,330	1,330
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	SIBOR+	SIBOR +	SIBOR +	SIBOR +	SIBOR +	SIBOR +	SIBOR +	SIBOR +
	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75	ร้อยละ 2.75
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (ดอลลาร์สหรัฐ)	285	825	854	740	398	1,337	4,439	4,439
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+
	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95	ร้อยละ 0.95
บจ. ไทยออยล์มารีน⁽⁵⁾:								
หนี้เงินกู้ยืมระยะยาว								
อัตราดอกเบี้ยลอยตัว (ดอลลาร์สหรัฐ)	16	20	16	16	15	6	89	89
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+	LIBOR+
	ร้อยละ 2.375	ร้อยละ 2.375	ร้อยละ 2.25	ร้อยละ 2.25	ร้อยละ 2.25	ร้อยละ 2.25	ร้อยละ 2.3	ร้อยละ 2.3

หมายเหตุ

- (1) TD หมายถึง อัตราดอกเบี้ยเงินฝากระยะเวลาหกเดือนเฉลี่ย
- (2) บจ. ไทยออยล์เพาวเวอร์ได้ชำระคืนเงินกู้จำนวน 29 ล้านบาทเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2547
- (3) ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 หนี้เงินกู้ยืมของ บจ. ไทยออยล์เพาวเวอร์ตามสัญญากู้ยืมใหม่ (Refinancing) เท่ากับ 1,866 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 โดยตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นไปจะใช้ อัตราดอกเบี้ยลอยตัวในอัตราดอกเบี้ยเงินฝากระยะเวลาหกเดือนเฉลี่ยบวกร้อยละ 2.75
- (4) รวมถึงหนี้เงินกู้ยืมสกุลดอลลาร์สหรัฐของ บจ. ผลิไฟฟ้าอิสระจำนวน 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนเป็นเงินกู้ยืมเงินบาทจำนวน 525 ล้านบาท ณ อัตราแลกเปลี่ยนที่ 25.99 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐในปี 2552 ตามสัญญาเงินกู้ของ บจ. ผลิไฟฟ้าอิสระ โดย บจ. ผลิไฟฟ้าอิสระจะรับภาระส่วนต่างของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนจริงกับอัตราแลกเปลี่ยนที่ 25.99 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะเท่ากับจำนวนประมาณ 304 ล้านบาท ภายใต้สมมติฐานว่าอัตราแลกเปลี่ยนจริงในปี 2552 เท่ากับ 41.03 บาทต่อหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ
- (5) ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 บจ. ไทยออยล์มารีนมีการระดมเงินกู้เรือบรรทุกน้ำมัน (Tanker Purchase) จากบริษัทฯ จำนวน 207 ล้านบาท โดยมีดอกเบี้ยอัตราที่ธนาคารเรียกเก็บจากลูกหนี้ชั้นดี (MLR) ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

บริษัทฯ บริหารความเสี่ยงในอัตราดอกเบี้ยด้วยการซื้อสัญญากำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุด (Interest Rate Cap Agreements) ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 บริษัทฯ มีสัญญากำหนดอัตราดอกเบี้ยเพื่อป้องกันความเสี่ยงอัตราดอกเบี้ยลอยตัวสำหรับเงินกู้ยืมระยะยาวรวม 450 ล้านดอลลาร์สหรัฐที่มีการคิดอัตราดอกเบี้ยลอยตัวจากอัตรา LIBOR โดยสัญญา Interest Rate Cap มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ครบกำหนดชำระในแต่ละปีบัญชี
ปีบัญชี

	2547	2548	2549	2550	2551	ปี 2552	
						เป็นต้นไป	รวม
เงินใจ							
มูลค่าตามสัญญา (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	-	-	-	-	400	50	450
อัตราสูงสุด (ร้อยละ) ⁽¹⁾	-	-	-	-	6.0/6.5	6.5	6.0/6.5
อัตรา Knock-Out Trigger (ร้อยละ) ⁽⁵⁾	-	-	-	-	7.5	7.5	7.5

หมายเหตุ

- (1) บริษัทฯ มีสิทธิได้รับเงินทุกหกเดือนจากสัญญากำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุด (Interest Rate Cap Agreements) ในจำนวนเท่ากับส่วนต่างระหว่างอัตราสูงสุดที่กำหนดไว้กับอัตรา LIBOR หากอัตรา LIBOR เกินกว่าอัตราสูงสุดดังกล่าวแต่ต่ำกว่าอัตรา Knock-Out ในวันที่ตกลงกัน สัญญากำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดจำนวน 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ร้อยละ 6.0 และจำนวน 350 ล้านดอลลาร์สหรัฐมีอัตราสูงสุดที่ร้อยละ 6.5
- (2) หากอัตรา LIBOR เท่ากับหรือสูงกว่าอัตรา Knock-Out ที่กำหนดในวันที่ตกลงกัน คู่สัญญาจะไม่มีภาระต้องจ่ายให้บริษัทฯ สำหรับช่วงระยะเวลาหกเดือนที่เกิดการ Knock-Out นั้นขึ้น

บจ. ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้ายิ่งได้เข้าทำสัญญาป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Swap Agreement) เพื่อลดความเสี่ยงของอัตราดอกเบี้ย ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 บจ. ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้ายิ่งมีสัญญาป้องกันการความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย โดยบจ. ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้ายิ่งจะชำระดอกเบี้ยสำหรับหนี้เงินกู้ในแต่ละช่วงเวลาด้วยอัตราดอกเบี้ยตามสัญญา คือร้อยละ 7.30 และจะได้รับดอกเบี้ยจากสัญญาป้องกันความเสี่ยงในอัตราดอกเบี้ยลอยตัวที่อัตรา LIBOR หกเดือนบวกร้อยละ 1.15 โดยวันครบกำหนดชำระของสัญญาดังกล่าวคือวันที่ 17 มีนาคม 2552

นโยบายการบัญชีที่สำคัญ

นโยบายการบัญชีที่สำคัญมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสดงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัทฯ ซึ่งต้องใช้การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของฝ่ายจัดการ ในหลาย ๆ กรณีการบันทึกบัญชีของรายการทางธุรกิจถูกกำหนดโดยมาตรฐานทางบัญชีที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปอย่างชัดเจนซึ่งไม่ต้องอาศัยการตัดสินใจของฝ่ายจัดการ แต่ในบางกรณีฝ่ายจัดการจะต้องใช้ดุลยพินิจและการตัดสินใจในการประมาณการข้อสมมติฐานของรายการทางธุรกิจนั้น ๆ เพื่อให้การจัดทำงบการเงินรวมถูกต้องตามมาตรฐานบัญชีที่ยอมรับกันทั่วไป

นโยบายการบัญชีที่สำคัญจะเกี่ยวข้องกับรายการต่อไปนี้

- สินค้าคงเหลือ
- ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

- การด้อยค่าของสินทรัพย์
- ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี

สินค้าคงเหลือ

บริษัทฯ กำหนดต้นทุนของสินค้าคงเหลือเพื่อนำไปผลิตหรือเพื่อขายโดยวิธีประมาณมูลค่าตามประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่ได้รับจากการนำสินค้าเพื่อนำไปผลิตหรือเพื่อขาย การตัดสินใจว่าจะใช้สูตรใดในการคำนวณต้นทุนมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการถ้าน้ำมัน เนื่องจากราคาน้ำมันดิบและราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปมีความผันผวนค่อนข้างสูง

บริษัทฯ กำหนดต้นทุนของน้ำมันดิบตามวิธีเข้าหลัง-ออกก่อน (Last-In, First-Out หรือ LIFO) ในช่วงเวลาที่ราคาน้ำมันดิบสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ต้นทุนการนำน้ำมันเข้าถังกักจะมีมูลค่าสูงและซึ่งโดยทั่วไปส่งผลให้กำไรจากการถนอมขึ้นต่ำลง ในทางตรงกันข้าม หากราคาน้ำมันดิบลดลงอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปจะเป็นตรงกันข้าม ต้นทุนของก๊าซหรือน้ำมันสำหรับโรงไฟฟ้าจะคำนวณด้วยวิธีเดียวกันซึ่งจะทำให้เกิดผลในลักษณะเดียวกันในรายงานผลการดำเนินงานของบริษัทฯ

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545 และ 2546 และ 30 มิถุนายน 2547 มูลค่าน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ คงเหลือที่คำนวณโดยใช้วิธีเข้าหลัง-ออกก่อนต่ำกว่า จำนวนโดยใช้วิธีเข้าก่อน-ออกก่อน (First-In, First-Out หรือ FIFO) จำนวน 17 ล้านบาท 66 ล้านบาท และ 301 ล้านบาท ตามลำดับ และณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 มูลค่าต้นทุนน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ คงเหลือที่คำนวณโดยใช้วิธี LIFO สูงกว่าวิธี FIFO จำนวน 43 ล้านบาท

บริษัทฯ พิจารณามูลค่าสุทธิที่จะได้รับของน้ำมันดิบและวัตถุดิบอื่น ๆ ในราคาตลาด จากข้อมูลตลาดสิงคโปร์ ณ วันที่เกี่ยวข้องในงบดุลดังกล่าว

บริษัทฯ กำหนดต้นทุนของผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูปโดยวิธีถ่วงเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักโดยใช้ต้นทุนต้นงวดของสินค้าคงเหลือและสินค้าคงเหลือเพิ่มเติมระหว่างงวด โดยใช้ปัจจัยถ่วงเฉลี่ยน้ำหนักเท่ากับปริมาณของสินค้าคงเหลือนั้น ๆ

ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ – สุทธิ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547 เท่ากับ 66,098 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 66 ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น ซึ่งมีนัยสำคัญในงบการเงินของบริษัทฯ ดังนั้น ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ ค่าเสื่อมราคา และการบันทึกการขายการตีราคาสินทรัพย์ รวมทั้งต้นทุนการกู้ยืมและรายจ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง บริษัทฯ ถือว่าการบันทึกสินทรัพย์เหล่านี้เป็นนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

การตีราคาสินทรัพย์ใหม่

ในปี 2538 บริษัทฯ ได้ตัดสินใจให้มีการตีราคาโรงงาน เครื่องจักร และอุปกรณ์โรงกลั่นของบริษัทฯ ขึ้นใหม่ เนื่องจากบริษัทฯ เชื่อว่าการตีราคาใหม่นั้นจะสะท้อนมูลค่าประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของสินทรัพย์เหล่านั้นได้ดีกว่าที่จะใช้ราคาทุน บริษัทฯ จัดให้มีการประเมินราคาโดยผู้ประเมินราคาอิสระขึ้นทุก 3 ปี ถึง 5 ปี ต่อมาในปี 2540 ได้มีการประเมินราคาอีกครั้งหนึ่งสำหรับโรงงาน เครื่องจักร และอุปกรณ์โรงกลั่นที่ได้มาก่อนวันที่ 30 กันยายน 2540 และที่ดินทั้งหมดของบริษัทฯ ได้มีการบันทึกเป็นมูลค่ายุติธรรม (Fair Value)

ในเดือนมกราคม 2546 ผู้ประเมินราคาอิสระได้ประเมินมูลค่าของโรงงาน เครื่องจักร และอุปกรณ์โรงกลั่น โดยใช้วิธี Income Method เพื่อพิจารณามูลค่าที่ใช้ประโยชน์ในสินทรัพย์ดังกล่าวพบว่า ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545 มิได้แตกต่างจากมูลค่าตามบัญชีในวันเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในปี 2545 มูลค่าที่ดินของบริษัทฯ ตามการประเมินของผู้ประเมินราคาอิสระโดยใช้ราคาตลาดได้ลดลงไปจำนวน 544 ล้านบาท โดยจำนวน 147 ล้านบาทบันทึกสุทธิกับส่วนเกินทุนจากการตีราคาที่ดิน ในส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนที่เหลืออีกจำนวน 397 ล้านบาทนั้น บันทึกเป็นค่าเผื่อผลขาดทุนจากการด้อยค่าในงบกำไรขาดทุนสำหรับปี 2545

รายการที่เกิดขึ้นภายหลังการได้มาซึ่งสินทรัพย์

โดยทั่วไป บริษัทต่าง ๆ จะใช้ดุลพินิจของแต่ละบริษัทในการพิจารณาว่ารายการที่เกี่ยวข้องที่เกิดขึ้นภายหลังการได้มาซึ่งสินทรัพย์จะถือเป็นส่วนหนึ่งของสินทรัพย์ด้วยหรือไม่ บริษัทฯ จะพิจารณารายการที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนหนึ่งของสินทรัพย์หากบริษัทฯ เชื่อว่ารายการดังกล่าวจะทำให้สินทรัพย์เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตมากกว่าที่จะเป็นเพียงการทำงานได้ตามมาตรฐานเท่านั้น ในกรณีที่สินทรัพย์ได้รับการซ่อมแซมปรับปรุงแล้ว การประเมินว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจในอนาคตได้หรือไม่จะพิจารณาจากผลผลิตของสินทรัพย์นั้น

การหักค่าเสื่อมราคา (Depreciation)

การพิจารณาว่าจะใช้วิธีใดในการหักค่าเสื่อมราคานั้น บริษัทฯ จะใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากการใช้สินทรัพย์นั้น ๆ โดยบริษัทฯ กำหนดค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีเส้นตรง (Straight Line Method) ตลอดอายุการใช้งานของสินทรัพย์นั้น (ยกเว้น โรงไฟฟ้าของบริษัทฯ ย่อยแห่งหนึ่งซึ่งหักค่าเสื่อมโดยวิธีการคำนวณตามหน่วยการผลิต)

อายุการใช้งานของสินทรัพย์ หมายถึง ระยะเวลาที่คาดว่าสินทรัพย์นั้นจะให้ผลผลิตแก่บริษัทฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจน้อยกว่าอายุทางกายภาพของสินทรัพย์นั้นก็ได้ บริษัทฯ กำหนดอายุการใช้งานของสินทรัพย์ภายใต้ข้อสมมติฐานดังนี้ การสึกหรอและเสื่อมราคา มาตรฐานทางเทคนิค และการเปลี่ยนแปลงความต้องการของตลาด โดยบริษัทฯ ได้คำนวณค่าเสื่อมราคาของที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ ดังนี้

	จำนวนปี
อาคาร	20
ส่วนปรับปรุงสินทรัพย์ที่เช่า	5 – 20
โรงกลั่นน้ำมัน	20
(เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2537 บริษัทฯ คิดค่าเสื่อมตามอายุการใช้งานโดยประมาณที่เหลืออยู่)	
โรงไฟฟ้าของบจ. ผลิตไฟฟ้าอิสระ	25
ระบบสายส่งไฟฟ้า	20
เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์โรงงาน	5 – 20
เรือบรรทุกน้ำมันและผลิตภัณฑ์เคมีเหลว	9 – 20
เครื่องตกแต่งติดตั้ง เครื่องใช้สำนักงาน และอื่น ๆ	5
ยานพาหนะ	5

บริษัทฯ เชื่อว่าอายุการใช้งานของสินทรัพย์ข้างต้นสอดคล้องกับการปฏิบัติในอุตสาหกรรมเดียวกันในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงอายุการใช้งาน โดยประมาณของสินทรัพย์จะส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานของบริษัทฯ

บริษัทฯ ได้บันทึกค่าเสื่อมราคาจำนวน 5,030 ล้านบาท 5,229 ล้านบาท 5,295 ล้านบาท และ 2,667 ล้านบาท สำหรับปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 2545 และ 2546 และสำหรับงวดหกเดือนแรกของปี 2547 ตามลำดับ ในงบกำไรขาดทุนรวมของบริษัทฯ จำนวนดังกล่าวได้รวมค่าเสื่อมราคาจากส่วนที่ตีราคาเพิ่มขึ้นของที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ สำหรับปีบัญชีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 2545 และ 2546 จำนวน 1,675 ล้านบาท 1,839 ล้านบาท และ 1,839 ล้านบาท ตามลำดับ

ต้นทุนการกู้ยืม

ต้นทุนการกู้ยืมจะรวมเป็นราคาทุนของสินทรัพย์ ถ้าเป็นต้นทุนการกู้ยืมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างสินทรัพย์ ต้นทุนการกู้ยืมจะรวมถึงดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเงินกู้ยืม มาตรฐานการบัญชีของไทยเรื่องต้นทุนการกู้ยืม ยอมให้บริษัทฯ รับรู้ผลต่างของอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดจากเงินกู้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศที่ใช้โดยตรงเพื่อซื้อ ก่อสร้าง หรือผลิตสินทรัพย์ มีคุณสมบัติเป็นไปตามที่กำหนด เป็นต้นทุนของสินทรัพย์นั้นๆ โดยไม่เกินจำนวนต้นทุนดอกเบี้ยที่บริษัทฯ อาจเกิดขึ้นหากมีการกู้ยืมเป็นเงินบาทซึ่งมีเงื่อนไขและกำหนดการชำระหนี้เช่นเดียวกันกับเงินกู้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงการประมาณการสินทรัพย์ หรืออัตราดอกเบี้ยที่นำมาใช้คำนวณจะมีผลเปลี่ยนแปลงรายงานผลการดำเนินงานของบริษัทฯ

การด้อยค่าของสินทรัพย์

บริษัทฯ จะประเมินการด้อยค่าของสินทรัพย์เมื่อมีเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ที่บ่งชี้ว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน (Recoverable) ของสินทรัพย์นั้นต่ำกว่ามูลค่าที่บันทึกบัญชีไว้ มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน คือจำนวนที่สูงกว่าระหว่างมูลค่าขายสุทธิระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่เป็นอิสระต่อกันซึ่งมีความรู้และสมัครใจในการเข้าทำการซื้อขายหักด้วยต้นทุนการขายกับมูลค่าจากการใช้ประโยชน์ในสินทรัพย์ โดยพิจารณาราคาสวนลดจากกระแสเงินสดรับสุทธิในอนาคต (Future Net Cashflows)

ของสินทรัพย์หรือกลุ่มของสินทรัพย์ ราคาขาย ต้นทุนการขาย กระแสเงินสดรับสุทธิในอนาคต และอัตราส่วนลดนั้นเป็นการประมาณการและขึ้นอยู่กับความมีนัยสำคัญของความไม่แน่นอนในการประมาณการ

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 2545 และ 2546 และ 30 มิถุนายน 2547 บริษัทได้รับรู้ค่าเผื่อการด้อยค่าของที่ดิน ซึ่งผู้ประเมินราคาอิสระได้รายงานในปี 2545 โดยใช้ราคาตลาดยุติธรรม

ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี

ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีจะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางภาษีสุทธิของผลแตกต่างชั่วคราวระหว่างราคาตามบัญชีกับฐานภาษีของสินทรัพย์และหนี้สินในงบดุล

บริษัทฯ จะรับรู้สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีเมื่อมีความเป็นไปได้ว่ากำไรทางภาษีมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี ณ วันที่ในงบดุล บริษัทฯ ประเมินสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีที่ไม่ได้รับรู้ใหม่ทั้งหมด และจะรับรู้สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีดังกล่าวในมูลค่าที่บริษัทฯ คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากสินทรัพย์ดังกล่าวเท่านั้น บริษัทฯ วัดมูลค่าสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีและหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชีด้วยอัตราภาษีที่คาดว่าจะต้องใช้ในการงวดที่บริษัทฯ คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากสินทรัพย์หรือต้องชำระหนี้สินดังกล่าว